

Bulletin slovenskej advokácie

Zodpovednosť štátu za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci nezákonným rozhodnutím a nesprávnym úradným postupom

Problematika regulácie nájomného v podmienkach SR

Štatutárny orgán a dozorná rada akciovej spoločnosti v Ruskej federácii

Pravidlá EÚ týkajúce sa výkonu povolania advokáta

Odpočet činnosti
Predsedníctva SAK

AKTUÁLNE

ROZHOVOR

- 2 S narastajúcim počtom advokátov
pribúdajú podnety a sťažnosti

DISKUSIA

- 4 Ako ďalej s náhradou trov odvolacieho konania?

ČLÁNKY, ŠTÚDIE

- 6 Zodpovednosť štátu za škodu spôsobenú
pri výkone verejnej moci nezákonným rozhodnutím
a nesprávnym úradným postupom
(prvá časť)

JUDr. Tomáš Bardelčík

- 11 Problematika regulácie nájomného v podmienkach SR
JUDr. Ján Grman

- 22 Štatutárny orgán a dozorná rada
akciovej spoločnosti v Ruskej federácii
Komparácia so slovenskou právnou úpravou

JUDr. Simona Bojmírová

JUDIKATÚRA

- 30 Pravidlá Európskej únie týkajúce sa
výkonu povolania advokáta

ADVOKÁCIA

SAK

- 34 Zo zasadnutia Predsedníctva SAK
34 Odpočet činnosti Predsedníctva SAK za obdobie
od konferencie advokátov do 31. decembra 2010
36 Povinnosť advokáta zdržať sa pri poskytovaní
právnych služieb konania v rozpore s dobrými mravmi
– povinnosť chrániť a presadzovať práva a záujmy klienta

- 38 Pýta(j)te sa predsedníctva

ZAHRANIČIE

- 40 *Bulletin advokacie* prináša
42 Povinnosť advokáta plniť prevzaté záväzky
a zachovávať dôstojnosť advokátskeho stavu

ZAUJÍMAVOSTI

- 44 Banskobystrický proces
JUDr. Peter Kerecman, PhD.

Milé kolegyně, milí kolegovia,

minulý rok oslávilo CCBE – Združenie advokátskych komôr Európy svoje päťdesiate výročie od založenia v Bazileji v roku 1960. Slovensko malo najprv od roku 1992 status pozorovateľa, od roku 2004 je riadnym členom, spoločne s ďalšími 30 stálymi členmi, pričom CCBE reprezentuje okolo 1 milión advokátov. Hlavným prínosom členstva je prehľad diania v inštitúciách EÚ, predovšetkým pri príprave legislatívy všeobecne a tiež predpisov s možným dosahom na výkon advokácie. CCBE tiež odborne pomáha členom pri riešení ich interných súdnych sporov vo veciach širšieho záujmu advokácie / pri príprave vnútroštátnych profesijných pravidiel – napr. vypracovaní etických kódexov. Združenie slúži ako platforma na výmenu skúseností delegácií pri činnosti ich komôr.

Musím však dodať, že je škoda, keď aktuálne z dôvodu vyťaženia zástupcov slovenskej delegácie a personálneho poddimenzovania odboru zahraničných vecí SAK nie je možné využiť potenciál nášho členstva naplno, podobne, ako je to aj s inými aktivitami vo veciach zahraničných vzťahov SAK. Kancelária SAK preto priebežne hľadá jazykovo zdatného zamestnanca/zamestnankyňu na oddelenie zahraničných vzťahov. Myslím, že práca na tomto oddelení môže byť veľmi perspektívna pre ambiciózných mladých právnikov so záujmom o zahraničné dianie, so znalosťou anglického a nemeckého jazyka.

Milí kolegovia, ak máte vedomosť o vhodnom kandidátovi, budeme vďační za vaše podnety.

JUDr. Jana Biroščáková
členka predsedníctva
Slovenskej advokátskej komory

ROZHOVOR

S narastajúcim počtom advokátov pribúdajú podnety a sťažnosti

Revízna komisia Slovenskej advokátskej komory, ktorá sa skladá z deviatich členov a troch náhradníkov, si zvolila za predsedu **JUDr. Milana Galandu**. Spýtali sme sa ho na jej činnosť.

■ Aká je Vaša predstava o efektívnom fungovaní revíznej komisie? Čo považujete za najväčšie rezervy a nedostatky?

Revízna komisia podľa zákona o advokácii kontroluje plnenie uznesení konferencie advokátov a činnosť predsedníctva komory. Okrem toho dohliada na riadny výkon advokácie. Ide o kolektívny orgán, ktorý zasadá raz mesačne. V ten deň musíme prerokovať každý bod, ktorý máme v programe a prijať rozhodnutie. Pre efektívne fungovanie musíme mať k dispozícii dobre pripravený podkladový materiál, vecne a stručne k jednotlivým bodom viesť rozpravu. Do budúcnosti by sme chceli, aby sa väčšina komunikácie uskutočňovala prostredníctvom elektronickej pošty a samotné rokovanie by sa primárne zameralo na rozhodovanie.

■ Okrem Vás boli opätovne do revíznej komisie, vrátane náhradníkov, zvolení iba traja advokáti, ktorí už mali skú-

senosti s prácou v niektorom orgáne. Ďalší členovia sú „noví“. Považujete takúto kontinuitu za dostatočnú?

Konferencia Slovenskej advokátskej komory si 17. júna 2010 zvolila revíznu komisiu, v ktorej z 12 členov je 8 „nových“. Osobne by som bol rád, keby niektorí z bývalých členov mohli skúsenosti uplatniť aj v tomto funkčnom období. Nie je však dôvod deliť revíznu komisiu na „starých“ a „nových“, pokračujeme ako kolektívny orgán kontinuálne ďalej v plnení úloh, ktoré nám ukladá zákon a stavovské predpisy. Každý zo zvolených členov chce byť užitočný a platný a maximálne napomôcť tomu, aby sme si povinnosti plnili dobre. Prínosom sú služobne aj vekovo starší členovia, ktorí majú s prácou v revíznej komisii či v iných orgánoch množstvo skúseností z uplynulých funkčných období, ale takisto služobne alebo vekovo mladší kolegovia, ktorí prinášajú nové myšlienky, na množstvo vecí majú nový pohľad. S plnou vážnosťou môžem povedať, že každý zo zvolených členov Revíznej komisie prístupuje k plneniu svojich povinností s maximálnym nasadením a úsilím, a že chce byť užitočným a platným členom tohto orgánu.

■ Zvláda revízna komisia z kapacitného hľadiska plnenie jej ťažiskovej úlohy – dohľad na riadny výkon advokátskeho povolania?

Každý člen revíznej komisie sa tejto činnosti venuje popri výkone vlastnej advokátskej praxe, napriek tomu k plneniu povinností prístupuje zodpovedne. Revízna komisia sa schádza v takmer plnom počte minimálne raz do mesiaca. Hlavnou agendou je zaujatie stanoviska k dôvodnosti podaných sťažností. Okrem toho sa vedú aj disciplinárne konania, kde jeden z členov revíznej komisie zastupuje predsedu ako navrhovateľa. Na oddelenie sťažností alebo revíznej komisii prichádzajú aj rôzne dopyty, otázky a požiadavky, ktoré treba priebežne vybaviť. Túto agendu, teda tretími osobami avizované porušovania našich predpisov, dôsledne prešetrujeme.

Revízna komisia v prevažnej miere rieši sťažnosti podané na advokátov a koncipientov, kde porušenie predpisov signalizuje sťažovateľ. S poukazom na poskytovanie súčinnosti oznamovateľov a dotknutých advokátov, resp. koncipientov sa tieto podnety dajú spoľahlivejšie prešetriť. V praxi sa však

vyskytnú aj prípady, kedy revízna komisia zistí z vlastnej činnosti možné porušenie predpisov a koná ex offa. Takýto postup je náročnejší, pretože chýba pendant v osobe sťažovateľa a podklady si zabezpečuje komisia sama.

■ Považovali by ste v tejto súvislosti za vhodné pristúpiť k zmene zákona o advokácii a rozšíriť počet členov a náhradníkov revíznej komisie?

Myslím, že terajší počet 9 riadnych členov a 3 náhradníci je dostatočný. Ak budeme pracovať systémovo a efektívne, mali by sme agendu zvládnuť. Rezervy skôr vidím v technickom zabezpečení organizácie práce, v lepšom hardvérovom a softvérovom vybavení členov orgánov komory a sťažnostného oddelenia, aby sme prácu mohli zefektívniť aj vzhľadom na náklady na každé jednotlivé konanie a čas venovaný každej sťažnostnej agende. Tento problém však nevyrieši zákon, ale naše stavovské predpisy a rozhodnutia. Vytvoriť podmienky na zabezpečenie najvyššej možnej miery efektivity pri vybavovaní sťažnostnej agendy je úlohou predsedníctva a tajomníka SAK.

■ Aký je Váš osobný názor na kompetenciu ministra spravodlivosti podať priamo návrh na začatie disciplinárneho konania proti advokátovi podľa § 58 ods. 1 zákona o advokácii, a tým „obísť“ posúdenie sťažnosti revíznou komisiou?

Túto právomoc doteraz ministri spravodlivosti využívali len sporadicky, podľa mne dostupných informácií sa tak stalo štyrikrát za celé obdobie samostatnej advokácie na Slovensku. Zrejme sa tak deje z dôvodu, že samotné orgány komory dokážu efektívne a kvalitne, s potrebným akcentom na spravodlivé a zákonné vybavenie tejto agendy, sťažnosti prerokovať a rozhodnúť o nich. Dovolím si poukázať na kvalifikovanú činnosť nielen revíznej komisie, ale aj disciplinárnych senátov ako disciplinárnych orgánov I. stupňa a predsedníctva ako odvolacieho orgánu. Pri vybavovaní sťažnostnej agendy treba prihliadať predovšetkým na časovú náročnosť vybavenia každej veci a na finančné zaťaženie rozpočtu komory. Napriek náročnosti je revízna komisia pripravená naďalej dôsledne prešetriť každú sťažnosť tak, aby advokátov, ktorí porušili stavovské predpisy, postavila pred disciplinárny senát a aby boli títo advokáti podľa závažnosti spáchaného skutku (aj s poukazom na nedbanlivosť, resp. úmyselnosť porušenia predpisov) disciplinárne potrestaní. Prvoradým záujmom revíznej komisie je zabezpečiť vysokú kvalitu poskytovania právnych služieb advokátmi. Vzhľadom na to, že tento záujem je totožný s celospoločenským, nevidím dôvod na zmenu zákona. Isté je, že ministri spravodlivosti využijú túto kompetenciu iba v skutočne výnimočných prípadoch; je v ich záujme, ako aj v záujme orgánov komory dôsledne dohliadať na výkon advokátskeho povolania.

■ Je možné s neustále sa zvyšujúcim počtom členov SAK konštatovať aj nárast sťažností na advokátov?

Vzhľadom na narastajúci počet advokátov aj advokátskych koncipientov sa zvyšuje počet podnetov a sťažností. Zabez-

pečujeme potrebné podklady a zisťujeme skutkový stav, aby sme ho mohli v čo najväčšej miere pravdepodobnosti ustáliť, sťažnostnú vec kvalitne právne kvalifikovať a v lehote rozhodnúť. Samozrejme, treba postupne zlepšiť – aj za cenu zvýšených finančných nákladov – softvérové vybavenie kancelárie komory s cieľom zefektívniť prácu aj z časového hľadiska. Za veľmi dôležité považujem aj uverejňovanie disciplinárnych rozhodnutí; ide o krok, ktorý má výchovne pôsobiť na kolegov. Ďalším, podľa mňa nevyhnutným prínosom, by bolo spracovanie komentára k zákonu o advokácii, čo je jednou z priorit novozvolených orgánov komory. Zámerom tohto počinu je vytvoriť "kuchárku", ktorú advokáti použijú, keď sa pri výkone advokátskej praxe ocitnú v hraničných situáciách.

■ Koľko sťažností zaevidovala revízna komisia v roku 2010 a v koľkých prípadoch bol následne podaný návrh na začatie disciplinárneho konania?

V roku 2010 sme zaevidovali 386 sťažností a podaní, z toho 11 vecí sa týkalo neplatičov príspevku na vzdelávanie advokátskych koncipientov, v 28 prípadoch šlo o neplatenie príspevku na činnosť SAK a do sociálneho fondu za rok 2010. V roku 2010 bolo podaných 115 návrhov na začatie disciplinárneho konania. Od začiatku roka 2011 je do 15. apríla zaevidovaných 100 sťažností.

■ Počas predchádzajúceho funkčného obdobia bolo podaných spolu až 655 návrhov na začatie disciplinárneho konania voči advokátom pre nezaplatenie príspevkov na činnosť SAK. Došlo v tomto smere k zlepšeniu platobnej disciplíny advokátov?

Dovolím si poďakovať najmä JUDr. Bušovej, ktorá sa tejto agende osobitne venovala. Neplatenie príspevku na činnosť komory alebo do sociálneho fondu sa tak rozmohlo, že sme museli podať množstvo návrhov. Bol to nápor nielen pre revíznou komisiu, ale následne aj pre disciplinárne senáty. Tento postup mal však zásadný výchovný efekt, počet neplatičov sa výrazne znížil. Ešte stále evidujeme „chronických“ neplatičov, niektorí advokáti iba opomenú svoju povinnosť. Pri tejto činnosti úzko spolupracujeme s ekonomickým odborom a snažíme sa radšej dosiahnuť splnenie tejto povinnosti, ako riešiť toto previnenie v disciplinárnom konaní.

Je síce pravda, že v niektorých prípadoch išlo o nedoplatok v malej sume, pre revíznou komisiu však nie je relevantná výška nedoplatku, ale skutočnosť, že každý nedoplatok je dôvodom na začatie disciplinárneho konania. Z nášho pohľadu ide o skutočnosť, ktorá je porušením pravidiel výkonu advokácie a každé porušenie vyvolá postup podľa príslušných ustanovení Disciplinárneho poriadku.

Na záver – opakujem, že povinnosťou revíznej komisie je dohliadať na riadny výkon advokácie. Členov tohto orgánu komory neteší, že v postavení „žalobcu“ musí podávať návrhy na začatie disciplinárneho konania, snažíme sa však vždy konať v duchu hesla „prísny, ale spravodlivý“. Dúfame, že dôvodov na konanie revíznej komisie bude s postupom času čo najmenej...

DISKUSIA

Ako ďalej s náhradou trov odvolacieho konania?

Nemalé množstvo podnetov advokátov do kontaktnej rubriky Bulletinu slovenskej advokácie sa týka praktických komplikácií s rozhodovaním odvolacích súdov o náhrade trov občianskeho súdneho konania. Spoločným menovateľom väčšiny prípadov je skutkový stav, keď advokát zastupoval procesne úspešného účastníka v konaní pred súdom prvého stupňa.

JUDr. František Sedlačko, LL.M.

Advokát sa po doručení písomného vyhotovenia rozsudku a následne aj odvolania protistrany (§ 209a ods. 1 OSP) v mene svojho klienta k odvolaniu písomne vyjadril v stanovenej lehote, pričom sa domáhal náhrady trov odvolacieho konania, ktoré predbežne nevyčíslil. S určitým časovým odstupom bolo následne advokátovi doručené rozhodnutie odvolacieho súdu. Napadnutý rozsudok bol síce v celom rozsahu potvrdený ako vecne správny, avšak procesne úspešnému účastníkovi odvolací súd nárok na náhradu trov odvolacieho konania nepriznal, pretože si ich v zákonnej lehote nevyčíslil.

Napriek mnohým negatívnym stanoviskám ide zo strany súdu o postup *lege artis*. Pre náhradu trov odvolacieho konania platia v zmysle § 224 ods. 1 OSP ustanovenia o trovách konania pred súdom prvého stupňa. V súlade s § 151 ods. 1 OSP rozhoduje súd o povinnosti nahradiť trovy konania na návrh a spravidla v rozhodnutí, ktorým sa konanie končí. Účastník, ktorému sa prisudzuje náhrada trov konania, je povinný trovy konania vyčísliť najneskôr do troch pracovných dní od vyhlásenia rozhodnutia. V uvedenom prípade bol rozhodnutím odvolacieho súdu, ktorým sa konanie končí, potvrdzujúci rozsudok. S účinnosťou od 15. 10. 2008 (novelizácia OSP zákonom č. 384/2008 Z. z.) môže súd rozhodnúť o odvolaní aj bez nariadenia pojednávania, okrem prípadov taxatívne uvedených v § 214 ods. 1 OSP. Pojednávanie odvolacieho súdu je obligatórne iba ak treba zopakovať alebo doplniť dokazovanie, ak súd prvého stupňa rozhodol podľa § 115a OSP bez nariadenia pojednávania, alebo ak to vyžaduje dôležitý verejný záujem.

Je vhodné podotknúť, že od účinnosti OSP (1. 4. 1964) bol odvolací súd pôvodne vždy povinný za účelom potvrdenia rozsudku nariadiť pojednávanie. Výnimku predstavovalo iba konanie o spôsobilosti na právne úkony alebo o vyhlásenie za mŕtveho (§ 214 ods. 2 písm. d) OSP s účinnosťou do 30. 6. 1973). Následne bol okruh výnimiek v § 214 ods. 2 OSP doplnený o rozsudok, ktorým bolo rozhodnuté len o výžive maloletého dieťaťa (od 1. 7. 1973), ďalej o rozsudok v konaní o vyslovenie prípustnosti prevzatia alebo držania v ústave zdravotníckej starostlivosti (od 1. 1. 1992) a na po-

merne krátke obdobie (od 1. 9. 2003 do 31. 8. 2005) aj o rozsudky o odvolaniach podaných iba z dôvodu podľa § 205 ods. 2 písm. e) OSP, t. j. že doteraz zistený skutkový stav neobstojí, pretože sú tu ďalšie skutočnosti alebo iné dôkazy, ktoré doteraz neboli uplatnené. Zákonom č. 273/2007 Z. z. bolo s účinnosťou od 1. 7. 2007 ustanovenie § 214 doplnené o nový odsek 3, v zmysle ktorého pojednávanie netreba nariadovať ani vtedy, ak je rozsudok súdu prvého stupňa napadnutý odvolaním iba z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci, účastníci konania sa vzdali práva zúčastniť sa na pojednávaní alebo súhlasia s tým, aby bol vo veci vydaný rozsudok bez nariadenia pojednávania, a nie je to v rozpore s dôležitým verejným záujmom; to neplatí, ak odvolací súd opakuje alebo dopĺňa dokazovanie alebo súd prvého stupňa rozhodol bez nariadenia pojednávania podľa § 115a OSP. Táto úprava platila až do 14. 10. 2008 – do už spomínanej novelizácie OSP.

Pre advokátov to, že odvolací súd v prípade rozhodovania formou rozsudku nariadi na prerokovanie odvolania pojednávanie, predstavovalo viac ako dlhodobý úzus. Ak advokát v mene svojho klienta nepodal návrh na priznanie náhrady trov odvolacieho konania pred odvolacím pojednávaním, mal na to dostatočný priestor do rozhodnutia odvolacieho súdu. K vyčísleniu trov odvolacieho konania bolo následne nevyhnutné pristúpiť v príslušnej procesnej zákonnej lehote (aktuálne do 3 pracovných dní).

Zmeny v odvolacom konaní v roku 2008 však nevedli k žiadnym súvisiacim korekciám, pokiaľ ide o náhradu trov konania. Odvolací súd je povinný vyzvať účastníka na vyčíslenie trov konania iba v prípade, ak sa rozhodnutie, ktorým sa konanie končí, nevyhlasuje a bol podaný návrh na rozhodnutie o trovách (§ 151 ods. 4 OSP v nadväznosti na § 224 ods. 1 OSP). To navyše neplatí v prípade uznesenia, ktorým bolo rozhodnutie súdu prvého stupňa zrušené a vec vrátená na ďalšie konanie (§ 224 ods. 3 OSP). Samotný rozsudok odvolacieho súdu ale predstavuje rozhodnutie, ktoré musí súd vždy verejne vyhlásiť (§ 156 ods. 1 OSP v nadväznosti na § 211 OSP). Vzhľadom na znenie § 151 ods. 4 OSP však už nie je povinný vyzvať účastníka na vyčíslenie trov, a to ani

vtedy, ak rozhoduje bez pojednávania. V týchto prípadoch odvolací súd nenariaďuje na vyhlásenie rozsudku pojednávanie, iba oznámi miesto a čas verejného vyhlásenia rozsudku na úradnej tabuli súdu v lehote najmenej päť dní pred jeho vyhlásením (§ 156 ods. 3 OSP). Účastník resp. jeho advokát sa môžu o termíne verejného vyhlásenia rozsudku odvolacieho súdu dozvedieť – v značne krátkej lehote – iba z úradnej tabule súdu, čo v mnohých konkrétnych prípadoch predstavuje z pragmatického hľadiska mimoriadne markantnú prekážku náležitej informovanosti. Dňom nasledujúcim po vyhlásení rozsudku odvolacieho súdu, t. j. ak bol potvrdený alebo zmenený prvostupňový rozsudok (§ 223 OSP), začína pre vyčíslenie trov odvolacieho konania plynúť procesne úspešnému účastníkovi lehota troch pracovných dní. Ak účastníka v konaní zastupoval advokát, zodpovedá za riadne a včasné uplatnenie nároku na náhradu trov, vrátane ich vyčíslenia. Je neľahké si predstaviť, ako zotrvajúc v subjektívnej nevedomosti o samotnom vyhlásení rozsudku v odvolacom konaní, má advokát túto povinnosť splniť. Daná okolnosť ho ale nezabavuje eventuálnej zodpovednosti za škodu voči klientovi, pokiaľ nebola náhrada trov konania účastníkovi prisúdená výlučne z dôvodu, že advokát náležité vyčíslenie opomenul (§ 151 ods. 2 OSP).

Zároveň je nutné dodať, že niektoré senáty odvolacích súdov sú si nielenže vedomé stavu *de lege lata*, ale nad zákonný rozsah svojich povinností realizujú vo vzťahu k advokátom osobitné notifikačné úkony. Aktuálne je v praxi možné sa stretnúť najmä s výzvou odvolacieho súdu na vyčíslenie trov konania pre prípad, ak by súd o odvolaní rozhodol bez pojednávania; prípadne s písomným oznámením, že súd v konkrétny deň vyhlási odvolací rozsudok. Takýto prístup je však výsostne individuálnym a nenárokovateľným „prejavom dobrej vôle“, na ktorý sa objektívne nemožno spoliehať.

Súvisiacou je aj otázka náhrady trov konania za prípadnú účasť advokáta na verejnom vyhlásení odvolacieho rozsudku. V zmysle § 14 ods. 5 písm. b) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti SR č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov patrí odmena vo výške 1 základnej sadzby tarifnej odmeny iba v prípade, ak k vyhláseniu rozhodnutia

došlo na pojednávaní. Ako už bolo uvedené, za daných okolností rozhoduje súd bez pojednávania a rovnako bez pojednávania verejne vyhlasuje rozsudok. Podľa § 52a vyhlášky MS SR č. 543/2005 Z. z. o Spravovacom a kancelárskom poriadku pre okresné sudy, krajské sudy, Špeciálny súd a vojenské sudy sa o verejnom vyhlásení rozsudku spíše zápisnica. Z pozície advokáta, prítomného na verejnom vyhlásení rozsudku odvolacieho súdu, o ktorom bola spísaná zápisnica, by prichádzala do úvahy odmena za tento úkon právnej služby iba na základe analógie podľa § 14 ods. 8 vyhlášky č. 655/2004 Z. z., čo však už z hľadiska posúdenia presahuje rámec tejto rubriky.

Ako teda ďalej s náhradou trov odvolacieho konania? Pokiaľ nedôjde k zmene právnej úpravy, či už v časti o trovách konania a ich náhrade, alebo v časti o obligatórnom rozhodovaní odvolacích súdov na pojednávaní (o ktorom sa aktuálne diskutuje), advokát je schopný zachovať adekvátnu odbornú starostlivosť v prípadoch, kedy prichádza do úvahy rozhodnutie bez pojednávania iba tým, že trovy odvolacieho konania vopred vyčíslí z vlastnej iniciatívy. Ak napríklad zastupuje účastníka, ktorý bol na súde prvého stupňa procesne úspešný, môže vyčíslí trovy odvolacieho konania priamo v písomnom vyjadrení k odvolaniu. Ak následne vzniknú v odvolacom konaní ďalšie trovy, spravidla na základe relevantných úkonov právnej služby, bude vo vzťahu k súdu nevyhnutné vyčíslenie doplniť. V opačnom prípade je klient vystavený reálnemu riziku nepriznania náhrady trov odvolacieho konania a advokát riziku zodpovednosti za škodu tým spôsobenú.

Prirodzenou alternatívou voči tomuto postupu je pravidelné monitorovanie úradných tabulí krajských súdov resp. Najvyššieho súdu SR ako súdu odvolacieho a vyčíslenie trov v nadväznosti na obsah verejne vyhláseného rozsudku. Najnižšiu mieru istoty predstavuje spoliehanie sa na načrtnutý ústretový prístup jednotlivých senátov odvolacích súdov vo forme nepovinných notifikácií.

Námety na nové témy, krátke glosy, prípadne heslovité poznámky posielajte na office@sak.sk. Vaše podnety publikačne spracuje JUDr. František Sedlačko, LL.M., člen redakčnej rady Bulletinu slovenskej advokácie.

INZERCIA
sa v elektronickej verzii nezobrazuje

Zodpovednosť štátu za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci nezákonným rozhodnutím a nesprávnym úradným postupom (prvá časť)

JUDr. Tomáš Bardelčík

Na to, aby verejná moc mohla byť vykonávaná v súlade s atribútmi právneho štátu, ktorým sa Slovenská republika bezpochyby usiluje byť, je nevyhnutné predovšetkým zabezpečiť, aby výkon verejnej moci bol podrobený kontrole a aby v prípade pochybenia bolo možné dosiahnuť nápravu nezákonného, a teda protiprávneho stavu.

1. Úvod

Požiadavku kontroly verejnej moci a nápravy nezákonnosti nie je možné obmedziť iba na určité vymedzené oblasti spoločenského života. Nanajvýš potrebné a žiaduce je, aby sa požiadavka zákonnosti premietla do všetkých oblastí, v rámci ktorých k výkonu verejnej moci dochádza a takisto aj do všetkých úrovní jej výkonu.

V prípade nedodržania uvedeného je potrebné predovšetkým uvažovať o zodpovednostnom vzťahu, jeho prvkoch, ako aj predpokladoch jeho realizácie. Predmetom skúmania tohto článku

JUDr. Tomáš Bardelčík
Absolvent Právnickej fakulty Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, kde v roku 2006 obhájil rigoróznou prácu s názvom *Komanditná spoločnosť*.

Od júla 2004 pôsobil v advokácii, následne v rokoch 2008–2010 pôsobil ako podnikový právnik. V súčasnosti opätovne vykonáva advokáciu. Zároveň je externým doktorandom na Právnickej fakulte UPJŠ v Košiciach.

bude zodpovednosť za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci nezákonným rozhodnutím alebo nesprávnym úradným postupom (z pohľadu platnej slovenskej a českej právnej úpravy, resp. ich vzájomnej komparácie), predovšetkým zodpovednosť štátu (i keď s určitými odkazmi aj na zodpovednosť územnej samosprávy). Zodpovednosť štátu za škodu je totiž nosnou a v poslednom období aj najčastejšie pertraktovanou témou.

Úprava zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci našla v podmienkach Slovenskej (i Českej) republiky svoje vyjadrenie v osobitnom zákonnom predpise, čím došlo k položeniu stabilného a komplex-

ného podhubia na riešenie situácií, pri ktorých sa javí preskúmvacia a následná prípadná zrušovací, resp. zmeňovacia činnosť orgánov verejnej moci, ktoré preskúmvajú zákonnosť rozhodnutí, resp. správnosť úradného postupu, ako nedostačujúca. Pritom dôvody tejto nedostatočnosti môžu spočívať tak v potrebe výraznejšej ochrany základných princípov právneho štátu, ako aj v potrebe dôraznejšej garancie základných práv a slobôd poškodených subjektov.

2. Výkon verejnej moci

Najskôr však treba ozrejmiť, čo sa pod verejnou mocou a jej výkonom rozumie a aké sú ústavno-právne východiská práva na náhradu škody spôsobenej jej výkonom.

V súlade s ustanovením článku 46 ods. 3 ústavného zákona č. 460/1992 Zb. v znení neskorších právnych predpisov (ďalej len „Ústava SR“), každý má právo na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím súdu, iného štátneho orgánu či orgánu verejnej správy alebo nesprávnym úradným postupom.

Uvedené ustanovenie posilňuje ustanovenie čl. 36 ods. 3 ústavného zákona č. 23/1991 Zb., ktorým sa uvádza Listina základných práv a slobôd, podľa ktorého, každý má právo na náhradu škody, ktorú mu spôsobilo nezákonné rozhodnutie súdu, iného štátneho orgánu či orgánu verejnej správy alebo nesprávny úradný postup.

Z citovaných ustanovení je zjavné, že každému sa právnymi predpismi najvyššej právnej sily priznávajú vo vzťahu k orgánom štátnej správy a verejnej správy dve príbuzné, avšak na sebe navzájom nezávislé práva, a to právo na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím a právo na náhradu škody spôsobenej nesprávnym úradným postupom.

Zhora uvedené pramene práva pojem verejnej moci nezakotvujú a ani ho žiadnym spôsobom (ani len nepriamo) nevymedzujú. Spomínajú iba orgány štátnej správy a verejnej správy a právo každého na náhradu škody v prípade nezákonného rozhodnutia alebo nesprávneho úradného postupu.

Aj napriek tomu existuje súvislosť medzi výkonom verejnej moci a činnosťou orgánov štátnej správy a verejnej správy. Uvedená súvislosť totiž vyplýva (okrem iného) najmä zo záverov správnoprávnej teórie, podľa ktorých pojem verejná moc je vo vzťahu nadriadenosti k pojmom štátna správa a verejná správa. Pojem verejná moc je totiž najvšeobecnejším pojmom zastrešujúcim tak výkon moci zákonodarnej, výkonnej ako aj súdnej, vrátane činnosti orgánov štátnej správy a verejnej správy.

Pokiaľ ide o dôsledky činnosti orgánov štátnej správy a verejnej správy, treba ich posudzovať z pohľadu dôsledkov výkonu verejnej moci, pretože, ako už bolo naznačené vyššie, každý výkon činnosti orgánu štátnej správy alebo verejnej správy je zároveň výkonom verejnej moci (uvedené však nemusí platiť *a contrario*).

Verejnú moc nie je nevyhnutné definovať iba z hľadiska jej vzťahu (nadriadenosti, podriadenosti) k výkonu činnosti orgánov štátnej správy a verejnej správy. Ide o moc, pre ktorú je špecifické autoritatívne pôsobenie na spoločenské vzťahy v rámci štátu, ktorá je právne regulovaná (má právno-mocenský charakter), a teda, ide o legitímnu, právom sankcionovanú schopnosť ovplyvňovať jednotlivé subjekty spoločenských vzťahov a ich správanie, nezávisle od ich vôle.¹

Judikatúra Ústavného súdu Českej a Slovenskej Federatívnej republiky² ustálila, že verejná moc autoritatívne rozhoduje o právach a povinnostiach subjektov, či už priamo alebo sprostredkované. Subjekt, o ktorého právach alebo povinnostiach rozhoduje orgán verejnej moci, nie je v rovnoprávnom postavení s týmto orgánom a obsah rozhodnutia tohto orgánu nezávisí od vôle subjektu. Verejnú moc vykonáva štát predovšetkým prostredníctvom orgánov zákonodarnej, výkonnej a súdnej moci a za určitých podmienok ju môže vykonávať aj prostredníctvom ďalších subjektov. Štát totiž nie je jediným subjektom, ktorý vykonáva verejnú moc. Určitú časť výkonu verejnej moci štát zveruje orgánom územnej samosprávy (obce a vyššie územné celky), orgánom záujmovej samosprávy, či verejnoprávnym korporáciám.

3. Vývoj právnej úpravy zodpovednosti štátu za škodu

Názor, že štát by mal zodpovedať za škody spôsobené svojimi orgánmi je všeobecne uznávaný už od 19. storočia. Aj napriek tomu však typickou črtou názorov v uvádzanom (avšak aj v nasledujúcom) období bolo to, že tieto boli značne rôznorodé (najmä čo do povahy a rozsahu zodpovednosti), následkom čoho sa v jednotlivých krajinách premietli v rôznych časových obdobiach do rôznych, často značne odlišných, právnych úprav. V mnohých prípadoch uplynulo pomerne dlhé časové obdobie, kým úpravy zvykového práva v danej sfére úplne nahradila úprava s výsostne pozitívno-právnym charakterom. V tejto súvislosti vzniklo viacero myšlienkových smerov, odlišných z hľadiska uhla pohľadu na zodpovednosť štátu za škodu.

Súkromnoprávna teória razila myšlienku, že štát má mať pri ručení za svojich úradníkov rovnaké postavenie ako má napríklad korporácia za svoje orgány. Subjekčná teória zase odvo-

1 Kiovska, M.: **Správne právo hmotné, všeobecná časť I.** Košice : Právnická fakulta Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach, 2000, s. 8.

2 Uznesenie Ústavného súdu Českej a Slovenskej Federatívnej republiky zo dňa 9. 6. 1992, sp. zn.: I. ÚS 191/92.

dzovala ručenie štátu z povinnosti svojich poddaných podrobovať sa príkazom štátu usku- točňovaným prostredníctvom jednotlivých orgánov. Garančná teória prezentovala myšlienku, že štát mlčky berie pri kreovaní a obsadzovaní svojich orgánov záruku za správnosť takéhoto kreovania a obsadzovania, a preto subsidiárne zodpovedá za škodu, ktorá činnosťou (prípadne nečinnosťou) týchto orgánov vznikne. Podľa reprezentačnej teórie štát zodpovedal za konanie svojich orgánov priamo, pretože takéto konanie bolo v skutočnosti konaním samotného, nešlo teda o zodpovednosť za niekoho iného, teda o zodpovednosť odvodenú.³

Potom, ako došlo k vzniku prvej samostatnej Československej republiky (medzivojnové obdobie), zakotvoval zákon č. 121/1920 Sb., ktorým sa uvádza ústavná listina Československej republiky (Ústava), splnomocňovacie ustanovenie, podľa ktorého mal hranice zodpovednosti štátu za škodu stanoviť osobitný zákon, ku ktorého prijatiu však v medzivojnovom období nedošlo. Práve z uvedeného dôvodu vtedajšia judikatúra presadzovala názor, že pokiaľ nedošlo k prijatiu už spomínaného právneho predpisu a hranice ručenia štátu za škodu žiadny právny predpis neurčuje, nemôže zodpovednosť štátu za škodu ani existovať.⁴

V súčasnosti platná právna úprava vychádza z povojnovej právnej úpravy, ktorá považovala problematiku zodpovednosti štátu za škodu za súčasť občianskeho práva.

Prvý samostatnú zákonnú právnu úpravu predstavoval zákon č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom v znení neskorších právnych predpisov (ďalej len „zákon č. 58/1969 Zb.“). Na území Slovenskej republiky ho s účinnosťou od 1. 7. 2004 nahradil v súčasnosti platný a účinný zákon č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších právnych predpisov (ďalej len „zákon č. 514/2003 Z. z.“) a na území Českej republiky zákon č. 82/1998 Sb. o zodpovednosti za škodu spôsobenou pri výkone verejnej moci rozhodnutím alebo nesprávnym úradným postupom a o zmene zákona České národnej rady č. 358/1992 Sb. o notáriách a jejich činnosti (notársky ráđ) v znení neskorších právnych predpisov (ďalej len „zákon č. 82/1998 Sb.“).

4.

Zrodenie zákona č. 514/2003 Z. z.

Legislatívny zámer zákona č. 514/2003 Z. z. bol spracovaný na základe úlohy zahrnutej do Plánu legislatívnych úloh vlády Slovenskej republiky na rok 2001.

Podnetom na začatie prípravných prác na novej právnej úprave bola skutočnosť, že zákon č. 58/1969 Zb. už nezodpovedal zmenám spoločenských pomerov (najmä po roku 1989). Vytvoril sa totiž nový pohľad na zodpovednosť štátu za škodu spôsobenú jeho orgánmi a navyše, bolo potrebné vytvoriť právny rámec aj z dôvodu prijatia Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ktorý bol uverejnený Oznámením Federálneho ministerstva zahraničných vecí Českej a Slovenskej Federatívnej republiky č. 209/1992 Zb.

Nemenej významným impulzom prác na novej právnej úprave sa stala aj judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva, ktorá vyvolala potrebu vytvoriť účinný prostriedok, ktorý by umožnil predchádzať vedeniu početných súdnych sporov pred Európskym súdom pre ľudské práva z dôvodu sťažností podávaných na štát, a to práve v dôsledku nezákonných rozhodnutí a nesprávneho úradného postupu (najmä) jeho orgánov.

Navonok deklarovaným zámerom zákona č. 514/2003 Z. z. bolo vytvorenie predpokladov na zníženie rozsahu povinnosti štátu nahrádzať na základe rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva poškodeným subjektom škodu, ktorá im v spojení s výkonom verejnej moci vznikla. Aj v prípade, ak sa tento cieľ splniť podarilo, uvedený zámer je podľa nášho názoru v kontexte rešpektovania princípov právneho štátu potrebné považovať za celkom nedostačujúci. Máme totiž zato, že prvoradým zámerom nielen pripravovanej právnej úpravy (ale najmä iných, v tom čase pripravovaných, prípadne už platných a účinných právnych predpisov z oblasti správneho práva ako aj iných právnych odvetví) malo byť predovšetkým vytvorenie predpokladov na celkové zníženie rozsahu povinnosti štátu nahrádzať poškodeným subjektom škodu, bez ohľadu na to, na základe rozhodnutia akého orgánu (Európskeho súdu pre ľudské práva alebo všeobecného súdu na území Slovenskej republiky) sa tak má stať.

3 Mikule, V. in: Hendrych, D. et al.: **Správní právo, obecná část.** Praha : C. H. Beck, 2006, s. 622.

4 Mikule, V. in: Hendrych, D. et al.: **Správní právo, obecná část.** Praha : C. H. Beck, 2006, s. 623.

Je síce zrejme pravdou, že sa vytvorili predpoklady na to, aby sa znížil rozsah povinnosti štátu nahrádzať poškodeným subjektom škodu na základe rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva, táto skutočnosť však nemá na rozsah povinnosti štátu nahradiť škodu (v nominálnom vyjadrení) vôbec žiadny pozitívny dopad. Podľa nášho názoru sa totiž rozsah povinnosti štátu nahradiť poškodeným subjektom škodu nijako nezmenšil (aj keď uvedené by malo byť deklarované ako prvoradáci cieľ), práve naopak, skôr sa dokonca zväčšil.

Z pohľadu záujmov ostatných subjektov nepriamo poškodených nezákonným rozhodnutím alebo nesprávnym úradným postupom tým, že štát je povinný mnohokrát astronomicky vysoké náhrady škody poškodeným subjektom zaplatiť (teraz už prevažne na základe rozhodnutí všeobecných súdov a nie Európskeho súdu pre ľudské práva), sa týmto opätovne nedostalo žiadnej zásadnejšej ochrany.

Navyše, vyššie uvedeným sa podarilo vytvoriť iba stav (akýsi kozmetický efekt), kedy vo väčšine prípadov nerozhoduje o náhrade škody a jej výške Európsky súd pre ľudské práva, ale všeobecný súd štátu, a kedy prípadné pochybenie orgánu verejnej moci nie je navonok zdanlivo natoľko viditeľné a vypuklé. Uvedené by tak malo zrejme vyvolať dojem, že štát predstavuje subjekt rozhodujúci a postupujúci v súlade s platnými právnymi predpismi. Podrobiac uvedené dôslednejšiemu skúmaniu je však zjavné, že štát často pri svojom rozhodovaní a úradnom postupe platné právne predpisy celkom flagrantne porušuje.

Cestu prijatiu zákona č. 514/2003 Z. z. otvorilo aj to, že v súvislosti so zavedením samosprávy v našom právnom poriadku prestal byť štát jediným nositeľom verejnej moci, bolo potrebné novú právnú úpravu koncipovať tak, aby sa vzťahovala na štát ako aj na územnú samosprávu. Súčasne bolo nevyhnutné vyriešiť aj vzťahy medzi územnou samosprávou (plniacou úlohy štátnej správy) a štátom. Nemenej podstatným sa ukázalo byť aj ustanovenie článku 71 Ústavy SR,⁵ prijatie zákona č. 302/2001 Z. z. o samospráve vyšších územných celkov (zákon o samosprávnych krajoch) v znení neskorších právnych predpisov ako aj prijatie zákona č. 416/2001 Z. z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a na vyššie územné celky v znení neskorších právnych predpisov. Prijatie týchto právnych predpisov totiž ovplyvnilo, že nová právna úprava zakotvila aj novú úpravu zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú orgánmi vyšších územných celkov pri výkone štátnej správy, ale taktiež aj zodpovednosť vyšších územných celkov za škodu spôsobenú ich orgánmi pri výkone samosprávy.

Pre úplnosť treba zdôrazniť, že návrh zákona č. 514/2003 Z. z. svojím zameraním nepatrí medzi prioritné oblasti aproximácie práva Slovenskej republiky uvedené v článku 70 Európskej dohody o pridružení a ani k úlohám vlády Slovenskej republiky podľa Plánu legislatívnych úloh na rok 2003, ale bol predložený ako iniciatívny materiál Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky. Problematika návrhu zákona č. 514/2003 Z. z. pritom nachádza svoje vyjadrenie aj v práve Európskej únie, konkrétne v ustanovení článku 6 ods. 2 Zmluvy o Európskej únii, ktorý odkazuje na dodržiavanie základných ľudských práv tak, ako ich zaručuje ustanovenie článku 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (právo na spravodlivé súdne konanie).

Typickou črtou novej právnej úpravy sa stalo, že táto nielenže v prípustnom rozsahu nadviazala na predchádzajúcu úpravu zákona č. 58/1969 Zb., ale načerpala podnety aj z českej právnej úpravy reprezentovanej v čase jej prípravy už platným a účinným zákonom č. 82/1998 Sb. Aj napriek tomu však bolo potrebné k českej právnej úprave pristupovať značne kriticky, pretože táto vo viacerých smeroch nevyhovovala podmienkam Slovenskej republiky.

(pokračovanie v budúcom čísle)

5 Podľa ustanovenia článku 71 Ústavy SR, na obec a vyšší územný celok možno zákonom preniesť výkon určených úloh miestnej štátnej správy. Náklady takto preneseného výkonu štátnej správy uhrádza štát. Pri výkone štátnej správy môže obec a vyšší územný celok vydávať v rámci svojej územnej pôsobnosti na základe splnomocnenia v zákone a v jeho medziach všeobecne záväzné nariadenia. Výkon štátnej správy prenesený na obec alebo na vyšší územný celok zákonom riadi a kontroluje vláda. Podrobnosti ustanoví zákon.

RESUMÉ

Zodpovednosť štátu za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci nezákonným rozhodnutím a nesprávnym úradným postupom

Autor sa v článku zaoberá problematikou zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú v súvislosti s výkonom verejnej moci nezákonným rozhodnutím a nesprávnym úradným postupom orgánov verejnej moci. Predmetom záujmu autora sa stáva historický prierez vývoja právnej úpravy zodpovednosti štátu za škodu, načrtnutie základných východísk v súčasnosti účinnej právnej

úpravy, ako aj jej komparácia s právnou úpravou účinnou v Českej republike. Autor sa v predkladanom článku nevenuje iba teoretickým otázkam súvisiacim s naznačenou problematikou, ale poukazuje aj na praktické dopady právnej úpravy, ktoré majú zásadný dopad na práva a oprávnené záujmy poškodených subjektov.

SUMMARY

Liability of the State for Loss or Damage Caused as a Result of Unlawful Decisions and Improper State Executive Acts and Actions of Public Bodies

The author deals with the issue of the liability of the state for loss or damage caused as a result of unlawful decisions and improper state executive acts and actions of public bodies. He focuses on the history of the laws applicable to the liability of the state for such loss or damage, he outlines basic philosophy underlying legal rules currently in force, and he compares them with legal rules applicable in the Czech Republic. He does not deal only with theoretical issues related to the above-mentioned problem, but he also points to practical impact of applicable legal rules, which then significantly affect rights and legitimate interests of those entities which suffered such loss or damage.

ZUSAMMENFASSUNG

Die Verantwortung des Staates für den bei Ausübung der öffentlichen Macht durch gesetzwidrige Entscheidungen verursachten Schaden und für einen nicht ordnungsgemäßen Amtsweg

Der Autor befasst sich im Artikel mit der Problematik der Verantwortung des Staates für einen in Zusammenhang mit der Ausübung der öffentlichen Macht durch eine vorschriftswidrige Entscheidung oder durch einen nicht ordnungsgemäßen Amtsweg der Organe der öffentlichen Gewalt verursachten Schaden. Der Autor widmet sein Interesse dem historischen Durchschnitt der Entwicklung der Rechtsregelung betreffend die Verantwortung des Staates sowie der Abfassung von grundlegenden Ausgangspunkten der gegenwärtigen gültigen Rechtsregelung und ihrem Vergleich mit der gültigen Rechtsregelung auf dem Gebiet der Tschechischen Republik. Der Autor widmet sich im vorliegenden Artikel nicht nur den theoretischen Fragen in Zusammenhang mit der angedeuteten Problematik, sondern er deutet auch auf die praktischen Auswirkungen der Rechtsregelung, die einen grundsätzlichen Einfluss auf die Rechte und berechnigte Interessen der geschädigten Subjekte haben, hin.

Problematika regulácie nájomného v podmienkach SR

JUDr. Ján Grman

Inštitút „regulovaného nájomného“ sa vyskytol na území Slovenskej republiky ako aj v ďalších postkomunistických krajinách po páde socializmu v roku 1989, keď sa tzv. reštitučnými zákonmi¹ vrátili bytové domy pôvodným vlastníkom, resp. ich právnym nástupcom. Pôvodní vlastníci prišli o uvedený súkromný majetok v procese znárodňovania. Štát v rámci reštitúcií vrátil stovky bytových domov pôvodným vlastníkom spolu s bytmi obývanými nájomcami, ktorí od štátu nadobudli k bytom právo osobného užívania. Na základe § 871 ods. 1 a 4 Občianskeho zákonníka sa právo osobného užívania zmenilo na nájom alebo v prípade spoločného užívania bytu na spoločný nájom na dobu neurčitú.

1 Najmä zákon č. 403/1990 Zb. o zmiernení následkov niektorých majetkových krív v znení neskorších predpisov, zákon č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a k inému poľnohospodárskemu majetku, zákon č. 282/1993 Z. z. o zmiernení niektorých majetkových krív spôsobených cirkvám a náboženským spoločnostiam a ďalšie.

Úlohou právneho inštitútu regulácie nájomného je ochrana nájomcov bytov v týchto bytových domoch pred svojvoľným zvyšovaním nájomného zo strany prenajímateľov, ktoré by nájomcovia neboli schopní uhrádzať. Na druhej strane regulované nájomné obmedzuje vlastníckeho práva vlastníkov týchto nehnuteľností spočívajúce v nemožnosti voľne nakladať so svojím majetkom, užívať ho, udržiavať ho a mať z neho primeraný výnos a úžitok. Regulácia nájomného tak neprímerane zvýhodňuje nájomcov, ktorí môžu dlhé roky užívať nehnuteľnosť za dobou prekonané nájomné, nemotivuje nájomcov k opusteniu nehnuteľnosti vo vlastníctve prenajímateľa alebo hľadať si iné možnosti bývania.

Ochrana nájmu v zmysle ustanovení Občianskeho zákonníka a regulácia cien nájmu na jednej strane a snaha vlastníkov uplatniť svoje vlastnícke právo, ktoré im zaručuje Ústava Slovenskej republiky tak stoja vo vzájomnom protiklade. Tento dlhotrvajúci právny problém v záujme ochrany práv nájomcov na bývanie ako základnej potreby človeka, ako aj v záujme ochrany práv prenajímateľov vlastníť a pokojne užívať svoj majetok treba riešiť.

1. Právna úprava regulácie nájomného

Dôležitou povinnosťou nájomcu bytu je v zmysle § 685 a nasl. Občianskeho zákonníka (zákon č. 40/1964 Zb., ďalej len „Občiansky zákonník“) povinnosť platiť prenajímateľovi nájomné a úhrady za plnenia poskytované s užívaním bytu. Aj keď sa pri dohodovaní ceny nájomného medzi zmluvnými stranami vychádza z trhového nájomného, v určitých prípadoch dochádza zo strany štátu k regulácii nájomného tým, že právnou úpravou je určená maximálna výška nájomného, prenajímateľ to musí rešpektovať a trhovú cenu nájmu nemôže pri nájme bytu uplatniť.

JUDr. Ján Grman

Absolvent Právnickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave. Od júla 2006 pôsobí v advokácii a po zložení advokátskych skúšok

pôsobí od 1. januára 2010 ako advokát zaoberajúci sa najmä občianskym, obchodným a európskym právom. Od roku 2008 súčasne pôsobí ako interný doktorand na Ústave medzinárodného a európskeho práva, Fakulte práva, na Paneurópskej vysokej škole v Bratislave.

Podľa § 696 Občianskeho zákonníka „spôsob výpočtu nájomného, úhrady za plnenia poskytované s užívaním bytu, spôsob ich platenia, ako aj prípady, v ktorých je prenajímateľ oprávnený jednostranne zvýšiť nájomné, úhradu za plnenia poskytované s užívaním bytu, a zmeniť ďalšie podmienky nájomnej zmluvy, ustanoví osobitný právny predpis“.

V Slovenskej republike určovanie výšky nájomného neupravuje zákon. Spôsob a výšku výpočtu základného nájomného za prenajatý byt a úhrady cien služieb spojených s užívaním bytu upravuje opatrenie č. 01/R/2008 o regulácii cien nájmu bytov. Ministerstvo financií Slovenskej republiky ustanovilo v súlade s § 11 ods. 1 a § 20 ods. 1 a 2 zákona č. 18/1996 Z. z. o cenách maximálne ceny nájmu bytov s účinnosťou od 1. mája 2008 opatrením č. 01/R/2008 o regulácii cien nájmu bytov. Toto cenové opatrenie nahradilo výnos č. V 1-2003 Ministerstva výstavby a regionálneho rozvoja SR.

Regulácia nájomného sa v zmysle tohto cenového predpisu týka nájomcov:

- bytov v bytových domoch, ktoré podliehali režimu ich vydania oprávneným osobám podľa reštitučných predpisov,
- bytov vo vymedzenom bytovom fonde, ktoré na základe rozhodnutia obce nebolo možné počas vymedzeného obdobia previesť do vlastníctva podľa zákona č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov,
- bytov v bytovom fonde, na ktorý sa vzťahovali dôsledky tzv. „veľkej privatizácie“.

Maximálna cena nájmu určená týmto cenovým predpisom sa naopak nevzťahuje na určenie výšky nájomného, ak ide o byty:

- bytových družstiev zriadených alebo založených po roku 1958, ak ide o byty postavené podľa predpisov o finančnej, úverovej a inej pomoci poskytnutej podľa predpisov o finančnej, úverovej a inej pomoci družstevnej bytovej výstavbe, platných v čase ich výstavby,
- vo vlastníctve fyzických osôb,
- preukázateľne voľné v bytových domoch postavených bez účasti verejných prostriedkov alebo v bytových domoch vydaných pri náprave krívd podľa osobitných predpisov² bez ohľadu na to, kto je vlastníkom takýchto bytových domov, s výnimkou zákonného prechodu nájmu³ a výmeny bytu,⁴
- v domoch postavených úplne bez účasti prostriedkov štátneho rozpočtu, štátnych fondov, rozpočtov obcí a rozpočtov vyšších územných celkov s kolaudačným rozhodnutím vydaným po 1. februári 2001,
- v nájme právnickej osoby, ktorá nemá sídlo na území Slovenskej republiky, fyzickej osoby, ktorá nemá trvalý pobyt na území Slovenskej republiky, zahraničného zastupiteľského úradu alebo diplomatickej misie,
- užívané na podnikateľskú činnosť so súhlasom vlastníka alebo ich časti užívané na podnikateľskú činnosť so súhlasom vlastníka.

Regulované nájomné upravené opatrením Ministerstva financií Slovenskej republiky číslo 01/R/2008 je nastavené rovnako ako predchádzajúce cenové opatrenia tak, že maximálna cena nájmu bytu za mesiac sa určuje podľa veľkosti podlahovej plochy bytu a kategórie bytu osobitne za obytnú miestnosť a osobitne za vedľajšiu miestnosť. Do maximálnych cien podľa § 1 a § 2 uvedeného cenového predpisu nie sú zahrnuté ceny služieb spojených s užívaním bytu. Takto určená maximálna cena nájmu bytu sa zvyšuje, resp. znižuje o cenu nájmu za základné prevádzkové zariadenie bytu⁵ a taktiež sa zvyšuje o ceny nájmu ostatného zariadenia a vybavenia bytu.⁶ Výška maximálnej ceny nájmu bytu je stanovená v rovnakej výške pre celé územie Slovenskej republiky. Regulované nájomné nereflektuje sociálnu situáciu a nediferencuje ju. Regulované nájomné je totiž určené paušálne, bez ohľadu na to, či ide o byt v Bratislave alebo v inom okresnom meste, a tiež bez ohľadu na to, či je nájomníkom dôchodca alebo dobre zarábajúci občan.

Z opatrenia Ministerstva financií Slovenskej republiky č. 02/R/2008 zo dňa 25. 9. 2008, ktorým sa mení a dopĺňa opatrenie č. 01/R/2008 o regulácii cien nájmu bytov vyplýva, že maximálna cena nájmu bytu (regulované nájomné) sa po 31. decembri 2011 uplatní len v prípade, ak sú súčasne splnené nasledujúce podmienky:

- ide o byt, na ktorý sa vzťahuje regulácia nájmu,
- prenajímateľom bytu nie je štát, vyšší územný celok, obec alebo právnická osoba založená štátom, vyšším územným celkom alebo obcou,

- Napríklad zákon č. 298/1990 Zb. o úprave niektorých majetkových vzťahov rehoľných rádov a kongregácií a arcibiskupstvá olomouckého v znení zákona č. 338/1991 Zb., zákon č. 403/1990 Zb. o zmiernení následkov niektorých majetkových krívd v znení neskorších predpisov, zákon č. 87/1991 Zb. o mimosúdnych rehabilitáciách v znení neskorších predpisov, zákon č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku v znení neskorších predpisov, zákon č. 107/1993 Z. z. o vrátení majetku Matici slovenskej v znení nálezu Ústavného súdu SR č. 221/2000 Z. z., zákon č. 282/1993 Z. z. o zmiernení niektorých majetkových krívd spôsobených cirkvám a náboženským spoločnostiam v znení zákona č. 97/2002 Z. z.

3 § 706 až 708 Občianskeho zákonníka.

4 § 715 a 716 Občianskeho zákonníka.

5 Sporáky, priestory na uskladnenie potravín a paliva, hygienické zariadenia, rozvody plynu, elektrickej energie, vody a odvod odpadových vôd.

6 Kuchynská linka, vstavané alebo zabudované skrine, chladnička, balkón, loggia alebo terasa a iné.

- 7 „Prenajímateľ môže vypovedať nájom bytu, ak:
- a) prenajímateľ potrebuje byt pre seba, manžela, pre svoje deti, vnukov, zaťa alebo nevestu, svojich rodičov alebo súrodencov,
 - b) nájomca prestal vykonávať prácu, na ktorú je nájom služobného bytu viazaný,
 - c) nájomca alebo ten, kto je členom jeho domácnosti, hrubo poškodzuje prenajatý byt, jeho príslušenstvo, spoločné priestory alebo spoločné zariadenia v dome alebo sústavne narušuje pokojné bývanie ostatných nájomcov alebo vlastníkov bytov, ohrozuje bezpečnosť alebo porušuje dobré mravy v dome,
 - d) nájomca hrubo porušuje svoje povinnosti vyplývajúce z nájmu bytu najmä tým, že nezaplatil nájomné alebo úhradu za plnenia poskytované s užívaním bytu za dlhší čas ako tri mesiace, alebo tým, že prenechal byt alebo jeho časť inému do podnájmu bez písomného súhlasu prenajímateľa,
 - e) je potrebné z dôvodu verejného záujmu s bytom alebo s domom naložiť tak, že byt nemožno užívať, alebo ak byt alebo dom vyžaduje opravy, pri ktorých vykonávaní nemožno byt alebo dom najmenej počas šiestich mesiacov užívať,
 - f) nájomca prestal spĺňať predpoklady užívania bytu osobitného určenia alebo predpoklady užívania bytu vyplývajúce z osobitného určenia domu,
 - g) nájomca využíva byt bez súhlasu prenajímateľa na iné účely ako na bývanie.“

- c) nájomca, spoloční nájomcovia alebo ostatné osoby žijúce v spoločnej domácnosti s nájomcom nie sú k 1. októbru 2008 výlučnými vlastníckymi alebo spoluvlastníckymi porovnateľného bytu alebo nehnuteľnosti alebo jej časti určenej na trvalé bývanie v obci, v ktorej užívajú nájomný byt, alebo najviac do vzdialenosti päťdesiat kilometrov od územnej hranice takejto obce, pričom spoluvlastníkmi takejto porovnateľného bytu alebo nehnuteľnosti alebo jej časti nie sú iné osoby ako nájomca, spoloční nájomcovia alebo ostatné osoby žijúce v spoločnej domácnosti s nájomcom,
- d) prenajímateľ sa nedohodol alebo nedohodne písomne s nájomcom bytu o cene nájmu bytu pred 1. januárom 2012 inak,
- e) nájomca bytu, ktorý spĺňa uvedené podmienky, sa do 31. decembra 2008 prihlási na Ministerstve výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky na tlačive uverejnenom na internetovej stránke ministerstva.

Z uvedenej právnej úpravy vyplynula pre nájomcov bytov s regulovaným nájomným dôležitá skutočnosť, že ak chcú mať regulované nájomné aj po 31. decembri 2011, museli sa do 31. decembra 2008 prihlásiť na Ministerstve výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky. Od 1. januára 2012 by teda malo dôjsť k čiastočnej deregulácii nájomného v prípade tých nájomcov bytov, ktorí nespĺňajú uvedené podmienky.

Vlastníci nehnuteľností – reštituenti, ktorí vstúpili tzv. reštitučnými zákonmi na miesto prenajímateľov sú povinní rešpektovať nájomné vzťahy a práva nájomcov bytov. Vlastníci nehnuteľností v pozícii prenajímateľov sú povinní na základe týchto cenových opatrení – regulácie nájomného rešpektovať výšku regulovaného nájomného a nemôžu pristúpiť k jednostrannému zvýšeniu nájomného a môžu požadovať od nájomcov len úhradu regulovaného nájomného, pokiaľ sa s nájomcom nedohodnú na vyššom nájomnom, t. j. „*trhovom nájomnom*“. Výnos z príjmu regulovaného nájmu nepostačuje ani na pokrytie nutných nákladov potrebných na zabezpečenie riadnej a bezpečnej prevádzky domov, na tvorbu fondu opráv, ktorý by mal byť v dlhšom časovom horizonte použitý na obnovu bytového fondu ako aj údržbu a modernizáciu spoločných častí a zariadení domu, nehovoriac o tvorbe primeraného zisku pre vlastníkov týchto nehnuteľností.

Aj po zrušení regulácie nájomného by sa výška nájomného mala tvoriť dohodou medzi zmluvnými stranami nájmovej zmluvy. V prípade, že nedôjde ku kompromisu, nebude možné jednoducho zvýšiť nájomné, pretože chýba osobitný predpis vydaný na základe splnomocňovacieho ustanovenia § 696 ods. 1 Občianskeho zákonníka, ktorý by sumu zvýšenia nájomného ustanovoval. V prípade, ak by prenajímateľ neoprávnene jednostranne zvýšil nájomné a nájomca by nájomné v takej výške neplatil, mohol by dať prenajímateľ neoprávnene výpoveď z nájmu bytu podľa § 711 ods. 1 písm. d Občianskeho zákonníka. V prípade, že by sa nájomcovia nedovolávali neplatnosti takejto výpovede na súde, mohli by prísť o svoje bývanie.

Nájom bytu sa môže podľa § 710 a nasl. Občianskeho zákonníka skončiť dohodou uzavretou medzi prenajímateľom a nájomcom resp. písomnou výpoveďou prenajímateľa resp. nájomcu. Prenajímateľ môže vypovedať nájom bytu, len zo zákonom stanovených dôvodov uvedených v § 711 Občianskeho zákonníka.⁷ Nájomca môže dať výpoveď z akéhokoľvek dôvodu, alebo bez uvedenia dôvodu. Pokiaľ nie je daný niektorý z dôvodov uvedených v § 711 Občianskeho zákonníka, nemôže prenajímateľ dať výpoveď z nájmu bytu a jeho možnosti ukončenia nájmu bytu sú obmedzené. Pokiaľ nájomca svojím správaním nedá zákonný dôvod na výpoveď prenajímateľa, napr. neplatením nájomného, poškodzovaním prenajatého bytu atď. prenajímateľ nemôže dať výpoveď z nájomného vzťahu. Najfrekvencovanejším dôvodom výpovede, ktorý využíva prenajímateľ je skutočnosť, že byt potrebuje pre seba, manžela, pre svoje deti, vnukov, zaťa alebo nevestu, svojich rodičov alebo súrodencov. V uvedenom prípade však vzniká prenajímateľovi v zmysle § 712a Občianskeho zákonníka povinnosť zabezpečiť nájomcovi náhradné bývanie. Do zabezpečenia náhradného bývania zo strany prenajímateľa má nájomca napriek zániku nájomného vzťahu právo naďalej bývať v byte na základe tzv. „práva bývania“. Na základe uvedeného možno konštatovať, že možnosti prenajímateľa skončiť nájomný vzťah a získať byt pre seba sú vzhľadom na charakter nájmu bytu ako „*chráneného nájmu*“ v zmysle ustanovení Občianskeho zákonníka obmedzené.

Súčasne treba poukázať na nasledujúce ustanovenia zákona č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov:

Podľa § 16 ods. 1 zákona č. 182/1993 o vlastníctve bytov a nebytových priestorov „*byt, ktorého nájomcom je fyzická osoba, môže vlastník domu previesť do vlastníctva len tomuto nájom-*

covi, ak nie je nájom bytu dohodnutý na určitý čas. Týmto ustanovením nie je dotknuté predkupné právo spoluvlastníka domu.“

Podľa § 16 ods. 2 toho istého zákona „ak nájomcovi nájom bytu skončil podľa osobitného predpisu (podľa § 711 ods. 1 písm. c) a d) Občianskeho zákonníka) môže vlastník bytu previesť byt do vlastníctva tretej osoby, ak táto osoba poskytne nájomcovi bytovú náhradu podľa osobitného predpisu (podľa § 712 a § 712a ods. 2, 3, 4 a 5 Občianskeho zákonníka) Ustanovenia osobitného predpisu – § 5 ods. 2 písm. a) a d) zákona č. 189/1992 Zb. sa v tomto prípade nepoužijú.“

Vlastníci nehnuteľností sú povinní rešpektovať aj vyššie uvedené ustanovenia, ktoré chránia oprávnené záujmy nájomcov. Vlastníci, ktorí nadobudli byty v rámci reštitúcie sú povinní rešpektovať predkupné právo nájomcov, avšak majú právo predať byty za trhové ceny a nie za cenu uvedenú v § 18, 18a a 18b zákona č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov. Cena bytov nemôže byť vyššia ako je cena uvedená v § 18, 18a a 18b zákona č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov, ak sa byty prevádzajú do vlastníctva doterajších nájomcov z vlastníctva osôb uvedených v § 17 ods. 3 uvedeného zákona. Vlastníci, ktorí nadobudli byty v rámci reštitúcie medzi týmito osobami nie sú, a preto sa na nich nevzťahuje povinnosť previesť byty nájomcom za zákonom maximálne stanovené ceny. Nájomcovia týchto bytov tak nemajú možnosť odkúpiť si byty za zákonom určenú cenu. Z dôvodu uvedených ustanovení zákona č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov v bytoch vo vlastníctve súkromných osôb – reštituentov pretrvávajú nájomné vzťahy a regulované nájomné a nedošlo k ich masívnemu odkúpeniu nájomcami do súkromného vlastníctva ako v prípade štátnych a družstevných bytov. Nájomcovia tak nemajú možnosť si odkúpiť byty do súkromného vlastníctva za výhodnú zákonom určenú cenu. Uvedené považujú nájomcovia v reštituovaných domoch za znevýhodnenie v porovnaní s nájomcami bytov vo vlastníctve štátu, obce, vyššieho územného celku a ďalších osôb uvedených v § 17 ods. 3 zákona č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov, ktorí mali možnosť odkúpiť si byty do súkromného vlastníctva za zákonom určenú cenu, ktorá je niekoľkonásobne nižšia ako trhová cena.

2.

Regulované nájomné z pohľadu prenajímateľov a nájomcov – národná a európska judikatúra

Ochrana nájmu a regulácia nájomného na jednej strane a snaha vlastníkov uplatniť svoje vlastnícke právo, ktoré im zaručuje Ústava Slovenskej republiky stoja vo vzájomnom protiklade. Silné argumenty majú pritom v tomto principiálnom spore vlastníci v pozícii prenajímateľov, ale aj nájomcovia. Prví oprávnené tvrdia, že sú obmedzovaní pri uplatnení svojich vlastníckych práv, najmä formou diskriminačného stropu stanoveného cenovým opatrením, keď nájomné nezohľadňuje náklady ani na jednoduchú reprodukciu ich majetku, nehovoriac o primeranom zisku. Okrem toho právne normy im fakticky neumožňujú nehnuteľnosť odpredať inému subjektu ako nájomcovi alebo jemu blízkej osobe. Druhí, teda mnohí nájomcovia najmä z radov dôchodcov a iných sociálne slabších skupín sa zase oprávnené obávajú, že zrušením regulácie nájomného prídu fakticky zo dňa na deň o výhodné nájomné, platba im stúpne niekoľkonásobne, čo by neuniesli a prišli by o svoje bývanie.

Ústavný súd Slovenskej republiky vo svojom náleze PL. ÚS 26/00 zo dňa 4. apríla 2002 uvádza okrem iného, že „riešenie bytových potrieb občanov je v záujme súkromnom, ale aj verejnom, a v tomto štádiu ich bez rizika sociálnych otrasov nemožno ponechať živelnému pôsobeniu trhu“. Preto musí byť podľa tohto nálezu „trh s bytmi štátom usmerňovaný aspoň do vybudovania fungujúceho trhového prostredia“. Podľa niektorých prezentovaných názorov z predmetného nálezu Ústavného súdu SR je zrejmé, že záujmy nájomníkov sú aj verejnými záujmami, t. j. všeobecnými záujmami chránenými zákonmi. Navyše, Ústava Slovenskej republiky v článku 20 ods. 4 dovoľuje obmedzenie vlastníckeho práva v nevyhnutnej miere a vo verejnom záujme na základe zákona a za primeranú náhradu. Regulácia nájomného je teda obmedzenie vlastníctva, aké Ústava SR predpokladá a pripúšťa. Obmedzenie vlastníckeho práva je však možné len na základe zákona. V prípade regulácie nájomného ide o obmedzenie vlastníckeho práva na základe cenového opatrenia, t. j. podzákonného právneho predpisu vydaného ministerstvom na základe zákona č. 16/1998 Z. z. o cenách. Uvedené vyvoláva otázku o ústavnosti regulácie nájomného

na základe cenového opatrenia vydaného na základe zák. č. 16/1998 Z. z. o cenách. Ústavný súd SR sa uvedenou problematikou zaoberal v júli 2007, keď sťažovateľ napadol Výnos Ministerstva výstavby a regionálneho rozvoja SR č. V-1/2003 o regulácii cien nájomného, avšak Ústavný súd SR sa meritórne jeho sťažnosťou nezaoberal a uznesením III. ÚS 197/07 zo dňa 17. júla 2007 ju odmietol ako podanú neoprávneným subjektom. Diskusia o ústavnosti môže byť aj v otázke naplnenia požiadavky „primeranej náhrady“. Uvedený nález Ústavného súdu Slovenskej republiky PL. ÚS 26/00 bol použitý ako dôvod na odklad účinnosti deregulácie nájomného pri prijímaní zákona č. 200/2007 Z. z. – novely zákona č. 16/1998 Z. z. o cenách. Národná rada Slovenskej republiky prijala zákon č. 200/2007 Z. z. – novelu zákona č. 16/1998 Z. z. o cenách, ktorým sa oddialilo zrušenie výnosu Ministerstva výstavby a regionálneho rozvoja SR č. V-1/2003 a tým aj deregulácia cien nájmu bytov z 1. júla 2007 na 31. decembra 2008.

Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky PL. ÚS 26/00 sa však priamo netýka regulácie nájomného, ale regulácie cien bytov. Ústavný súd Slovenskej republiky totiž v náleze konštatuje, že „regulácia ceny bytu a jeho príslušenstva v žiadnom prípade nenarušuje oprávnenie predmet vlastníctva držať, užívať a používať jeho plody a úžitky. Regulácia ceny bytu neobmedzuje možnosť vlastníka s predmetom svojho vlastníctva nakladať. Zákonné ustanovenie maximálnej ceny, ktorú možno pri prevode do vlastníctva doterajšieho nájomcu dohodnúť, je vymedzením zákonného obsahu vlastníckeho práva k bytu a jeho príslušenstvu, a teda aj výnimkou zo všeobecného pravidla o možnosti určiť cenu dohodou predávajúceho a kupujúceho.“ Uvedený záver potvrdzuje skutočnosť, že nález sa nedotýka regulácie nájomného, ale cien bytov v zmysle zákona č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov. Uvedené argumenty preto nemožno použiť ako právny základ pri odôvodňovaní potreby regulácie nájomného.

V zmysle nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. PL. ÚS 17/2000, zo dňa 30. mája 2001 „článok 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd umožňuje každej z jeho zmluvných strán prijímať zákony, ktoré považujú za nevyhnutné na úpravu užívania majetku v súlade so všeobecným záujmom. V dôsledku uvedeného treba rozlišovať medzi zákonom upravujúcim užívanie majetku vo verejnom záujme (hoci aj s dopadom na výkon vlastníckych práv) a zákonom, ktorý užívanie majetku vo verejnom záujme neupravuje, ale vlastnícke práva obmedzuje.“ Predmetom sporu v rámci uvedeného nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky bola právna úprava vlastníckych a nájomných vzťahov k pôde, teda k nehnuteľnosti podľa zákona č. 64/1997 Z. z. o užívaní pozemkov v zriadených záhradkárskech osadách a vyporiadaní vlastníctva k nim.

Prijatie zákona, ktorým sa upravuje užívanie majetku, nemožno bez ďalšieho považovať za nesúladne s článkom 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, pokiaľ sú splnené ďalšie podmienky, t. j. preukázanie všeobecného záujmu na prijatí takéhoto zákona, ako aj spravodlivá rovnováha medzi požiadavkou verejného záujmu a požiadavkami ochrany individuálneho práva jednotlivca.

Európsky súd pre ľudské práva o obmedzení vlastníka, ktoré sa zavedie formou zákonnej úpravy nájomného vzťahu uviedol: „Na to, aby sa splnili podmienky čl. 1 Protokolu č. 1 taký zásah musí nastoliť spravodlivú rovnováhu medzi požiadavkou všeobecného záujmu spoločnosti a požiadavkou ochrany základných práv jednotlivca.“⁴⁸

Aj pri uznaní širokej možnosti úvahy, ktorou disponujú štáty ako zmluvné strany Dodatkového protokolu č. 1 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd pri prijímaní zákonov upravujúcich užívanie majetku vo všeobecnom záujme, sprievodné dopady týchto zákonov, t. j. obmedzenie vlastníckeho práva však nesmie dosahovať intenzitu a rozsah vyvlastnenia, ku ktorému je možné siahnuť výlučne len za splnenia podmienok uvedených v čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Podľa názoru vlastníkov nehnuteľností – prenajímateľov je poskytovaná neprímeraná ochrana nájomcom bytov v porovnaní s ochranou poskytovanou vlastníkom nehnuteľností, resp. ich výslovnou diskrimináciou, ktorá zároveň obmedzením svojich práv suplujú sociálnu úlohu štátu v oblasti bytovej politiky.

Dlhoročný spor o zrušenie regulovaného nájomného bytov nadobudol nový rozmer, keď sa pred Európskym súdom pre ľudské práva ocitla prvá sťažnosť tohto druhu zo Slovenskej republiky, a to prípad Štefan Krahulec. Ďalší vlastníci nehnuteľností podali následne hromadné sťažnosti na Európsky súd pre ľudské práva, kde sťažovatelia spoločne navrhujú, aby Európsky súd pre ľudské práva v merite veci:

8 Prípad Európskeho súdu pre ľudské práva „Velosa Barreto v. Portugal“, § 36.

1. vyhlásil sťažnosť na porušenie článku 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd samostatne, ako aj v spojení s článkami 13 a 14 Dohovoru za prijateľnú;
2. rozhodol, že bol porušený článok 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd;
3. rozhodol, že boli porušené články 13 a 14 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v spojení s čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd;
4. rozhodol, že zmluvná strana – Slovenská republika je povinná vyplatiť ako náhradu nemajetkovej ujmy každému sťažovateľovi čiastku 50 000 Eur, ako aj náhradu skutočnej škody do troch mesiacov od právoplatnosti tohto rozsudku. Po rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva si sťažovatelia vyhradzujú právo vyčíslieť v každom jednotlivom prípade skutočnú škodu, ku ktorej došlo na základe uplatňovania regulovaného nájomného na ich majetku od doby nadobudnutia vlastníckeho práva k tomuto majetku sťažovateľom, resp. jeho právnym predchodcom až do súčasnosti.

Európsky súd pre ľudské práva eviduje dosiaľ deväť sťažností na regulované nájomné na území Slovenskej republiky, ktoré poslalo dohromady 60 ľudí z celého Slovenska a ich predmetom je predovšetkým porušenie majetkových práv vlastníkov domov a bytov, na ktoré sa vzťahuje systém regulovaného nájomného.

Podľa sťažovateľov došlo zo strany Slovenskej republiky k porušeniu práva prenajímateľov ako vlastníkov podľa článku 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, podľa ktorého: *„Každá fyzická alebo právnická osoba má právo pokojne užívať svoj majetok. Nikoho nemožno zbaviť jeho majetku s výnimkou verejného záujmu a za podmienok, ktoré ustanovuje zákon a všeobecné zásady medzinárodného práva. Predchádzajúce ustanovenie nebráni právu štátov prijímať zákony, ktoré považujú za nevyhnutné, aby upravili užívanie majetku v súlade so všeobecným záujmom a zabezpečili platenie daní a iných poplatkov alebo pokút.“*

Vlastnícke právo je vo svojom celku súhrnom parciálnych subjektívnych vlastníckych oprávnení tvoriacich jeho obsah. Článok 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd nielenže garantuje, že každý má právo vlastníť majetok, ale súčasne zaručuje realizáciu parciálnych vlastníckych oprávnení. Toto právo upravené v článku článku 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd nie je teda iba formálnym právom, práve naopak, zaručuje možnosti reálneho výkonu vlastníckeho práva so všetkými jeho atribútmi. Jedným z parciálnych subjektívnych vlastníckych oprávnení je oprávnenie vlastníka predmet svojho vlastníctva užívať a požívať jeho plody a úžitky. Prostredníctvom tohto oprávnenia sa realizuje úžitková hodnota veci. Nájomnou zmluvou prenajímateľ prenecháva nájomcovi vec (v tomto prípade byt) do užívania. Prenajímateľ sa tak dočasne vzdáva výkonu jedného z parciálnych vlastníckych oprávnení, oprávnenia predmet svojho vlastníctva užívať, v prospech nájomcu. Ekonomickým vyjadrením a ekvivalentom tohto dočasného vzdania sa výkonu užívacieho práva je nájomné. Príjem prenajímateľa z nájomného tak nahrádza reálny výkon užívacieho práva k veci (bytu) samotným prenajímateľom. Cenová regulácia nájomného neprímerane zvýhodňuje nájomcu, ktorý môže dlhé roky užívať nehnuteľnosť za dobou prekonané nájomné, nemotivuje nájomcu k opusteniu nehnuteľnosti vo vlastníctve prenajímateľa alebo hľadať si iné možnosti bývania. Zároveň neprímerane obmedzuje vlastníka, ktorému neprímerane nízke nájomné z minulosti nepostačuje pri súčasných cenových reláciách ani na riadnu údržbu nehnuteľnosti a nie to ešte produkciu zisku.

Všetky základné práva a slobody sa chránia len v takej miere a rozsahu, dokiaľ uplatnením jedného práva alebo slobody nedôjde k neprímeranému obmedzeniu, či dokonca popretiu iného práva alebo slobody. Poskytnutím ochrany jednému právu a to právu niekdajších nájomcov na bývanie dochádza k neprímeranému obmedzeniu vlastníckeho práva sťažovateľov resp. práva pokojne užívať majetok. Tým bola narušená spravodlivá rovnováha a sťažovatelia tak boli povinní znášať osobitné a nadmerné bremeno.

Je možné konštatovať, že doterajšia právna úprava v Slovenskej republike vytvorila priestor na neodôvodnenú a pretrvávajúcu diskrimináciu určitej skupiny vlastníkov bytov od počiatku platnosti zákonov, ktorými sa naprávali krivdy z predchádzajúcich rokov totalitného režimu (zákon č. 87/1991 Zb.). Sociálnu ochranu nájomcov bytov, ktorú mala rovnomerne znášať celá

spoločnosť, Slovenská republika preniesla podľa právneho názoru sťažovateľov na plecia majiteľov dotknutých bytov. Rozhodnutia súdov voči sťažovateľom, ako aj existujúce rozsudky v obdobných sporoch z rokov 1991 až doteraz, jednoznačne dokazujú, že išlo o vedomú, neriešenú neprávosť zo strany súdov a zákonodarcu voči jednej skupine majiteľov nehnuteľností. Rozhodnutia súdov Slovenskej republiky ukazujú, že doteraz ani neexistuje právny rámec a vôľa orgánov Slovenskej republiky napraviť existujúci právny stav a odškodniť neodôvodnene poškodených občanov za spôsobené škody. Z toho dôvodu sa sťažovatelia obracajú na Európsky súd pre ľudské práva so sťažnosťami voči Slovenskej republike.

Napadnutá vnútroštátna legislatíva, ktorá upravuje reguláciu nájomného nerešpektuje spravodlivú rovnováhu medzi rôznymi záujmami, ktoré sú „v hre“ (verejný záujem spoločnosti – požiadavka ochrany základných práv jednotlivca) a kladie tak neprímerané bremeno na sťažovateľov. Sťažovatelia tiež poukazujú na to, že vnútroštátne súdy okrem odkazu na právne záväzné ustanovenia vnútroštátnych právnych predpisov neposudzovali, či je tiež dostatočne chránený záujem vlastníkov (sťažovateľov) a neposkytli žiaden priestor na dosiahnutie vyššie uvedenej rovnováhy.

Sťažovatelia ďalej poukazujú na skutočnosť, že napadnutá vnútroštátna právna úprava upravujúca reguláciu nájomného vo svojej podstate popiera účel „reštitučného“ zákonodarstva prijatého začiatkom deväťdesiatych rokov v súvislosti s celospoločenskou transformáciou po páde komunistického režimu. Ak účelom tohto zákonodarstva bola náprava majetkových krívd formou opätovného vstupu do popretých vlastníckych práv a zabezpečením ich reálneho výkonu alebo formou poskytnutia zodpovedajúcej kompenzácie, potom napadnutá vnútroštátna právna úprava tieto účinky reštitučného zákonodarstva obmedzuje ak nie úplne eliminuje. Ponecháva tak vlastnícke právo sťažovateľov len v rovine formálneho práva bez možnosti jeho reálneho výkonu. Súlad v súčasnosti platnej regulácie nájomného v bytoch v reštituovaných domoch so zárukami článku 1 Protokolu č. 1 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a zároveň článku 17 Charty základných práv Európskej únie možno spochybníť z hľadiska rozsudku Európskeho súdu pre ľudské práva v právnej veci „*Hutten-Czapska vs. Poľsko*“ zo dňa 22. februára 2005. Štrasburský súd rozhodol spor v prospech Francúzky poľského pôvodu Marie Hutten-Czapskej, ktorá sa sťažovala na Poľsko. Poľská republika bola rozsudkom vo veci Hutten-Czapská zaviazaná zaplatiť žalobkyni sumu 30 000 Eur ako náhradu nepeňažnej ujmy a 22 500 Eur ako náhradu trov spojených so súdnym konaním, ako aj prijať nevyhnutné legislatívne opatrenia za účelom ochrany prenajímateľov nehnuteľností s tým, že zákonom ustanovené podmienky umožnia dosiahnuť výšku nájomného v súlade s voľným trhom. ESLP deklaroval v rozsudku porušenie článku 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Európsky súd pre ľudské práva pri posudzovaní napadnutej situácie pripustil, že sporné opatrenie regulujúce výšku nájomného má zákonný základ a sleduje legitímny cieľ, avšak pri hodnotení jeho primeranosti dal za pravdu sťažovateľke a rozhodol, že napadnuté opatrenie (regulácia nájomného) za daných podmienok nie je primerané sledovanému cieľu, teda nebola ním dosiahnutá spravodlivá rovnováha medzi všeobecnými záujmami spoločnosti a individuálnymi záujmami vlastníkov nehnuteľností. Európsky súd pre ľudské práva v uvedenom prípade okrem iného skonštatoval, že reguláciou nájomného štátom sa porušuje jedno zo základných ľudských práv pokojne užívať svoj majetok. V tomto rozsudku Európsky súd pre ľudské práva taktiež potvrdil, že „jedným zo základných prvkov vlastníckeho práva je možnosť odvodzovať zisk z predmetu vlastníctva, čo má v trhovej ekonomike zvláštnu dôležitosť...“

Uvedený pilotný, resp. prielomový rozsudok môže ovplyvniť aj reguláciu nájomného na Slovensku a mal by Slovenskú republiku prinútiť odškodniť nielen sťažovateľov, ale riešiť aj situáciu ďalších dotknutých osôb. Aj v prípade slovenských sťažovateľov možno totiž očakávať priznanie morálnej ujmy Európskym súdom pre ľudské práva za zásah do vlastníckeho práva prenajímateľov. Aj Česká republika čelí rovnakému problému. Občianske združenie majiteľov domov, bytov a ďalších nehnuteľností v Českej republike, ktoré má obdobné ciele ako majitelia reštituovaných nehnuteľností na Slovensku, podalo za svojich členov hromadnú sťažnosť na Európsky súd pre ľudské práva, v ktorej žiadajú od Českej republiky náhradu škody vo výške 50 miliárd českých korún.

Nájomcovia na druhej strane žiadajú vyriešenie bytovej otázky a kompenzáciu za nemožnosť odkúpiť si byty do osobného vlastníctva, tak ako to bolo umožnené ostatným obyvateľom Slovenskej republiky v prípade štátnych a družstevných bytov. Nájomcovia sa bránia spoločne

aj prostredníctvom založeného občianskeho združenia s názvom „Právo na bývanie“. Jeho cieľom je chrániť práva a záujmy obyvateľov nájomných bytov v Slovenskej republike. Nájomcovia investovali svoje finančné prostriedky do týchto bytov, prežili v nich niekoľko rokov svojho života a majú záujem v týchto bytoch naďalej bývať. Nájomcovia sa bránia tým, že byty v domoch nezošátňali nájomníci, ale štát. Štát nesie za uvedené zodpovednosť a je preto tým subjektom, ktorý si musí vysporiadať svoje záväzky voči reštituentom. Nájomníkov by sa reštitúcie nemali dotknúť, inak jedna nespravodlivosť je podľa názoru nájomcov nahradená inou. Keďže verejným záujmom bolo napraviť resp. zmierniť niektoré krivdy „reštituentom“, následne verejným záujmom by mala byť aj náprava krívd spáchaných na nájomcoch dotknutých uplatnením reštitučných zákonov. Na druhej strane sú však aj takí nájomcovia, ktorí sú finančne dobre zabezpečení, vlastníci vilu, rodinný dom, byt alebo inú nehnuteľnosť a bývaním v byte súkromného vlastníka (skutočným alebo fiktívnym) využívajú výhody, ktoré im platná legislatíva umožňuje.

Nájomcovia vidia taktiež možnosť v podaní žaloby na Európsky súd pre ľudské práva pre nečinnosť štátu pri riešení uvedeného problému. Príkladom im je konanie slovenských nájomníkov, ktorí takto riešia nečinnosť štátnych orgánov v ich krajine pri tomto probléme.

3. Riešenie regulácie nájomného

Tento stav, keď sa vinou zlej a nedoriešenej legislatívy bez svojho pričinenia ocitli v konflikte dve skupiny, vlastníci aj nájomcovia, žiadna doterajšia vláda Slovenskej republiky nebola schopná napraviť a definitívne vyriešiť. Štát mal pritom v podstate dve možnosti, buď reguláciu úplne zrušiť a zabezpečiť bývanie pre sociálne slabšie skupiny alebo zákonnú reguláciu ponechať, ale zabezpečiť vlastníkom primeranú náhradu. Ani jedno sa dosiaľ nestalo. Z tohto stavu v podstate profituje štát, ktorý tento problém do dnešného dňa nevyriešil a prenáša svoju sociálnu politiku na bedrá vlastníkov, keďže im nie je ochotný kompenzovať priepastný rozdiel medzi trhovým nájomným a regulovaným nájomným. Dohodnutie deregulácie nájomného spadá pod ministerstvá výstavby a regionálneho rozvoja, spravodlivosti, financií a práce, sociálnych vecí a rodiny SR, ktoré by mali spoločne dospieť ku korektnému vyriešeniu tohto problému.

Slovenské vlády sa niekoľkokrát venovali problému regulovaného nájomného, riešenie sa však nedarilo nájsť. Neustále odďaľovanie konečného riešenia pripomína začarovaný kruh. Dereguláciu cien nájmu bytov však nemožno neustále odďaľovať, pretože regulované nájomné nezodpovedá trhovým cenám a nepokrýva oprávnené nároky vlastníkov na úhradu nákladov na údržbu a prevádzku.

Vláda Slovenskej republiky svojím uznesením č. 640 zo dňa 16. septembra 2009 schválila koncepciu spôsobu usporiadania vzťahov súkromných vlastníkov bytových domov a nájomcov bytov dotknutých dereguláciou cien nájmu bytov (ďalej len „koncepcia“). Schválená koncepcia predstavuje hlavný východiskový dokument, ktorý analyzuje situáciu a na tomto základe uvádza možnosti usporiadania súčasných vzťahov súkromných vlastníkov bytových domov a nájomcov bytov, pri ktorých sa uplatňuje regulovaná cena nájmu. Cieľom koncepcie je navrhnúť spôsob riešenia týchto vzťahov s ambíciou umožniť súkromným vlastníkom za zákonom ustanovených podmienok jednostranne ukončiť nájomné vzťahy, zabezpečiť nájomcom bytov za vopred vyšpecifikovaných podmienok adekvátnu náhradu za užívané byty a takto následne umožniť vlastníkom nakladať s vlastnou nehnuteľnosťou podľa svojich predstáv.

Koncepcia uvádza šesť spôsobov usporiadania vzťahov súkromných vlastníkov a nájomcov bytov v domoch týchto vlastníkov, a to:

- (1) riešenie založené na finančnom odškodnení súkromných vlastníkov bytov v bytových domoch alebo ich častí z prostriedkov štátu jednorazovou sumou rovnajúcou sa hodnote nehnuteľnosti určenej podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti SR č. 492/2004 Z. z. o stanovení všeobecnej hodnoty majetku v znení neskorších predpisov,
- (2) odškodnenie všetkých nájomcov poskytnutím jednorazovej finančnej čiastky z prostriedkov štátu rovnajúcej sa hodnote užívaného bytu stanovenej podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti SR č. 492/2004 Z. z. o stanovení všeobecnej hodnoty majetku v znení neskorších predpisov,

- (3) odškodnenie všetkých nájomcov bytov v bytových domoch súkromných vlastníkov jednorazovou finančnou čiastkou, vychádzajúcou z percentuálneho podielu hodnoty užívaného bytu stanovenej podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti SR č. 492/2004 Z. z. o stanovení všeobecnej hodnoty majetku v znení neskorších predpisov (alebo vychádzajúcou z obstarávacej ceny porovnateľného bytu z hľadiska veľkosti, veku a kvality so zohľadnením regionálnych disparít),
- (4) riešenie založené na finančnej úhrade rozdielu medzi voľne dohodovaným trhovým nájomným a regulovaným nájomným, ktorú by dostávali mesačne formou príspevku na bývanie všetci nájomcovia bytu (alebo nájomcovia bytu vybraní podľa spracovaných merateľných sociálnych kritérií) od štátu, aby mohli uhrádzať voľne dohodnutú výšku nájomného vlastníkovi bytu,
- (5) vzájomná výmena bytu medzi nájomcom užívaného bytu, ktorému jeho príjmy nedovoľujú uhrádzať trhové nájomné a inou fyzickou osobou, ktorá je schopná a ochotná takéto nájomné uhrádzať, pretože je finančne dostatočne zabezpečená a uvedený byt napĺňa jej predstavy o bývaní a
- (6) poskytovanie náhradných bytov obstaraných z prostriedkov štátu pre tých nájomcov bytov v (prevažne) bytových domoch súkromných vlastníkov, ktorí to vzhľadom na svoj sociálny status potrebujú.

Koncepcia hodnotí reálnosť a vhodnosť navrhovaných riešení, ktorých uplatnenie determinuje predovšetkým Ústava Slovenskej republiky a platné právne predpisy vzťahujúce sa na riešenú oblasť, nároky na finančné prostriedky štátu a očakávaný prínos pre vlastníkov a nájomcov. Tieto možnosti uplatnenia jednotlivých spôsobov riešení hodnotí pritom z pohľadu nájomcov bytov, súkromných vlastníkov domov – prenajímateľov ako aj z pohľadu finančných dosahov na štátny rozpočet.⁹

Po zohľadnení vyššie uvedených skutočností koncepcia za najvhodnejší považuje posledný spôsob riešenia, teda poskytovanie náhradných bytov obstaraných z prostriedkov štátu pre tých nájomcov bytov v (prevažne) bytových domoch súkromných vlastníkov, ktorí to vzhľadom na svoj sociálny status potrebujú. Pri tomto spôsobe koncepcia konštatuje, že nároky na finančné prostriedky štátu na zabezpečenie náhradných bytov pre zákonom vymedzenú skupinu nájomcov sú v porovnaní s inými spôsobmi riešenia prijateľné – spôsob riešenia nielen zohľadňuje rozdielny prístup k nájomcom vo väzbe na ich sociálny status, ale súčasne zabezpečí aj úplné odstránenie problému v priebehu niekoľkých rokov od účinnosti právnej úpravy, ktorá by mala byť spracovaná v budúcnosti.

Vláda Slovenskej republiky svojím uznesením č. 640 zo dňa 16. septembra 2009 v lehote do dňa 31. decembra 2010 uložila:

- a) ministrom financií v spolupráci s ministrom výstavby a regionálneho rozvoja vypracovať a predložiť na rokovanie vlády návrh zákonnej úpravy regulácie cien nájmu bytov vo verejnom nájomnom sektore s cieľom stanovenia maximálnej ceny nájmu bytov vo verejnom nájomnom sektore,
- b) ministerke práce, sociálnych vecí a rodiny vypracovať a predložiť na rokovanie vlády novú právnu úpravu príspevku na bývanie, a to vyčlenením tohto príspevku z pomoci v hmotnej núdzi a určením jeho výšky tak, aby boli vytvorené podmienky pre udržateľnosť primeraného bývania,
- c) ministrom výstavby a regionálneho rozvoja v zákonnej podobe upraviť rozsah, podmienky a spôsob financovania obstarania náhradných nájomných bytov a vymedziť ich charakteristiky v záujme pripraviť podmienky obstarania náhradných nájomných bytov financovaných z verejných prostriedkov štátu a v spolupráci s podpredsedníčkou vlády a ministerkou spravodlivosti pripraviť a predložiť na rokovanie vlády SR návrh zákona o ukončení niektorých nájomných vzťahov a o spôsobe ich usporiadania.

Návrh zákona o ukončení niektorých nájomných vzťahov a o spôsobe ich usporiadania by mal upraviť ukončenie nájomných vzťahov bytov v reštituovaných bytových domoch tak, že sa navrhne prechodné obdobie do roku 2017, počas ktorého by nájomcovia bytov v uvedených domoch za podmienok presne vymedzených zákonom uvoľnili prenajaté byty a následne vlastníci týchto bytov by si mohli uplatniť po uplynutí toho istého časového obdobia voľnú tvorbu nájomného. Súčasne sa navrhuje prechodne upraviť spôsob jednostranného zvyšovania ceny nájmu bytov do roku 2017. Návrh zákona by mal umožniť nájomcom požiadať v určenej

9 Bližšie pozri Koncepciu spôsobu usporiadania vzťahov súkromných vlastníkov bytových domov a nájomcov bytov dotknutých dereguláciou cien nájmu bytov schválenú uznesením vlády SR č. 640 zo dňa 16. septembra 2009 – <http://www.rokovania.sk/Rokovanie.aspx/GetUznesenia/?idRokovanie=424>.

lehote obec o pridelenie náhradného nájomného bytu s regulovaným nájomným. Ako základné kritérium pre možnosť požiadať o takýto byt sa navrhuje neschopnosť nájomcu riešiť si vlastné bývanie prostredníctvom svojho príjmu a majetku. Zároveň sa navrhuje určiť podmienky, za ktorých obec musí poskytnúť žiadateľovi náhradný byt.

V blízkej dobe je preto potrebné sledovať, či úlohy uložené uvedeným uznesením vlády Slovenskej republiky príslušným ministrom budú naplnené a návrh zákona o ukončení niektorých nájomných vzťahov a o spôsobe ich usporiadania bude schválený vo vláde Slovenskej republiky a následne v Národnej rade Slovenskej republiky.

Záver

Na záver možno konštatovať, že je nevyhnutné, aby sa v blízkej dobe našla politická vôľa k definitívnemu, kompromisnému a vyššie navrhovanému a proklamovanému vyriešeniu uvedeného právneho problému, t. j. k deregulácii nájomného. Treba ukončiť svojvoľné a autoritatívne vstupovanie štátu do súkromného vlastníctva a zároveň umožniť nájomcom, ktorí nie sú natoľko solventní, aby si dokázali po uvoľnení prenajatého bytu zabezpečiť náhradné bývanie, požiadať o pridelenie náhradného bytu s regulovaným nájomným.

Dereguláciu nájomného je potrebné vykonať v záujme právnej istoty a ochrany práv nájomcov na bývanie ako základnej potreby človeka, ako aj v záujme ochrany práv prenajímateľov vlastníť a pokojne užívať svoj majetok.

Neustále oddiaľovanie riešenia tohto problému je v neprospech oboch skupín občanov ako aj v neprospech Slovenskej republiky, ktorá bude musieť nahradiť škodu sťažovateľom – vlastníkom bytových domov v prípade rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva o porušení Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, t. j. porušení práva pokojne užívať majetok zo strany Slovenskej republiky. ■

Primárne pramene

1. Zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník
2. Zákon č. 182/1993 Z. z o vlastníctve bytov a nebytových priestorov
3. Opatrenie Ministerstva financií SR č. 01/R/2008 o regulácii cien nájmu bytov
4. Opatrenie Ministerstva financií Slovenskej republiky č. 02/R/2008, ktorým sa mení a dopĺňa opatrenie č. 01/R/2008 o regulácii cien nájmu
5. Európsky dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd
6. Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. PL. ÚS 17/2000, zo dňa 30. mája 2001
7. Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. PL. ÚS 26/00 zo dňa 4. apríla 2002
8. Rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva v právnej veci „Hutten-Czapska vs. Poľsko“ zo dňa 22. februára 2005 (Application no. 35. 014/97)
9. Uznesenie vlády Slovenskej republiky č. 640 zo dňa 16. septembra 2009

Publikácie

1. Jehlička, O. – Švestka, J. – Škárová, M. a kol.: **Občiansky zákonník, komentár. 9. vydání.** Praha : C. H. Beck 2004, ISBN 80-7179-881-9.
2. Fiala, J. – Novotný, M. – Oehm, J.: **Zákon o vlastníctví bytů, komentár, 2. vydání.** Praha : C. H. Beck 2002, ISBN 80-7179-732-4.
3. Fekete, I.: **Občiansky zákonník, komentár.** 2007, ISBN 978-80-8057-688-2.
4. Svoboda, J. a kol.: **Občiansky zákonník, komentár, 4. vydanie.** Bratislava : Eurounion 2000, ISBN 80-88984-09-2.

Internetové zdroje

- www.regulovanenajomne.sk
 www.build.gov.sk/mvrrsr/source/comment/002364_05.doc
 www.investujeme.sk/clanky/regulovane-najomne-branit-sa-chcu-majitelia-aj-najomcovia
 reality.etrend.sk/realitny-biznis/regulovane-najomne-prezije-chyba-vola
 www.spravy.bringer.sk/sprava/246151-nahradne-najomne-byty-mozu-stat-stat-727-mil-eur
 www.trh.sk/nehnutelnosti/poradna/249/regulovane-najomne--v-neprospech-obcanov

RESUMÉ**Problematika regulácie nájomného v Slovenskej republike**

Autor v príspevku poukazuje na aktuálny a stále nedoriešený právny problém regulácie nájomného v Slovenskej republike. Ochrana nájmu v zmysle ustanovení Občianskeho zákonníka a regulácia nájomného na jednej strane a snaha vlastníkov uplatniť svoje vlastnícke právo, ktoré im zaručuje Ústava Slovenskej republiky, stojí vo vzájomnom protiklade. Autor v prvej časti uvádza prehľad právnej úpravy regulácie nájomného v Slovenskej republike. V druhej časti približuje argumenty vlastníkov v pozícii prenajímateľov k obmedzovaniu ich vlastníckeho práva (práva pokojne užívať svoj majetok) reguláciou nájomného. Súčasne v rámci tejto časti približuje národnú a európsku judikatúru, t. j. nálezy Ústavného súdu Slovenskej republiky súvisiace s uvedenou problematikou a kľúčové rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva v právnej veci Hutten-Czapska vs. Poľsko z 22. februára 2005. Na druhej strane v tejto časti uvádza a rozoberá aj argumenty nájomcov bytov k potrebe regulácie nájomného v záujme zabezpečenia ich bytovej otázky. V poslednej časti uvádza návrhy možných riešení deregulácie nájomného a posledné kroky vlády Slovenskej republiky prijaté v záujme definitívneho vyriešenia uvedeného problému.

SUMMARY**Rent Control in the Slovak Republic**

The author deals with the topical and current legal problem of the rent control in the Slovak Republic. Lease protection under relevant provisions of the Civil Code and the rent control on one hand, and the landowner's efforts to exercise their property rights guaranteed by the Constitution of the Slovak Republic on the other hand, are in conflict. In the first part, the author provides a summary of legal rules applicable to the rent control in the Slovak Republic. In the second part, he provides landowners' arguments concerning restrictions on their property rights (right of quiet enjoyment of their property) by rent control regulations. He also informs of national and European case law, i. e. findings of the Constitutional Court of the Slovak Republic and the key Decision of the European Court of Human Rights, Case Hutten-Czapska v. Poland of 22 February 2005. He also analyses lessees' arguments that rent control is vital to address their housing needs and arrangements. At the end, the author puts forward proposals regarding the rent deregulation, and he points to recent measures taken by the Slovak Cabinet with a view to finally resolving this problem.

ZUSAMMENFASSUNG**Problematik um die Mietzinsregulierung in der Slowakischen Republik**

Der Autor des Beitrags macht auf das aktuelle und noch immer nicht zufrieden stellend geregelte Rechtsproblem mit der Regulierung des Mietzinses in der Slowakischen Republik. Der Mietschutz im Sinne der Bestimmungen des Bürgerlichen Gesetzbuches und die Mietzinsregulierung einerseits und Bemühungen der Eigentümer um die Ausübung ihrer Eigentumsrechte, die ihnen durch die Verfassung der Slowakischen Republik gewährleistet sind, stehen gegeneinander. Im ersten Teil wird vom Autor die Übersicht der Rechtsregelung betreffend die Mietzinsregulierung in der Slowakischen Republik angeführt. Daraufhin, im zweiten Teil, werden die Argumente der Eigentümer als Vermieter zur Einschränkung deren Eigentumsrechtes (des Rechtes auf eine störungslose Nutzung ihres Vermögens) durch Mietzinsregulierung nahe gelegt. Zugleich wird in diesem Teil auch die nationale und europäische Rechtsprechung, d. i. die Urteile des Verfassungsgerichtes der Slowakischen Republik zu dieser Problematik und die Schlüsselentscheidungen des Europäischen Gerichtshofes für Menschenrechte in der Rechtssache „Hutten-Czapska vs. Polen“ vom 22. Februar 2005, angeführt. Auf der anderen Seite werden in diesem Teil auch die Argumente der Wohnungsmieter zur Notwendigkeit der Mietzinsregulierung im Interesse der Lösung deren Wohnungsschwierigkeiten angedeutet und analysiert. Im letzten Teil schlägt der Autor mögliche Lösungen der Mietzinsderegulierung vor und erwähnt die letzten Schritte der Regierung der Slowakischen Republik, die im Interesse einer definitiven Lösung des angeführten Problems eingeleitet wurden.

Štatutárny orgán a dozorná rada akciovej spoločnosti v Ruskej federácii

Komparácia so slovenskou právnou úpravou

JUDr. Simona Bojmírová

Akciová spoločnosť v Slovenskej republike ako aj v Ruskej federácii má významné miesto v systéme trhovej ekonomiky. Jej atribúty z nej nepochybne robia atraktívny typ kapitálovej spoločnosti pre zahraničných investorov, zároveň však kladú vysoké požiadavky na mechanizmus fungovania jej orgánov. Problematiku akciovej spoločnosti v Ruskej federácii samostatne upravuje Federálny zákon o akciových spoločnostiach Ruskej federácie č. 208-ФЗ z roku 1995 (ФЕДЕРАЛЬНЫЙ ЗАКОН от 26. 12. 1995 N 208-ФЗ (ред. от 29. 4. 2008, с изм. от 27. 10. 2008) „ОБ АКЦИОНЕРНЫХ ОБЩЕСТВАХ“).

Orgány akciovej spoločnosti v Ruskej federácii

Organizačná štruktúra ruskej akciovej spoločnosti, konštrukcia jej jednotlivých orgánov, ako aj vyjadrenie ich pôsobnosti v spoločnosti sa v mnohých ohľadoch líši od slovenskej právnej úpravy. Sústavu obligatórne vytváraných orgánov reprezentujú:

JUDr. Simona Bojmírová je špecialistka na vymáhanie pohľadávok s pôsobnosťou v Sociálnej poisťovni, so sídlom na ústredí v Bratislave.

- valné zhromaždenie
(*общее собрание акционеров*)
- štatutárny orgán
(*исполнительный орган общества*)
- dozorná rada (*совет директоров – наблюдательный совет*)
- revízná komisia spoločnosti
(*ревизионная комиссия*)

Najmarkantnejšie rozdiely v porovnaní so slovenskou právnou úpravou spočívajú

v mechanizme rozdelenia kompetencií medzi orgánmi ako aj v ich názvoch, ktoré sa síce prelinávajú so slovenskou právnou úpravou, ale pod rovnakým znením skrývajú odlišný charakter a na to viažucu pôsobnosť orgánu. Kým podľa slovenskej právnej úpravy valné zhromaždenie predstavuje záujmy akcionárov, predstavenstvo vyjadruje záujmy manažmentu a dozorná rada dotvára mechanizmus fungovania orgánov akciovej spoločnosti svojou kontrolnou právomocou, vnútorné usporiadanie orgánov ruskej akciovej spoločnosti odzrkadľuje delenie podľa charakteru ich pôsobnosti a to najmä z časového významu pre spoločnosť. V ruskej akciovej spoločnosti tak dochádza k rozdeleniu pôsobnosti slovenského predstavenstva ako štatutárneho orgánu medzi dva samostatné orgány: štatutárny orgán, ktorý koná v mene spoločnosti a riadi spoločnosť z pohľadu jej každodenného chodu a dozorná rada, ktorá rozhoduje v zákonom stanovených prípadoch a zodpovedá za dlhodobé smerovanie akciovej spoločnosti.

Štatutárny orgán

Na lepšie pochopenie fungovania sústavy orgánov ruskej akciovej spoločnosti je dôležité si uvedomiť viacero skutočností, ktoré ju v značnej miere odlišujú od slovenskej akciovej spoločnosti. Predovšetkým je to už samotné rozdelenie pôsobnosti predstavenstva slovenskej akciovej spo-

ločnosti na dva orgány a to na štatutárny orgán a dozornú radu akciovej spoločnosti. V nadväznosti na to je potrebné upriamiť pozornosť na spôsob rozdelenia kompetencií medzi tieto dva orgány a to podľa toho, či ide o každodenné vedenie spoločnosti, čo zastrešuje v rámci svojej všeobecnej subsidiárnej pôsobnosti štatutárny orgán ruskej akciovej spoločnosti, alebo či ide o celkové a dlhodobé smerovanie spoločnosti, čo spadá do kompetencie dozornej rady. Nie menej významnou skutočnosťou, ktorá v značnej miere predstavuje rozdiel v porovnaní so slovenskou právnou úpravou je samotná podoba štatutárneho orgánu ruskej akciovej spoločnosti.

Kým podľa slovenskej právnej úpravy má akciová spoločnosť jeden štatutárny orgán, predstavenstvo, ktoré môže pozostávať z jednej alebo viacerých fyzických osôb, čo implicitne vyplýva z právnej úpravy, ktorá výslovne neustanovuje minimálny počet členov predstavenstva,¹ zákon o akciových spoločnostiach za štatutárny orgán spoločnosti označuje výkonný orgán spoločnosti (*исполнительный орган общества*), ktorý môže byť jednoosobovým alebo kolektívnym orgánom. Podľa ruskej právnej úpravy akciová spoločnosť obligatórne zriaďuje jednoosobový štatutárny orgán, ktorým je riaditeľ akciovej spoločnosti. Stanovy však môžu určiť, aby spolu s jednoosobovým orgánom, riaditeľom akciovej spoločnosti (*директором, генеральным директором*) vykonával kompetenciu štatutárneho orgánu aj kolektívny orgán – predstavenstvo (*правление/дирекция*), ktorého existenciu musia potvrdiť interné dokumenty a schváliť valné zhromaždenie akcionárov. Nemôže tak dôjsť k situácii, kedy by funkciu štatutárneho orgánu zastávalo predstavenstvo bez riaditeľa, naopak, riaditeľ akciovej spoločnosti môže pôsobiť bez existencie predstavenstva.

Medzi základné charakteristické znaky štatutárneho orgánu akciovej spoločnosti v Ruskej federácii patrí podľa zákona o akciových spoločnostiach zodpovednosť za vedenie každodennej činnosti spoločnosti. Ako štatutárny orgán koná riaditeľ v mene akciovej spoločnosti bez udelenia plnej moci, podpisuje v jej mene dohody a presadzuje záujmy spoločnosti. Zákon o akciových spoločnostiach obdobne ako Obchodný zákonník stanovuje pre vymedzenie kompetencie riaditeľa akciovej spoločnosti všeobecnú rozhodovaciu právomoc a teda do kompetencie štatutárneho orgánu patrí všetko, čo nespadá do kompetencie valného zhromaždenia a dozornej rady spoločnosti. Problematickým sa v tomto ohľade stáva práve určenie, čo zákon o akciových spoločnostiach považuje za každodenné vedenie spoločnosti a ktoré otázky už presahujú tento pomyselný rámec. Zákon o akciových spoločnostiach neobsahuje konkrétnu zmenu daného ustanovenia, čím prenecháva vymedzenie oprávnenia rozhodovať o jednotlivých otázkach do sféry stanov spoločnosti. Štatutárny orgán zodpovedá za personálny substrát akciovej spoločnosti, za pracovnoprávne vzťahy medzi spoločnosťou a jej zamestnancami, ako aj za prípravu interných dokumentov, ktoré sú významné pre vedenie zamestnancov. Zároveň je štatutárny orgán zodpovedný za výkon rozhodnutí valného zhromaždenia ako aj dozornej rady, čo sa odzrkadľuje aj v jeho názve „*исполнительный орган общества*“. V štatutárnom orgáne tak dochádza ku koncentrácii vonkajšej aj vnútornej pôsobnosti akciovej spoločnosti.

Ak stanov kreujú spolu s riaditeľom aj predstavenstvo, sú povinné určiť rozsah kompetencie predstavenstva a zároveň zákon kogentne určuje, aby predsedom predstavenstva bol riaditeľ akciovej spoločnosti. V akciovej spoločnosti, kde spolu s riaditeľom pôsobí aj predstavenstvo ako kolektívny orgán, rozhoduje riaditeľ na zasadaniach, ktoré sám zvoláva ako predseda predstavenstva a zároveň podpisuje zápisnice z nich. Kvórum na dosiahnutie uznášaniaschopnosti predstavenstva určujú stanovky alebo interné dokumenty akciovej spoločnosti, zákon o akciových spoločnostiach však požaduje na uznášaniaschopnosť predstavenstva prítomnosť najmenej polovice členov predstavenstva.

Pri voľbe členov štatutárneho orgánu sa právna úprava Ruskej federácie približuje Obchodnému zákonníku, pretože štatutárny orgán alebo jeho členov volí a odvoláva valné zhromaždenie akcionárov, pokiaľ stanovky spoločnosti voľbu a odvolanie členov nezverujú dozornej rade. Zákon o akciových spoločnostiach vo svojom článku 13 viaže vznik akciovej spoločnosti v Ruskej federácii na moment jej štátnej registrácie ako i registrácie na daňovom úrade. Za moment štátnej registrácie sa podľa článku 11 ods. 2 zákona o akciových spoločnostiach považuje zápis akciovej spoločnosti do štátneho registra (*государственный реестр*). Štátnu registráciu spoločností upravuje Federálny zákon o štátnej registrácii právnických osôb a fyzických osôb ako podnikateľov Ruskej federácie č. 129-ФЗ z roku 2001 (*ФЕДЕРАЛЬНЫЙ ЗАКОН от 8. 8. 2001 N 129-ФЗ (ред. от 23. 7. 2008, с изм. от 27. 10. 2008) „О ГОСУДАРСТВЕННОЙ РЕГИСТРАЦИИ ЮРИДИЧЕСКИХ ЛИЦ И ИНДИВИДУАЛЬНЫХ ПРЕДПРИНИ-*

¹ Patakyová, M. a kol.:

**Obchodný zákonník.
Komentár.**

Praha : C. H. Beck,
2008, s. 537.

MATEJEJŇ). Podľa tohto zákona, ako aj u nás, patria medzi povinne zapisované údaje do štátneho registra obdoby Obchodného registra, údaje o osobe oprávnenej konať v mene spoločnosti. Početná judikatúra súdov v Ruskej federácii poukazuje na skutočnosť, že oprávnenie konať v mene spoločnosti sa neviaže na moment zápisu takýchto údajov do štátneho registra, ale na moment zvolenia štatutárneho orgánu v súlade so zákonom o akciových spoločnostiach alebo so stanovami spoločnosti. V prípade zmeny riaditeľa spoločnosti preto tento disponuje oprávnením konať v mene spoločnosti a uzatvárať v jej mene dohody od momentu jeho zvolenia a nie od momentu zápisu takýchto zmien do štátneho registra.

Práva a povinnosti riaditeľa ako aj členov predstavenstva sú upravené v dohode, ktorá predstavuje obdobu Zmluvy o výkone funkcie podľa slovenskej právnej úpravy uzatvorenej medzi akciovou spoločnosťou a jednotlivými členmi štatutárneho orgánu alebo riaditeľom. Dohodu v mene spoločnosti podpisuje predseda dozornej rady alebo osoba na to poverená dozornou radou. Z praktického hľadiska predstavuje zaujímavý prvok v právnej úprave štatutárneho orgánu ustanovenie, podľa ktorého môže činnosť riaditeľa akciovej spoločnosti vykonávať obchodná spoločnosť alebo podnikateľ na základe dohody uzatvorenej s akciovou spoločnosťou. Vzhľadom na významný dopad, aký môže mať toto ustanovenie pre spoločnosť sa na to, aby pozíciu štatutárneho orgánu vykonávala iná obchodná spoločnosť alebo podnikateľ vyžaduje schválenie takéhoto rozhodnutia valným zhromaždením na základe návrhu dozornej rady.

Na rozdiel od slovenskej právnej úpravy do kompetencie štatutárneho orgánu ruskej akciovej spoločnosti nepatrí zabezpečenie vedenia účtovníctva spoločnosti. Zatiaľ čo v slovenskom právnom poriadku predstavuje táto povinnosť predstavenstva jedno z kogentných ustanovení, v systéme orgánov ruskej akciovej spoločnosti za vedenie účtovníctva ako aj za kontrolu nad dodržiavaním správneho hospodárenia spoločnosti a uskutočňovaním finančnej a hospodárskej činnosti zodpovedá samostatný orgán a to revízná komisia akciovej spoločnosti.

Dozorná rada – совет директоров (наблюдательный совет)

V súvislosti s charakteristikou štatutárneho orgánu v ruskej akciovej spoločnosti treba venovať dostatočnú pozornosť aj ďalšiemu orgánu, ktorý je z nášho pohľadu úzko spätý s činnosťou štatutárneho orgánu a ktorého kompetencie sa môžu s kompetenciami štatutárneho orgánu do určitej miery prelínať a to dozornej rade akciovej spoločnosti v Ruskej federácii. Pokým štatutárny orgán ruskej akciovej spoločnosti vykazuje viaceré podobné prvky so slovenskou právnou úpravou, dozorná rada ruskej akciovej spoločnosti predstavuje orgán, ktorý nemá v slovenskej právnej úprave ekvivalent. Zatiaľ čo riaditeľ akciovej spoločnosti, poprípade riaditeľ a predstavenstvo konajú v mene spoločnosti a zodpovedajú za jej každodenný chod v rámci všeobecne vymedzenej subsidiárnej pôsobnosti, dozorná rada zodpovedá za celkové smerovanie činnosti spoločnosti a riadi spoločnosť ako celok, pričom zákon o akciových spoločnostiach vymedzuje okruhy otázok, ktoré spadajú do jej kompetencie. Do kompetencie dozornej rady podľa zákona o akciových spoločnostiach patrí:

- určenie hlavného smerovania činnosti spoločnosti
- zvolávanie riadneho a mimoriadneho valného zhromaždenia
- schválenie programu rokovania valného zhromaždenia
- určenie dátumu, ku ktorému sa zostavuje listina akcionárov, ktorí majú právo na účasti na valnom zhromaždení
- zvýšenie základného imania spoločnosti prostredníctvom vydania nových akcií
- rozhodovanie o vydaní dividend a cenných papierov spoločnosťou
- voľba a odvolanie štatutárneho orgánu akciovej spoločnosti, ak tak určia stanovy spoločnosti
- schvaľovanie interných dokumentov spoločnosti, pokiaľ ich schválenie nezveruje zákon do pôsobnosti valného zhromaždenia
- rozhodovanie o použití rezervného fondu spoločnosti
- rozhodovanie o vytváraní organizačných zložiek spoločnosti
- schválenie osoby, ktorá má na starosti vedenie registra akcionárov, uzatvorenie, ako aj zrušenie dohody medzi spoločnosťou a takouto osobou

Zákon o akciových spoločnostiach zároveň ponecháva možnosť rozšíriť kompetencie dozornej rady pomocou stanov akciovej spoločnosti, čím zákonodarca určitým spôsobom kompenzuje pomerne striktnú úpravu valného zhromaždenia ruskej akciovej spoločnosti, ktoré je oprávnené na rozdiel od našej právnej úpravy rozhodovať iba o zákonom taxatívne stanovených otázkach, čo z určitého uhla pohľadu narúša obraz valného zhromaždenia ako najvyššieho orgánu spoločnosti, ktorý zastáva a chráni záujmy akcionárov.

Dozorná rada patrí medzi obligatórne vytvárané orgány akciovej spoločnosti. Jedinú výnimku, kedy akciová spoločnosť nie je povinná kreovať dozornú radu pripúšťa zákon o akciových spoločnostiach v prípade spoločnosti, kde počet akcionárov s akciami, s ktorými je spojené hlasovacie právo neprevyšuje číslo 50. V takomto prípade kompetencie dozornej rady vykonáva valné zhromaždenie akcionárov, pričom stanovy spoločnosti určia orgán, ktorý je zodpovedný za zvolanie valného zhromaždenia a schválenie jeho programu rokovania.

Pri danom systéme obligatórne vytváraných orgánov ruskej akciovej spoločnosti sa z praktického hľadiska vynára otázka potreby existencie dozornej rady. Pokým sa u nás pôsobnosť oboch orgánov ruskej akciovej spoločnosti štatutárneho orgánu a aj dozornej rady koncentruje v rukách predstavenstva, zákonodarca v Ruskej federácii rozdelil kompetencie podľa toho, či ide o celkové riadenie spoločnosti alebo jej každodennú činnosť, čo v živote akciovej spoločnosti kladie pomerne veľké nároky na jasné vymedzenie kompetencií oboch orgánov, ako aj na ich vzájomnú kooperáciu a väzby medzi nimi. Napriek tomu zákon o akciových spoločnostiach len veľmi vágne stanovuje hranicu, ktorá rozdeľuje pôsobnosť štatutárneho orgánu a dozornej rady a spája ju s charakterom činnosti týchto orgánov, pričom dôraz kladie na časový aspekt z pohľadu významu skutočností, o ktorých sa rozhoduje pre chod spoločnosti. Na prvý pohľad by sa mohlo zdať, že otázka vymedzenia kompetencií dozornej rady a štatutárneho orgánu je neopodstatnená, pretože zákon taxatívne určuje kompetencie dozornej rady. Problém však nastáva pri zaradení otázok, spadajúcich pod hlavné smerovanie činnosti spoločnosti a otázok, ktoré sú zahrnuté vo všeobecnej subsidiárnej pôsobnosti štatutárneho orgánu a predstavujú každodenné vedenie spoločnosti. Daná problematika je zaujímavá aj z pohľadu zahraničných partnerov, nakoľko vzhľadom na rozdielnosť právnych úprav ako aj absenciu obdobného orgánu v našej právnej úprave je pomerne ťažké určiť, ktorý orgán zodpovedá za jednotlivé rozhodnutia. Táto nejednoznačnosť sa v praxi odstraňuje vymedzením kompetencií oboch orgánov v stanovách spoločnosti, čo pomáha nielen určiť presné hranice fungovania jednotlivých orgánov, ale aj znižuje riziko nezákonných rozhodnutí, ktoré so sebou prinášajú, jednak neúčinnosť takýchto aktov ako aj osobnú zodpovednosť členov orgánov ruskej akciovej spoločnosti. Z tohto pohľadu je konkretizácia otázok, ktoré spadajú pod každodenné vedenie spoločnosti a pod celkové smerovanie spoločnosti viac než nevyhnutná. Medzi najčastejšie otázky, ktoré stanovy akciových spoločností zverujú do kompetencie dozornej rady patrí určenie stratégie rozvoja spoločnosti, zabezpečenie efektívnej kontroly nad finančno – hospodárskou činnosťou spoločnosti ako aj schvaľovanie finančno-hospodárskeho plánu, čo do určitej miery v porovnaní so slovenskou právnou úpravou evokuje povinnosti predstavenstva stanovené v § 193 Obchodného zákonníka, späté so zásadnými zámermi obchodného vedenia spoločnosti ako i predpokladanom vývoji stavu majetku, financií a výnosov spoločnosti.

Význam dozornej rady a jej miesto v systéme riadenia akciovej spoločnosti

Pri pohľade na zostavu orgánov ruskej akciovej spoločnosti v porovnaní so slovenskou právnou úpravou však stále akcentuje otázka významu dozornej rady pre spoločnosť popri existencii valného zhromaždenia a predstavenstva akciovej spoločnosti. Kým podľa slovenskej právnej úpravy predstavenstvo riadi spoločnosť medzi zasadnutiami valného zhromaždenia a predstavuje profesionálny manažment riadenia spoločnosti a valné zhromaždenie reprezentuje záujmy akcionárov, dozorná rada ruskej akciovej spoločnosti z jednej strany reprezentuje a chráni záujmy akcionárov a na druhej strane predstavuje profesionálny manažment spoločnosti. Z tohto uhla pohľadu tak v sebe dozorná rada koncentruje postavenie a funkcie valného zhromaždenia ako aj predstavenstva slovenskej akciovej spoločnosti, pričom medzi jej hlavné úlohy patrí zabezpečiť

profesionálnejší a pre akcionárov transparentnejší spôsob riadenia spoločnosti. Toto poslanie dozornej rady sa prejavuje tak v ustanoveniach upravujúcich voľbu členov dozornej rady akciovej spoločnosti ako aj v jej kompetenciách. Medzi časté otázky, ktoré sú zaraďované do kompetencie dozornej rady patrí okrem iného aj schválenie dohôd, pri ktorých dochádza k prevodu väčšej časti majetku spoločnosti napríklad pri zmluvách, pri ktorých spoločnosť zaobchádza s majetkom, ktorý predstavuje viac ako určité percento z celkového majetku spoločnosti, alebo pri ktorých je podozrenie z osobnej zainteresovanosti členov niektorého z riadiacich orgánov akciovej spoločnosti. Podobne ako pri stanovení kompetencií valného zhromaždenia tak podľa slovenskej ako aj ruskej právnej úpravy sa aj tu do určitej miery prejavuje požiadavka „*corporate governance*“, teda práva akcionárov rozhodovať o takých skutočnostiach, ktoré majú pre spoločnosť zásadný charakter. Transparentnosť a záujmy akcionárov ako aj manažmentu má predstavovať kontrolná právomoc dozornej rady. Aj keď táto kontrolná funkcia nie je priamo zakotvená v taxatívnom výpočte kompetencií, vyplýva z ustanovenia zákona o akciových spoločnostiach, podľa ktorého sa štatutárnemu orgánu ukladá povinnosť zodpovedať sa valnému zhromaždeniu a dozornej rade, čím sa do sféry dozornej rady dostáva kontrola nad vedením spoločnosti.

Vzhľadom na všeobecnú subsidiárnu pôsobnosť štatutárneho orgánu, má tento orgán pomerne rozsiahle právomoci, s čím však nekorešponduje zákonná úprava kontrolných funkcií dozornej rady. Aj keď sa môže na prvý pohľad zdať, že tento problém je ľahko riešiteľný úpravou v stanovách akciových spoločností, opak je pravdou. Možno pre absenciu zákonnej úpravy kontrolných právomocí dozornej rady, stanov spoločnosti málokedy upravujú túto problematiku. Z tohto dôvodu je potrebné upriamiť pozornosť na ustanovenie zákona o akciových spoločnostiach, podľa ktorého práva, povinnosti riaditeľa akciovej spoločnosti ako aj členov predstavenstva, pokiaľ je v akciovej spoločnosti zriadené, sa spravujú zákonom o akciových spoločnostiach, inými právnymi predpismi Ruskej federácie ako aj dohodou, uzavretou medzi každým členom štatutárneho orgánu a akciovou spoločnosťou. Táto dohoda predstavuje v poňatí ruského zákonodárstva ekvivalent pracovnej zmluvy podľa slovenského právneho poriadku a je poslednou možnosťou na presné vymedzenie kompetencií štatutárneho orgánu. Ako je už vyššie uvedené, ide v podstate o obdobu Zmluvy o výkone funkcií, ktorá precizuje práva a povinnosti predstavenstva slovenskej akciovej spoločnosti. Význam tejto dohody môžeme vidieť v dvoch rovinách. V prvej rovine predstavuje možnosť stanoviť hranice a určiť kompetencie dozornej rady a štatutárneho orgánu najmä v prípadoch, keď stanov spoločnosti dostatočne jasne nevymedzujú hranicu každodenného vedenia spoločnosti a celkového smerovania spoločnosti. Druhý význam môžeme vidieť v zabezpečení zákonnej opory pre vymedzenie kontrolných kompetencií dozornej rady. Pokiaľ táto dohoda uzavretá so štatutárnym orgánom neobsahuje presné vymedzenie práv a povinností štatutárneho orgánu, dozorná rada nemá možnosť požadovať plnenie daných povinností, čím sa zamedzuje efektívna kontrola vnútri spoločnosti. Kontrolná funkcia a vplyv dozornej rady sa prejavuje aj v ustanovení, podľa ktorého dohodu uzavretú medzi riaditeľom alebo členmi štatutárneho orgánu podpisuje predseda dozornej rady.

Ako je už vyššie uvedené, existencia dozornej rady v určitom zmysle kompenzuje pomerne striktnú právnu úpravu valného zhromaždenia v ruskej akciovej spoločnosti a pomáha tak chrániť záujmy akcionárov. V komparácii so slovenským právnym poriadkom je to najviac viditeľné v zákonom vymedzených kompetenciách dozornej rady. Spomedzi všetkých orgánov valného zhromaždenia akciovej spoločnosti v Ruskej federácii vykazuje najviac spoločných znakov v porovnaní s našou právnou pravou. Tak ako Obchodný zákonník aj zákon o akciových spoločnostiach vo svojich úvodných ustanoveniach za „*высший орган*“ akciovej spoločnosti stanovuje práve valné zhromaždenie akcionárov. Valné zhromaždenie akcionárov má teda podľa právneho poriadku Ruskej federácie obdobne ako aj v slovenskej právnej úprave postavenie najvyššieho orgánu spoločnosti, rozhoduje o otázkach významných pre činnosť spoločnosti a slúži na uplatnenie práva akcionárov podieľať sa na riadení spoločnosti. Právna úprava daného orgánu je však vo viacerých ohľadoch striktnejšia, čo sa prejavuje napríklad už v spomínanom obligatórnom vymedzení právomocí valného zhromaždenia, ktoré nie je možné rozšíriť inak ako v zákonom stanovených prípadoch. Nie je tu teda možnosť pomocou stanov prispôbiť rozhodovaciu právomoc valného zhromaždenia potrebám spoločnosti. Medzi ďalšie rozdiely patrí otázka uznášaniaschopnosti valného zhromaždenia. Ruská legislatíva vyžaduje na to, aby bolo valné zhromaždenie uznášaniaschopné prítomnosť akcionárov, ktorí vlastnia viac ako polovicu

akcií, s ktorými je spojené hlasovacie právo. Zároveň v nadväznosti na danú požiadavku upravuje aj inštitút náhradného valného zhromaždenia. Na porovnanie, ustanovenia Obchodného zákonníka, ktoré boli účinné do 31. 12. 2001 vyžadovali na to, aby bolo valné zhromaždenie schopné sa uznášať prítomnosť akcionárov, ktorí majú akcie s menovitou hodnotou predstavujúcou spolu viac ako 30% základného imania spoločnosti, pokiaľ stanovy neurčili niečo iné. Rozdiely s predchádzajúcou právnou úpravou Slovenskej republiky teda spočívajú aj v tom, že zákon o akciových spoločnostiach neponecháva v kompetencii stanov možnosť zmeniť požadované kvórum na hlasovanie valného zhromaždenia. Podľa zákona o akciových spoločnostiach je na dosiahnutie uznášaniaschopnosti náhradného valného zhromaždenia potrebné, aby boli prítomní akcionári s viac ako 30 % akcií, s ktorými je spojené hlasovacie právo. Pri spoločnostiach s akcionármi prevyšujúcimi počet 500 tisíc zákon o akciových spoločnostiach umožňuje, aby stanovy spoločnosti určili nižšie percento akcionárov potrebných na dosiahnutie uznášaniaschopnosti náhradného valného zhromaždenia. Jedine v tomto prípade zákon o akciových spoločnostiach ponecháva v kompetencii stanov prispôbiť kvórum v závislosti od potrieb spoločnosti. Medzi ďalšie rozdiely patrí možnosť spoločnosti pomocou stanov určiť vyšší počet hlasov na rozhodovanie o niektorých otázkach, významných pre chod spoločnosti. Kým Obchodný zákonník takúto situáciu pri rozhodovaní valného zhromaždenia umožňuje, podľa ruskej právnej úpravy iba zákon o akciových spoločnostiach alebo osobitný zákon môže stanoviť požiadavku vyššieho počtu hlasov na prijatie rozhodnutia.

Vzhľadom na veľký počet často sa meniacich akcionárov, ktorí nie sú zainteresovaní na obchodnom vedení spoločnosti môže požiadavka uznášaniaschopnosti valného zhromaždenia v porovnaní so slovenskou právnou úpravou predstavovať brzdiaci mechanizmus v procese tvorby vôle spoločnosti. Aj keď zákonodarca kompenzoval túto požiadavku pomerne prepracovaným systémom hlasovania, ktorý umožňuje hlasovať akcionárom pomocou hlasovacích lístkov, obdobou korešpondenčného hlasovania zavedeného do Obchodného zákonníka nedávnou novelou, alebo pomocou hlasovania na diaľku, je diskutabilné, či spolu s kogentnou úpravou tvorby vôle môže valné zhromaždenie v takej miere flexibilne reagovať na potreby spoločnosti a efektívne rozhodovať o aktuálnych otázkach ako valné zhromaždenie v slovenskej akciovej spoločnosti. Z tohto uhla pohľadu preto dozorná rada svojím postavením orgánu, ktorý reprezentuje tak záujmy akcionárov ako aj profesionálne riadenie spoločnosti dotvára mechanizmus fungovania orgánov ruskej akciovej spoločnosti a vyvažuje pomerne striktnú úpravu valného zhromaždenia.

Členovia dozornej rady

Postavenie dozornej rady ako orgánu, ktorý na jednej strane predstavuje profesionálny manažment akciovej spoločnosti a rozhoduje o dlhodobom smerovaní spoločnosti a na druhej strane háji záujmy akcionárov sa odráža aj v samotnom zložení dozornej rady. Členmi dozornej rady môžu byť tak akcionári spoločnosti ako aj fyzické osoby, ktoré nie sú jej akcionármi. Akcionári, ktorí neparticipujú na každodennom riadení spoločnosti tak dostávajú možnosť zúčastniť sa na jej celkovom vedení. Členov dozornej rady volí valné zhromaždenie akciovej spoločnosti spôsobom, ktorý určujú stanovy spoločnosti. V porovnaní so slovenskou právnou úpravou však zákon o akciových spoločnostiach neohraničuje funkčné obdobie členov dozornej rady hornou hranicou 5 rokov. Funkčné obdobie členov tohto orgánu je podstatne kratšie, pretože podľa zákona o akciových spoločnostiach sú členovia dozornej rady volení na obdobie vymedzené každoročnými zasadaniami valného zhromaždenia. Toto ustanovenie je však kompenzované možnosťou neohranicheného počtu zvolení členov dozornej rady. Vplyv valného zhromaždenia sa prejavuje aj v možnosti predčasného ukončenia funkčného obdobia jednotlivých členov dozornej rady. Minimálny počet členov dozornej rady je stanovený zákonom o akciových spoločnostiach na piatich členov, pričom sa tento počet v závislosti od počtu akcionárov v spoločnosti zvyšuje. V prípade veľkých akciových spoločností, kde počet akcionárov s akciami, s ktorými je spojené hlasovacie právo prekročí počet tisíc, musí mať dozorná rada minimálne siedmich členov a v spoločnostiach, kde takýto počet prekročí hranicu desať tisíc, minimálne deviatich členov. Kontrolná funkcia dozornej rady ako aj efektívnosť fungovania

jednotlivých orgánov by mala byť zabezpečená aj pomocou ustanovení o nezlučiteľnosti funkcií obsiahnutých v zákone o akciových spoločnostiach. V súlade s týmto zámerom v prípade, že v spoločnosti je zriadený kolektívny štatutárny orgán nemôžu jeho členovia tvoriť viac ako jednu štvrtinu členov v dozornej rade. Zároveň nie je možné, aby riaditeľ akciovej spoločnosti bol zároveň aj predsedom dozornej rady. Zákon však pamätá iba na štatutárny orgán či už jeho členov, alebo priamo na riaditeľa spoločnosti, ale nestanovuje žiadne obmedzenia pre ostatných zamestnancov spoločnosti, či už akcionárov alebo iné osoby. V právnej úprave tak vzniká medzera, ktorá umožňuje, aby sa predsedom dozornej rady stal napríklad zástupca riaditeľa, čím sa fakticky znemožňuje akékoľvek efektívne a nezávislé fungovanie dozornej rady, a to nielen v kontrolnej oblasti.

Záver

Charakteristické črty akciovej spoločnosti ju predurčujú na to, aby sa stala preferovaným druhom obchodnej spoločnosti pre kapitálovo náročné oblasti podnikania a v nadväznosti na to zaujímavou formou podnikania pre zahraničných investorov. Vysoký počet akcionárov ako aj absencia osobných väzieb spoločníkov so spoločnosťou si vo všetkých ohľadoch vyžadujú prepracovaný systém riadenia spoločnosti tak, aby bola zachovaná určitá rovnováha medzi orgánmi spoločnosti a tým zároveň zabezpečená ochrana záujmov tak akcionárov ako aj osôb zodpovedných za vedenie spoločnosti a v neposlednom rade záujmov spoločnosti samej. Na danú požiadavku reagujú právne poriadky oboch štátov odlišnou sústavou obligatórne vytváraných orgánov. Cieľom článku bolo načrtnúť mechanizmus fungovania orgánov ruskej akciovej spoločnosti s dôrazom na postavenie a pôsobnosť štatutárneho orgánu ruskej akciovej spoločnosti, ako aj dozornej rady, orgánu, ktorý nemá v slovenskom právnom poriadku ekvivalent, no v ruskej akciovej spoločnosti zastáva významné miesto. Tento orgán svojím postavením ako aj pôsobnosťou v sebe koncentruje funkcie viacerých orgánov slovenskej akciovej spoločnosti. Z pohľadu zákonom vymedzených kompetencií nám evokuje do určitej miery pôsobnosť valného zhromaždenia, z druhej strany však preberá viaceré funkcie predstavenstva slovenskej akciovej spoločnosti a svojou kontrolnou právomocou sa približuje dozornej rade podľa slovenského právneho poriadku. Na lepšie pochopenie systému fungovania orgánov ruskej akciovej spoločnosti je preto potrebné sa zamerať na spôsob rozdelenia kompetencií medzi jednotlivými orgánmi, ako aj na následné vzťahy a väzby, ktoré dotvárajú celkové vedenie ruskej akciovej spoločnosti. ■

RESUMÉ

Štatutárny orgán a Dozorná rada akciovej spoločnosti v Ruskej federácii

– komparácia so slovenskou právnou úpravou

Článok sa zaoberá komparáciou orgánov akciovej spoločnosti podľa právneho poriadku Ruskej federácie v nadväznosti na slovenskú právnú úpravu, pričom pozornosť zameriava na štatutárny orgán a dozornú radu ruskej akciovej spoločnosti. Analyzuje rozdiely v sústave orgánov ruskej akciovej spoločnosti v porovnaní so slovenskou právnou úpravou, poukazuje na spôsob rozdelenia kompetencií medzi orgánmi, ako aj na odlišné funkcie, ktoré v spoločnosti zastávajú a v nadväznosti na to upriamuje pozornosť na niektoré problematické časti zákona o akciových spoločnostiach.

SUMMARY

Statutory body and Supervisory board of joint stock company in Russian federation

– the comparison with Slovak legislation

The article compares bodies of joint stock companies established under the laws of Russian Federation to those established in Slovak Republic, and focuses its attention on the statutory

body and supervisory board of a Russian joint stock company. It analyzes differences between the system of bodies of a Russian joint stock company and the Slovak system, and it points out the mechanism of the division of power between individual bodies and the different purpose they serve in a company. It also pays attention to some problematic parts of the laws under which Russian joint stock companies are established.

ZUSAMMENFASSUNG

Organvertreter und Aufsichtsrat russischer Aktiengesellschaften in der Russischen Föderation – ein Vergleich mit der slowakischen Rechtsregelung

Im Artikel werden die Organe einer Aktiengesellschaft nach der Rechtsordnung der Russischen Föderation in Zusammenhang mit der slowakischen Rechtsregelung verglichen, wobei die Aufmerksamkeit dem Organvertreter und dem Aufsichtsrat einer russischen Aktiengesellschaft gewidmet wird. Es werden die Unterschiede im System der Organe einer russischen Aktiengesellschaft im Vergleich zur slowakischen Rechtsregelung analysiert, auf die Art und Weise von Zuständigkeiten einzelner Organe sowie auf deren unterschiedliche Funktion, die sie in der Firma bekleiden, hingewiesen und im Anschluss daran die Aufmerksamkeit auf einige problematische Stellen des Gesetzes über die Aktiengesellschaften gerichtet.

Z ROZHODNUTÍ VŠEOBECNÝCH SÚDOV

Pravidlá Európskej únie týkajúce sa výkonu povolania advokáta

V tejto rubrike Bulletinu slovenskej advokácie pravidelne uverejňujeme rozhodnutia všeobecných súdov, Ústavného súdu Slovenskej republiky a Súdneho dvora Európskej únie týkajúce sa advokátov, prípadne iné zaujímavé rozhodnutia z rôznych odvetví práva. Zároveň vás zdvorilo žiadame: Ak disponujete rozhodnutiami vhodnými na uverejnenie v Bulletine slovenskej advokácie, pošlite nám ich do redakcie a oboznámte s nimi kolegov – advokátov.

Článok 3 ods. 1 písm. g) Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva¹ a články 4, 10, 81 a 98 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva nebránia vnútroštátnej právnej úprave, ktorá zamestnancom štátnej správy pracujúcim na čiastočný úväzok zakazuje vykonávať povolanie advokáta tým, že stanovuje ich vyčiarknutie zo zoznamu advokátov advokátskej komory, aj keď sú na výkon tohto povolania spôsobilí.

Článok 8 smernice 98/5/ES Európskeho parlamentu a Rady zo 16. februára 1998 o uľahčení trvalého výkonu právnického povolania v inom členskom štáte ako v tom, kde bola získaná kvalifikácia, sa má vykladať v tom zmysle, že hostiteľský členský štát môže uložiť advokátom, ktorí sú v ňom zaregistrovaní a zamestnaní – či už na plný alebo čiastočný úväzok – u iného advokáta, v združení, advokátskej kancelárii, štátnom alebo súkromnom podniku, obmedzenia súbežného výkonu povolania advokáta a tohto povolania za predpokladu, že tieto obmedzenia nejdú nad rámec toho, čo je nevyhnutné na dosiahnutie cieľa predchádzania konfliktov záujmov a uplatňujú sa na všetkých advokátov zaregistrovaných v tomto členskom štáte.

(Rozsudok Súdneho dvora Európskej únie z 2. decembra 2010 C-225/09)

Dotknuté ustanovenia:

- čl. 3 ods. 1 písm. g), čl. 4, 10, 81 a 98 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva;
- čl. 6, 7, 8 smernice č. 98/5/ES Európskeho parlamentu a Rady z 16. februára 1998 o uľahčení trvalého výkonu právnického povolania v inom členskom štáte ako v tom, kde bola získaná kvalifikácia

Súdnu dvoru Európskej únie (ďalej len „Súdny dvor“) boli predložené prejudiciálne otázky v súvislosti s konaním o náhradu škody vedenom pred talianskym súdom v spore medzi E. J. Jakubowskou a A. Maneggiaom, počas ktorého bolo voči advokátom zastupujúcim E. J. Jakubowsku vydané rozhodnutie o ich vyčiarknutí zo zoznamu advokátskej komory v talianskej Perugii. Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týkal, okrem iného, výkladu čl. 3 ods. 1 písm. g) Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva (ďalej len „Zmluva o ES“), čl. 4,² čl. 10,³ čl. 81⁴ a čl. 98⁵ Zmluvy o ES a smernice č. 98/5/ES Európskeho parlamentu a Rady z 16. februára 1998 o uľahčení trvalého výkonu právnického povolania v inom členskom štáte ako v tom, kde bola získaná kvalifikácia.

V uvedenej veci pani E. J. Jakubowska podala na taliansky súd žalobu proti A. Maneggiaovi na zaplatenie sumy 200 EUR ako náhrady škody, ktorú jej spôsobil neúmyselným poškodením vozidla, ktorého bola majiteľkou. V tomto spore sa pani E. J. Jakubowska nechala zastupovať pánom Mazzolaiom a pánom Nardellim, advokátmi zapísanými v zozname advokátov advokátskej komory v Perugii.

1 Čl. 3 ods. 1 písm. g) Zmluvy o ES (pozn.: Čl. 3 ods. 1 Zmluvy o ES bol v dôsledku nadobudnutia platnosti Lisabonskej zmluvy zrušený a vecne nahradený článkami 3 až 6 Zmluvy o fungovaní Európskej únie; názov „Zmluva o založení Európskeho spoločenstva“ bol zároveň nahradený novým názvom „Zmluva o fungovaní Európskej únie“ (čl. 2 ods. 1 Lisabonskej zmluvy/): „Na účely stanovené v článku 2 činnosti Spoločenstva zahŕňajú, ako to vyplýva z ustanovení tejto zmluvy a z časového plánu v nej stanovenom systém, ktorým sa zabezpečí, aby sa na vnútornom trhu nenarušila hospodárska súťaž.“

2 Čl. 4 Zmluvy o ES (pozn.: v novom číslovaní čl. 119 Zmluvy o fungovaní Európskej únie):
 „1. Činnosti členských štátov a Spoločenstva, zamerané na splnenie cieľov vymedzených v článku 2, zahŕňajú, ako to vyplýva z ustanovení tejto zmluvy a z časového plánu v nej stanovenom, prijatie hospodárskej politiky, ktorá je založená na úzkej koordinácii hospodárskych politik členských štátov na vnútornom trhu a na stanovení spoločných cieľov a ktorá sa

uskutočňuje v súlade s princípmi otvoreného trhového hospodárstva s voľnou hospodárskou súťažou.

2. Súbežne s tým, ako to vyplýva z ustanovení tejto zmluvy a z časového plánu v nej stanovenom, zahŕňajú tieto činnosti neodvolateľné stanovenie menových kurzov vedúce k zavedeniu jednotnej meny ECU, stanoveniu a vykonávaniu jednotnej menovej a devízovej politiky, základným cieľom ktorých je udržať cenovú stabilitu a podporovať všeobecne hospodárske politiky Spoločenstva bez poškodzovania tohto cieľa v súlade s princípmi otvoreného trhového hospodárstva s voľnou hospodárskou súťažou.“

3 **Čl. 10 Zmluvy o ES** (pozn.: čl. 10 Zmluvy o ES bol v dôsledku nadobudnutia platnosti Lisabonskej zmluvy zrušený a vecne nahradený čl. 4 ods. 3 Zmluvy o Európskej únii): „Členské štáty prijímú všetky potrebné opatrenia všeobecnej alebo osobitnej povahy, aby zabezpečili plnenie záväzkov vyplývajúcich z tejto zmluvy alebo z opatrení prijatých orgánmi Spoločenstva. Členské štáty uľahčia dosiahnutie úloh Spoločenstva. Členské štáty neprijímú žiadne opatrenia, ktoré by mohli ohroziť dosiahnutie cieľov tejto zmluvy.“

4 **Čl. 81 Zmluvy o ES** (pozn.: v novom číslovaní čl. 101 Zmluvy o fungovaní Európskej únie): „1. Nasledujúce sa zakazujú ako nezlučiteľné so spoločným trhom: všetky dohody medzi podnikateľmi, rozhodnutia združení podnikateľov a zosúladené postupy, ktoré môžu ovplyvniť obchod medzi členskými štátmi a ktoré majú za cieľ alebo následok vylúčovanie, obmedzovanie alebo skresľovanie hospodárskej

Na advokátov pani Jakubowskej sa ako na zamestnancov štátnej správy na čiastočný úväzok vzťahoval článok 1 ods. 56⁶ a 56a⁷ talianskeho zákona č. 662/96 z 23. decembra 1996 o racionalizačných opatreniach v oblasti verejných financií, podľa ktorých sa zákonné a správne ustanovenia, ktoré zakazovali zápis do profesijných zoznamov, nevzťahovali na zamestnancov štátnej správy, ktorí pracovali na čiastočný pracovný úväzok a ktorých pracovný úväzok nebol vyšší než 50 % plného pracovného úväzku. Článok 1⁸ zákona č. 339/2003 z 25. novembra 2003 o pravidlách v oblasti nezlučiteľnosti výkonu povolania advokáta súčasne stanovil, že ustanovenia článku 1 ods. 56, 56a a 57 zákona č. 662/96 sa nevzťahujú na zápis do zoznamov advokátov advokátskej komory, pre ktoré platia obmedzenia a zákazy uvedené v kráľovskom zákonnom dekréte č. 1578 z 27. novembra 1933⁹. V článku 2 odst. 1¹⁰ citovaného zákona bolo stanovené, že zamestnanci štátnej správy, ktorí boli zapísaní do zoznamu advokátov advokátskej komory po nadobudnutí účinnosti zákona č. 662/96 a ktorí v ňom boli zapísaní aj naďalej, si mohli ponechať svoj pracovný pomer pod podmienkou, že to oznámili výboru komory, v ktorej boli zapísaní, v lehote 36 mesiacov od nadobudnutia účinnosti tohto zákona. Ak túto skutočnosť neoznámili v stanovenej lehote, výbor advokátskej komory ich *ex officio* vyčiarkol zo zoznamu.

Po nadobudnutí účinnosti zákona č. 339/2003 a uplynutí lehoty uvedenej v jeho článku 2 ods. 1 a v čase, keď pred talianskym súdom prebiehalo konanie vo veci samej, výbor Advokátskej komory v Perugii vydal dve rozhodnutia, v ktorých nariadil vyčiarknutie advokátov pani Jakubowskej zo zoznamu advokátov. Pani E. J. Jakubowska sa domáhala, aby ju jej advokáti mohli aj naďalej zastupovať, a tvrdila, že zákon č. 339/2003 je v rozpore so Zmluvou o ES, ako aj so všeobecnými zásadami ochrany legitímnej dôvery a rešpektovania nadobudnutých práv.

Za týchto okolností sa taliansky súd rozhodol prerušiť konanie a predložiť Súdnemu dvoru nasledujúce prejudiciálne otázky:

1. Či čl. 3 ods. 1 písm. g) Zmluvy o ES a čl. 4 ES, čl. 10, čl. 81 a čl. 98 Zmluvy o ES bránia vnútroštátnej právnej úprave, aká vyplýva z článkov 1 a 2 zákona č. 339/2003, ktorá zamestnancom štátnej správy pracujúcim na čiastočný úväzok zakazuje vykonávať povolanie advokáta tým, že stanovuje ich vyčiarknutie zo zoznamu advokátov advokátskej komory, aj keď sú na výkon tohto povolania spôsobilí.
2. Či možnosť, ktorú má hostiteľský členský štát podľa čl. 8 smernice č. 98/5/ES Európskeho parlamentu a Rady zo dňa 16. februára 1998 o uľahčení trvalého výkonu právnického povolania v inom členskom štáte ako v tom, kde bola získaná kvalifikácia,¹¹ aby upravitel, a teda prípadne obmedzil výkon niektorých povolaní advokátmi, ktorí sú v tomto štáte zaregistrovaní, existuje aj vo vzťahu k advokátom, ktorí chcú niektoré z týchto povolaní vykonávať len na čiastočný úväzok.

Na úvod Súdny dvor uviedol, že aj keď prejudiciálne otázky nemajú nijakú súvislosť so samotným predmetom žaloby E. J. Jakubowskej proti A. Maneggiaovi, nemá to za následok ich neprípustnosť. Tieto otázky totiž majú vnútroštátnemu súdu umožniť posúdiť zákonnosť vnútroštátnej právnej úpravy, ktorej uplatnenie vyvolalo procesnú prekážku v konaní vo veci samej. Vzhľadom na to, že táto prekážka je súčasťou tohto konania, vnútroštátny súd bol oprávnený na predloženie prejudiciálnych otázok týkajúcich sa výkladu pravidiel práva Únie Súdnemu dvoru.

V odpovedi na prvú otázku Súdny dvor uviedol, že čl. 81 Zmluvy o ES v spojení s čl. 10 Zmluvy o ES ukladá členským štátom, aby neprijímali alebo nezachovávali v účinnosti opatrenia, a to ani vo forme zákonov alebo iných právnych predpisov, spôsobilé zmať *effet utile* pravidiel hospodárskej súťaže, ktoré sa uplatňujú na podniky. K porušeniu čl. 10 a čl. 81 Zmluvy o ES dôjde podľa Súdu vtedy, ak členský štát nariadi alebo zvýhodní uzatváranie kartelových dohôd v rozpore s čl. 81 Zmluvy o ES alebo posilní účinky takýchto dohôd, alebo zbaví svoju vlastnú právnu úpravu jej štátneho charakteru tým, že preniesie zodpovednosť za prijatie rozhodnutí zasahujúcich do oblasti hospodárstva na súkromné subjekty. „Na základe skutočnosti, že členský štát prikáže orgánom profesijných združení, akými sú výbory advokátskych komôr, aby *ex officio* vyčiarkli zo svojich zoznamov advokátov tých členov, ktorí sú súčasne zamestnancami štátnej správy na čiastočný úväzok a ktorí sa v stanovenej lehote nerozhodli buď pre zachovanie zápisu v tomto zozname, alebo pre zachovanie svojho pracovnoprávneho vzťahu k subjektu, ktorý ich zamestnáva, pritom nemožno preukázať, že členský štát zbavil svoju právnu úpravu jej štátneho charakteru. Tieto výbory totiž nemajú nijaký vplyv, pokiaľ ide o prijímanie rozhodnutí o vyčiarknutí *ex officio* stanovené zákonom.“ Z analogických dôvodov preto Súdny dvor dospel k záveru, že právnu úpravu, aká bola vo veci samej, nemožno považovať za takú, ktorá nariaďuje alebo zvý-

hodňuje uzatváranie kartelových dohôd v rozpore s čl. 81 Zmluvy o ES. Tieto závery podľa názoru Súdneho dvora pritom nie sú v rozpore ani s čl. 3 ods. 1 písm. g) Zmluvy o ES, ani s čl. 4 a čl. 98 Zmluvy o ES.

Vzhľadom na uvedené Súdny dvor na položenú otázku odpovedal tak, že čl. 3 ods. 1 písm. g) a čl. 4, čl. 10, čl. 81 a čl. 98 Zmluvy o ES „nebránia vnútroštátnej právnej úprave, ktorá zamestnancom štátnej správy pracujúcim na čiastočný úväzok zakazuje vykonávať povolanie advokáta tým, že stanovuje ich vyčiarknutie zo zoznamu advokátov advokátskej komory, aj keď sú na výkon tohto povolania spôsobilí.“

K otázke týkajúcej sa výkladu čl. 8 smernice č. 98/5/ES Súdny dvor poukázal na zámer normotvorcu Únie pri prijatí smernice č. 98/5/ES odstrániť rozdiely medzi vnútroštátnymi predpismi týkajúcimi sa podmienok registrácie advokátov. Súdny dvor konštatoval, že smernica č. 98/5/ES „prináša úplnú harmonizáciu predbežných podmienok, ktoré sa vyžadujú na registráciu na príslušnom orgáne hostiteľského členského štátu, pričom tieto podmienky sa v zásade obmedzujú na predloženie osvedčenia tomuto orgánu o registrácii na príslušnom orgáne domovského štátu“ a poukázal pritom na čl. 6 smernice č. 98/5/ES,¹² z ktorého vyplýva, že „registrácia advokáta v hostiteľskom členskom štáte, ktorý tam pracuje na základe titulu získaného v inom členskom štáte, znamená, že na týchto advokátov sa vzťahujú profesijné a etické pravidlá platné v tomto hostiteľskom štáte. Tieto pravidlá na rozdiel od pravidiel týkajúcich sa predbežných podmienok registrácie pritom nie sú predmetom harmonizácie, a preto sa môžu do značnej miery odlišovať od pravidiel platných v domovskom členskom štáte.“ Nedodržanie týchto pravidiel pritom môže viesť k vyčiarknutiu zo zoznamu v hostiteľskom členskom štáte, ako to potvrdzuje aj čl. 7 ods. 1 tejto smernice.¹³

Článok 8 smernice č. 98/5/ES sa podľa Súdneho dvora týka osobitnej kategórie profesijných a etických pravidiel, na ktoré odkazuje čl. 6 tejto smernice, konkrétne pravidiel, ktoré určujú, do akej miery môžu registrovaní advokáti vykonávať povolanie advokáta v pracovno-právnom vzťahu u iného advokáta, v združení alebo v advokátskej kancelárii, v štátnom alebo súkromnom podniku. Článok 8 smernice „sa týka súboru pravidiel, ktoré hostiteľský členský štát zaviedol, aby predchádzal konfliktom záujmov, ktoré by podľa neho mohli vyplývať zo situácie, keď je advokát jednak registrovaný v zozname advokátskej komory a jednak je zamestnaný ako advokát u iného advokáta, v združení, v advokátskej kancelárii alebo v štátnom či súkromnom podniku“. Súdny dvor konštatoval: „Neexistencia konfliktu záujmov je totiž nevyhnutná pre výkon povolania advokáta a znamená najmä, že advokát je nezávislý voči verejnej moci, iným poskytovateľom služieb a tretím osobám, ktorými sa nikdy nemôže dať ovplyvniť. Pravidlá stanovené v tejto súvislosti, samozrejme, nesmú ísť nad rámec toho, čo je nevyhnutné na dosiahnutie cieľa predchádzania konfliktov záujmov.“ Článok 8 smernice č. 98/5/ES pritom znamená, že pravidlá hostiteľského členského štátu sa použijú na všetkých advokátov zaregistrovaných v tomto členskom štáte, či už na základe profesijného titulu získaného v tomto, alebo v inom členskom štáte.

S ohľadom na uvedené Súdny dvor dospel k záveru, že zákaz byť zamestnaný verejnoprávny subjektom uložený talianskym zákonom č. 339/2003 pre advokátov registrovaných v Taliansku, hoci títo pracujú len na čiastočný úväzok, je súčasťou pravidiel uvedených v čl. 8 smernice č. 98/5/ES prinajmenšom v rozsahu, v akom sa tento zákaz týka súbežného výkonu povolania advokáta a zamestnania vo verejnoprávnom subjekte a uviedol, že „článok 8 smernice č. 98/5/ES sa má vykladať v tom zmysle, že hostiteľský členský štát môže uložiť advokátom, ktorí sú v ňom zaregistrovaní a zamestnaní – či už na plný, alebo čiastočný úväzok – u iného advokáta, v združení, advokátskej kancelárii, štátnom alebo súkromnom podniku, obmedzenia súbežného výkonu povolania advokáta a tohto povolania za predpokladu, že tieto obmedzenia nejdú nad rámec toho, čo je nevyhnutné na dosiahnutie cieľa predchádzania konfliktov záujmov a uplatňujú sa na všetkých advokátov zaregistrovaných v tomto členskom štáte.“

Odôvodnenie je redakčne krátené a upravované a doplnené o odkazy na citované ustanovenia.

Právnu vetu a rozhodnutie spracovala
Mgr. Zuzana Fabianová
advokátska koncipientka

súťaže v rámci spoločného trhu, najmä tie, ktoré:

a) priamo alebo nepriamo určujú nákupné alebo predajné ceny alebo iné obchodné podmienky;
b) obmedzujú alebo kontrolujú výrobu, odbyt, technický rozvoj alebo investície;
c) rozdeľujú trhy alebo zdroje zásobovania;
d) uplatňujú nerovnaké podmienky pri rovnakých plneniach voči ostatným obchodným partnerom, čím ich v hospodárskej súťaži znevýhodňujú;
e) podmieňujú uzatváranie zmlúv s ostatnými zmluvnými stranami prijatím dodatočných záväzkov, ktoré svojou povahou alebo podľa obchodných zvyklostí nesúvisia s predmetom týchto zmlúv.

2. Všetky dohody alebo rozhodnutia zakázané podľa tohto článku sú automaticky neplatné.

3. Ustanovenia odseku 1 sa však neuplatnia na:
– dohody alebo kategórie dohôd medzi podnikateľmi,
– rozhodnutia alebo kategórie rozhodnutí združení podnikateľov,
– zosúladené postupy alebo kategórie zosúladených postupov, ktoré prispievajú k zlepšeniu výroby alebo distribúcie tovaru alebo k podpore technického alebo hospodárskeho pokroku, pričom umožňujú spotrebiteľom primeraný podiel na výhodách z toho vyplývajúcich, a ktoré:

a) neukladajú príslušným podnikateľom obmedzenia, ktoré nie sú nevyhnutné pre dosiahnutie týchto cieľov a
b) neumožňujú týmto podnikateľom vylúčiť hospodársku súťaž vo vzťahu k podstatnej časti daných výrobkov.“

5 Čl. 98 Zmluvy o ES
(pozn.: v novom číslovaní čl. 120 Zmluvy o fungovaní

(pokračovanie poznámok)

Európskej únie): „Členské štáty riadia svoje hospodárske politiky so zámerom prispieť k dosiahnutiu cieľov Spoločenstva uvedených v článku 2 a v nadväznosti na hlavné smery uvedené v článku 99 ods. 2. Členské štáty a Spoločenstvo postupujú v súlade so zásadou otvoreného trhového hospodárstva s voľnou hospodárskou súťažou a podporujú efektívne rozdeľovanie zdrojov pri dodržiavaní zásad stanovených v článku 4.“

6 Čl. 1 ods. 56 talianskeho zákona č. 662/96 z 23. 12. 1996 o racionalizačných opatreniach v oblasti verejných financií: „Zákonné a správne ustanovenia..., ktoré zakazujú zápis do profesijných zoznamov, sa nevzťahujú na zamestnancov štátnej správy, ktorí pracujú na čiastočný pracovný úväzok a ktorých pracovný úväzok nie je vyšší než 50 % plného pracovného úväzku.“

7 Čl. 1 ods. 56a talianskeho zákona č. 662/96 z 23. 12. 1996 o racionalizačných opatreniach v oblasti verejných financií: „Ustanovenia zakazujúce zápis do zoznamov a výkon profesijných činností osobami uvedenými v odseku 56 sa zrušujú. Ostatné ustanovenia upravujúce podmienky zápisu do profesijných zoznamov a výkon týchto činností zostávajú nezmenené. Zamestnancom štátnej správy, ktorí sú zapísaní v zoznamoch, nemožno zverovať odborné úlohy zo strany štátnej správy; títo zamestnanci nie sú oprávnení poskytovať právnu pomoc v sporoch, v ktorých je účastníkom konania orgán štátnej správy.“

8 Čl. 1 talianskeho zákona č. 339/2003 z 25. 11. 2003 o pravidlách v oblasti nezlučiteľnosti výkonu povolania advokáta: „Ustanovenia článku 1 ods. 56, 56a a 57 zákona č. [662/96] sa nevzťahujú na zápis do zoznamov advokátov advokátskej komory, pre ktoré platia obmedzenia a zákazy uvedené v kráľovskom zákonnom dekréte č. 1578 z 27. 11. 1933 zmenenom zákonom č. 36 z 22. 1. 1934 a v neskorších zmenách.“

9 Podľa čl. 3 ods. 2 kráľovského zákonného dekrétu č. 1578 z 27. 11. 1933: „Výkon najmä povolania advokáta je nezluči-

teľný s akýmkoľvek zamestnaním alebo funkciou platenými z rozpočtu štátu, krajov, obcí... a vo všeobecnosti z rozpočtu akéhokoľvek verejného správneho orgánu alebo inštitúcie, ktoré podliehajú dozoru alebo kontrole štátu, krajov a obcí.“

10 Čl. 2 ods. 1 talianskeho zákona č. 339/2003 z 25. 11. 2003 o pravidlách v oblasti nezlučiteľnosti výkonu povolania advokáta: „Zamestnanci štátnej správy, ktorí boli zapísaní do zoznamu advokátov advokátskej komory po nadobudnutí účinnosti zákona č. [662/96] a ktorí sú v ňom naďalej zapísaní, si môžu ponechať svoj pracovný pomer pod podmienkou, že to oznámia výboru komory, v ktorej sú zapísaní, v lehote 36 mesiacov od nadobudnutia účinnosti tohto zákona. Ak túto skutočnosť neoznámia v stanovenej lehote, výbor advokátskej komory ich *ex officio* vyškrtnie zo zoznamu.“

11 Čl. 8 smernice č. 98/5/ES: „Advokát, ktorý je registrovaný v hostiteľskom členskom štáte na základe profesijného titulu domovskej krajiny, môže vykonávať povolanie ako advokát v pracovnoprávnom vzťahu u iného právnik, v združení alebo v advokátskej kancelárii, v štátnom alebo súkromnom podniku v takom rozsahu, v akom to hostiteľský členský štát povoľuje advokátom registrovaným na základe profesijného titulu používaného v tomto štáte.“

12 Čl. 6 ods. 1 smernice č. 98/5/ES: „Bez ohľadu na pravidlá pre výkon povolania, ktoré sa vzťahujú na advokáta, ktorý vykonáva povolanie na základe profesijného titulu domovskej krajiny v jeho domovskom členskom štáte, vzťahujú sa naňho tie isté pravidlá pre výkon povolania ako na advokátov, ktorí vykonávajú povolanie na základe príslušného profesijného titulu hostiteľského členského štátu, a to pri výkone všetkých činností na jeho území.“

13 Čl. 7 ods. 1 smernice č. 98/5/ES: „V prípade, že advokát, ktorý vykonáva činnosť na základe profesijného titulu domovskej krajiny poruší svoje povinnosti v hostiteľskom členskom štáte, vzťahujú sa naňho procesné pravidlá, sankcie a opravné prostriedky platné v hostiteľskom členskom štáte.“

Podakovanie

Za poskytnutie rozsudku Súdneho dvora Európskej únie ďakujeme prof. JUDr. Jánovi Mazákovi, PhD., generálnemu advokátovi na Súdnom dvore Európskej únie.

Zo zasadnutia Predsedníctva SAK

Predsedníctvo SAK zasadalo v Bratislave **17. februára 2011** s pokračovaním **18. februára** po odvolacích disciplinárnych konaniach. Rokovanie viedol predseda SAK JUDr. Borec, prítomní členovia P SAK schválili program rokovania a určili za overovateľa zápisnice Mgr. Veverku.

Predseda SAK JUDr. Borec vo svojej správe informoval o účasti na galavečere 6. ročníka súťaže Právnik roka, ktorú každoročne organizuje Česká advokátska komora. V Českej republike ide o veľmi úspešnú multiprofesijnú akciu. Ďalej informoval, že s JUDr. Olejom, JUDr. Kerecmanom a JUDr. Popovcom absolvovali prvé výjazdové stretnutie s advokátmi a zástupcami súdu a prokuratúry vo východoslovenskom regióne v Košiciach a v Prešove. Zástupcovia SAK ich informovali o činnosti a aktivitách P SAK.

Vzhľadom na to, že skúšobne začala fungovať nová webová stránka SAK z hľadiska grafického dizajnu, členovia P SAK **poverili** JUDr. Kerecmana a JUDr. Draškabu operatívne ju naplniť obsahom, pripravovať rubriky a koncepcie.

Členovia P SAK **vzali na vedomie** informácie JUDr. Popovca a JUDr. Oleja zo zasadnutia pracovnej skupiny MS SR v Omšeni o novele Trestného poriadku. Pripomienky SAK boli odprezentované na osobitnom stretnutí s tajomníčkou

ministerstva spravodlivosti JUDr. Kolíkovou a niektoré pripomienky boli akceptované. Zároveň P SAK poverilo tajomníka SAK JUDr. Popovca pokračovať aj po skončení činnosti v legislatívnej skupine pri presadzovaní záujmov Slovenskej advokátskej komory v ďalšom legislatívnom procese.

Predsedníctvo SAK **poverilo** právneho zástupcu SAK JUDr. Havláta podať dovolanie proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave v právnej veci navrhovateľa SAK proti odporcovi Medzinárodnej banke pre obnovu a rozvoj.

Členovia P SAK sa venovali novele stavovských predpisov a súhlasili s ich poskytnutím v tlačenej forme advokátskym koncipientom na vstupných seminároch z etiky v aktuálnom znení v náklade 500 ks a s uverejnením úplného znenia predpisov z vestníka v *Bulletine slovenskej advokácie* č. 3/2011. Členovia P SAK **súhlasili** s poskytovaním informácií o novovydaných číslach bulletinu a so spracovaním informácií o odborných článkoch uverejnených v BSA na webovej stránke www.ePredpisy.sk.

Predsedníctvo SAK prerokovalo ekonomické otázky, žiadosti o zapísanie advokátskych koncipientov do zoznamu advokátskych koncipientov, o vykonanie zmien v zápisoch, o započítanie inej právnej praxe do praxe advokátskeho koncipienta. Členovia P SAK prerokovali tiež žiadosti advokátov, usadených euroadvokátov, zahraničných advokátov a spoločností s ručením obmedzeným o zápis do príslušného zoznamu, o zmenách právnej formy a informácie o pozastavení výkonu advokácie, o vyčiarknutí zo zoznamu advokátov. Oboznámili sa tiež s informáciami odboru medzinárodných vzťahov.

Zapísala -no-

Odpočet činnosti Predsedníctva SAK za obdobie od konferencie advokátov do 31. decembra 2010

Vážené kolegyně, vážení kolegovia, dovoľte, aby sme Vás informovali o činnosti a výsledkoch, ktoré dosiahlo Predsedníctvo SAK v roku 2010.

V súlade s programovými cieľmi, s ktorými sme pred Vás v júni 2010 predstúpili, sa nám za obdobie od nášho zvolenia do 31. 12. 2010 podarilo dosiahnuť nasledovné:

- Po mnohých náročných rokovaniach s predstaviteľmi ministerstiev spravodlivosti a financií sme, i keď iba čiastočne, zabezpečili vyplatenie odmien priznaných advokátom v zastupovaní *ex offio* vo výške 11 550 819 eur.
- Významný posun nastal aj v otázkach odvodov (obštrukcie súvisiace so zánikom povinného nemocenského a povin-

ného dôchodkového poistenia) advokátov, ktorí od účinnosti nového zákona o advokácii zmenili spôsob výkonu advokácie zo samostatného (advokát – samostatne zárobkovo činná osoba – ust. § 12 ods. 1 písm. a) zákona o advokácii) na výkon advokácie ako konatelia spoločnosti s ručením obmedzeným (ust. § 12 ods. 1 písm. e) zákona o advokácii).

Aj vďaka aktivite SAK došlo k zásadnej zmene pohľadu na platenie odvodov advokátov a odstráneniu duplicity v platení odvodov, pretože od 1. januára 2011 účinná novela zákona o sociálnom poistení viaže platenie odvodov na existenciu prideleného DIČ, čím je zabezpečené rešpektovanie právneho postavenia advokátov – konateľov a spoločníkov spoločnosti s ručením obmedzeným ako neplatiteľov odvodov.

V právnom postavení advokátov vo vzťahu k odvodom podľa právnej úpravy platnej do 31. 12. 2010 plénum Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, ani správne kolégium Najvyššieho súdu Slovenskej republiky neprijalo zatiaľ v záujme zjednotenia výkladu zákona konkrétne stanovisko.

Na decembrovom zasadnutí správneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sa však predovšetkým vďaka účasti a vyjadreniu stanoviska SAK prostredníctvom predsedu SAK neprijalo stanovisko správneho kolégia v neprospech advokátov.

3. V oblasti poistenia došlo k zmene poisťovne, s ktorou SAK uzatvorila hromadnú poisťnú zmluvu. Predsedníctvo SAK dostalo ponuky na uzavretie hromadnej poisťnej zmluvy so SAK na rok 2011 od troch poisťovní. Po ich analýze a následných rokovaní s poisťovňami sa nám podarilo v poisťovni Kooperativa, ako aj v poisťovni Wüstenrot zmluvne zabezpečiť reálne krytie poisťných udalostí vzniknutých pri výkone advokácie a obsahovo tak naplniť povinnosť poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone advokácie. Ide o veľmi významný krok, pretože dosiaľ žiadna z poisťných zmlúv nespĺňala toto kritérium. Pri výbere poisťovne sme zároveň brali do úvahy zabezpečenie účinnej poisťnej ochrany, prihliadali sme na už uzatvorené poisťné zmluvy, rozsah poisťného krytia, výšku poisťného, ako aj na ďalšie benefity z jednotlivých ponúk.

Na základe týchto kritérií bola na rok 2011 uzavretá hromadná poisťná zmluva s poisťovňou Wüstenrot, ktorá ponúkla najlepšie podmienky a zároveň za účelom propagácie poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone advokácie na základe zmluvy o marketingovej spolupráci vyplatila v deň účinnosti poisťnej zmluvy SAK sumu vo výške 228 880 eur.

Vzhľadom na opätovné neschválenie zvýšenia príspevku na činnosť SAK Konferenciou advokátov v roku 2010 sa Predsedníctvo SAK neustále snaží získať finančné prostriedky na financovanie SAK aj z iných zdrojov. Sme radi, že sa nám to v tomto prípade podarilo.

Zároveň si Vás dovoľujeme informovať, že prvýkrát v histórii je SAK, nezávisle od hromadného poistenia, ako samostatná organizácia poistená aj pre prípad nezákonného alebo nesprávneho rozhodnutia orgánu komory.

4. V oblasti mediálnej komunikácie sa P SAK rozhodlo výraznejšie zasiahnuť do tvorby mediálneho obrazu advokáta a nadviazalo spoluprácu s mediálnymi agentúrami. Poverení členovia predsedníctva absolvovali mediálny tréning a vystupovanie SAK je koordinované s mediálnymi odborníkmi. Dovoľme si konštatovať, že naše mediálne výstupy boli hodnotené pozitívne. Celkovo bolo 72 výstupov, z čoho sme v 59-tich reagovali na pozitívne a v 13-tich na negatívne udalosti.

5. Z Bulletinu slovenskej advokácie má Predsedníctvo SAK záujem vytvoriť odborný karentovaný časopis pri zohľadnení výdavkovej časti rozpočtu a dlhodobej udržateľnosti prípadnej spolupráce s externým dodávateľom inzercie a tlačia-

rensko-distribučných služieb. Predsedníctvo SAK schválilo nových členov redakčnej rady BSA spolu s návrhom na doplnenie obsahu a formy BSA, ktorá je platná od roku 2011. Predsedníctvo SAK zároveň schválilo plán smerujúci k vyrovnanému finančnému zabezpečeniu tlače a distribúcie BSA prostredníctvom externého dodávateľa.

6. Predsedníctvo SAK pristúpilo aj k napĺňaniu programu zefektívnenia činnosti aparátu SAK. Oboznámilo sa s personálnym obsadením jednotlivých odborov, systémom a procesmi prebiehajúcimi v komore. V niektorých odboroch sa zmeny už čiastočne zrealizovali, pričom došlo k zrušeniu spolupráce s externými spolupracovníkmi, ako aj k personálnym a systémovým zmenám.

7. Od septembra 2010 bol pripravovaný nový vizuál webovej stránky za účelom jej sprehľadnenia a vytvorenia užívateľsky prijateľnejšej komunikačnej platformy.

8. Predsedníctvo SAK sa rozhodlo uviesť do života novú koncepciu regionálnej činnosti. Predstavitelia komory sa spolu s regionálnymi zástupcami budú okrem regionálnych seminárov stretávať aj s kolegami na obojstranne informačných stretnutiach a budú tiež iniciovať pravidelné stretnutia s regionálnymi predstaviteľmi prokuratúry a súdov za účelom lepšej komunikácie problémov na oboch stranách.

9. V oblasti vzdelávania P SAK pracuje na zmene systému vzdelávania koncipientov čo do obsahu, ako aj zamerania seminárov. Zmeny sa dotknú aj advokátskych skúšok, kde sa pripravuje nie len revízia otázok z jednotlivých predmetov, ale aj systém advokátskych skúšok.

● Prehľad zasadnutí P SAK zvoleného konferenciou advokátov 19. júna 2010:

Od zvolenia sa konalo 12 zasadnutí P SAK, z toho:

- 5 riadnych zasadnutí (30. júna 2010 v Bratislave, 6. septembra 2010 v Bratislave, 14. októbra 2010 v Piešťanoch, 11. novembra 2010 v Piešťanoch a 2. decembra 2010 na Štrbskom Plese),
- 3 mimoriadne zasadnutia (3. novembra 2010 v Bratislave, 13. novembra 2010 v Piešťanoch a 7. decembra 2010 v Bratislave),
- P SAK štyrikrát zasadalo ako odvolací orgán proti rozhodnutiam disciplinárnych senátov (24. septembra 2010 na Donovaloch, 15. októbra 2010 v Piešťanoch, 12. novembra 2010 v Piešťanoch a 7. decembra 2010 v Bratislave).

● Počet uznesení prijatých na zasadnutiach P SAK:

30. júna 52 uznesení; 6. septembra 71 uznesení; 24. septembra 31 uznesení (v odvolacích disciplinárnych konaniach aj vo veci vyčiarknutia zo zoznamu advokátov pre nesplnenie povinnosti uvedenej v § 7 ods. 1 písm. h zákona o advokácii); 14. októbra 72 uznesení; 15. októbra 12 uznesení; 3. novembra 19 uznesení; 2. decembra 50 uznesení.

Z DISCIPLINÁRNYCH ROZHODNUTÍ SAK

Povinnosť advokáta zdržať sa pri poskytovaní právnych služieb konania v rozpore s dobrými mravmi – povinnosť chrániť a presadzovať práva a záujmy klienta

Poskytnutie právnych služieb klientovi, na základe plnej moci udelenej vopred určenému advokátovi ako právnomu zástupcovi klientom v rámci formulárovej zmluvy, bez predchádzajúceho kontaktu s advokátom, v čase, keď tento advokát poskytuje právne služby súčasne druhej zmluvnej strane tejto formulárovej zmluvy, ktorej záujmy sú nepochybne v rozpore so záujmami klienta, uskutočnením právneho úkonu, ktorý môže mať závažné následky pre klienta, bez predchádzajúceho výslovného súhlasu klienta udeleného bezprostredne pred uskutočnením tohto právneho úkonu a po predchádzajúcom poučení o jeho možných následkoch zo strany advokáta, za aktívnej súčinnosti s druhou zmluvnou stranou po formálnom ukončení jej právneho zastupovania je konaním advokáta, ktoré je v rozpore so záujmami klienta a ktoré znižuje dôstojnosť advokátskeho stavu.

(Rozhodnutie X. disciplinárneho senátu Slovenskej advokátskej komory z 13. apríla 2009 sp. zn. DS X-10/08: 689/2007)

Dotknuté ustanovenie:

- § 2 ods. 2 a § 18 ods. 3 zákona č. 586/2003 o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní v platnom znení

Disciplinárny senát uznal disciplinárne obvineného advokáta za vinného z disciplinárneho previnenia podľa § 56 ods. 1 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii, ktorého sa dopustil zavineným porušením povinností advokáta uložených v ust. § 18 ods. 3 a ust. § 2 ods. 2 zákona o advokácii,¹

na tomto skutkovom základe,

že na základe plnej moci vystavenej dňa 17. júla 2003 dlžníkom A. B. v čase, keď poskytoval právne služby veriteľovi dlžníka A. B., spoločnosti C., s. r. o., podpísal dňa 13. apríla 2006 za klienta A. B., záložnú zmluvu v prospech spoločnosti C., s. r. o., pričom záložná zmluva bola realizovaná a zapísaná na príslušnej správe katastra a týmto právnym úkonom poskytol právne služby A. B., ktorého záujmy boli v rozpore so záujmami spoločnosti C., s. r. o.,

za čo mu bolo uložené

disciplinárne opatrenie – verejné napomenutie v súlade s ust. § 56 ods. 2 písm. b) zákona o advokácii.

Podľa § 41 ods. 2 Disciplinárneho poriadku SAK bola disciplinárne obvinenému advokátovi zároveň uložená povinnosť zaplatiť na účet Slovenskej advokátskej komory paušálne trovy disciplinárneho konania v lehote do 15 dní odo dňa právoplatnosti tohto rozhodnutia.

Z odôvodnenia:

Na základe vykonaného dokazovania disciplinárny senát zistil nasledovný skutkový stav:

Sťažovateľ A. B. uzatvoril so spoločnosťou C., s. r. o. dňa 17. júla 2003 zmluvu o úvere, ktorej súčasťou bolo aj splnomocnenie disciplinárne obvinenému advokátovi na spísanie notárskej zápisnice ako exekučného titulu, ďalej na uzatvorenie záložnej zmluvy podľa ust. § 552 Občianskeho zákonníka alebo zmluvy o zabezpečovacom prevode práva k nehnuteľnostiam vo vlastníctve dlžníka podľa ust. § 553 Občianskeho zákonníka ako formy zabezpečenia splatenia úveru, bez uvedenia konkrétnych nehnuteľností. Toto splnomocnenie bolo obsiahnuté vo vopred predtlačenom formulári textu zmluvy o úvere, v ktorom bolo zároveň uvedené prijatie splnomocnenia disciplinárne obvineným advokátom spolu s jeho podpisom a bolo udelené na všetky právne úkony potrebné k uzatvoreniu uvedených zmlúv. Podľa názoru disciplinárneho senátu k uzatvoreniu dohody o splnomocnení došlo medzi dlžníkom A. B. a disciplinárne obvineným

advokátom v deň podpisu zmluvy o úvere, t. j. 17. júla 2003, kedy akceptoval návrh veriteľa na uzatvorenie tejto dohody s vopred zvoleným právnym zástupcom – s disciplinárne obvineným advokátom, ktorého podpis bol už v listine obsiahnutý spolu s ostatnými náležitosťami dohody o splnomocnení. Disciplinárne obvinený advokát mal v čase uzatvorenia dohody o splnomocnení s dlžníkom A. B. dlhodobo uzatvorenú zmluvu o právnej pomoci s veriteľom – spoločnosťou C., s.r.o., ktorú písomne vypovedal dňa 26. septembra 2003.

Potom, čo sa dlžník A. B. dostal do omeškania so splácaním dlhu, poslal mu disciplinárne obvinený advokát dňa 29. marca 2006 list, ktorým ho informoval, že bol v daný deň vyzvaný na zabezpečenie jeho záväzku v súlade s udeleným splnomocnením, a to zriadením záložného práva k nehnuteľnosti špecifikovanej v priloženom liste vlastníctva, dlžníka zároveň vyzval o preukázanie vykonaných úhrad a na záver ho upozornil, že pokiaľ v určenej lehote nedostane žiadnu správu, bude postupovať v súlade s udeleným splnomocnením. Doručenie tohto listu klientovi A. B. disciplinárne obvinený advokát nepreukázal. Následne disciplinárne obvinený advokát uzatvoril dňa 13. apríla 2006 v zastúpení klienta, na základe udeleného splnomocnenia, záložnú zmluvu, ktorou bolo zriadené záložné právo na byt vo vlastníctve dlžníka A. B., za účelom zabezpečenia pohľadávky záložného veriteľa – spoločnosti C., s. r. o. vo výške istiny 5 000,- Sk spolu s príslušenstvom, pričom záložné právo malo trvať až do úplného splatenia dlhu dlžníkom. V čase uzatvorenia záložnej zmluvy mal dlžník A. B. v predmetnom byte trvalý pobyt a bol už na starobnom dôchodku. Na základe tejto záložnej zmluvy príslušná správa katastra zapísala záložné právo do katastra nehnuteľností.

Na pojednávaní disciplinárneho senátu dňa 27. februára 2009 disciplinárne obvinený advokát na svoju obranu uviedol, že postupoval v súlade so zákonom o advokácii a udeleným splnomocnením, pričom vzhľadom na to, že klient na jeho list zo dňa 29. marca 2006 nereagoval a s prihliadnutím na okolnosti prípadu, považoval v danom prípade za najvhodnejšiu formu zabezpečenia práve záložnú zmluvu, ktorá bude v prospech a v záujme jeho klienta. Ďalej disciplinárne obvinený advokát uviedol, že klienta nijakým spôsobom nepoškodil, naopak, urobil zabezpečovací úkon z dôvodu ochrany jeho práv, inak mu pre neplnenie zmluvy o úvere hrozili sankcie. Ďalej dodal, že aj v dôsledku záložnej zmluvy klient zlepšil svoju platobnú disciplínu, splatil svoj dlh a záložné právo bolo bez ujmy klienta z katastra nehnuteľností vymazané. Čo sa týka vzťahu k spoločnosti C., s. r. o. disciplinárne obvinený advokát uviedol, že ešte v roku 2003 ho oslovili zástupcovia tejto spoločnosti, aby pripravil zoznam advokátov, ktorí by boli ochotní zastúpiť ich klientov za účelom zabezpečenia záväzkov a až do 26. septembra 2003 zastupoval spoločnosť C., s. r. o. v exekučných konaniach v úplne iných veciach. Na záver dodal, že návrh na začatie disciplinárneho konania považuje za nedôvodný, pretože skutok nie je disciplinárnym previnením a Revízná komisia SAK podľa jeho názoru v danom prípade uplatnila extenzívny výklad ust. § 21 písm. a.) zákona o advokácii.²

Disciplinárny senát zo spisu ďalej zistil, že disciplinárne obvinený advokát už bol pre obdobný skutok rozhodnutím č. DS VIII. 66-864/2004 zo dňa 28. marca 2008 uznaný vinným z porušenia ust. § 21 písm. a) zákona o advokácii. Disciplinárny senát sa taktiež oboznámil s upozornením krajského súdu na porušenie stavovských predpisov z dôvodu konania disciplinárne obvineného zo dňa 11. marca 2004 a s rozhodnutím Najvyššieho súdu SR č. 8Sžo 17/2007, v ktorom sa súd v obdobnej veci zaoberal platnosťou splnomocnenia totožného obsahu, pričom ho vyhodnotil ako absolútne neplatné – pre neurčitost' a aj pre rozpor záujmu dlžníka ako zastupovaného a jeho zástupcu podľa ust. § 22 Občianskeho zákonníka.

Na základe takto zisteného skutkového stavu došiel disciplinárny senát k nasledujúcim právnym záverom:

V zmysle ust. § 20 ods. 1 zákona o advokácii³ nebolo rešpektované právo klienta na slobodný výber advokáta, pretože slobodná voľba klienta v skutočnosti bola obmedzená, ak v predtlačí úverovej zmluvy, v textovej časti na rovnakej strane, ako sú uvedené zmluvné podmienky sa v samostatnej časti textu uvádza konkrétny advokát, ktorý má na základe splnomocnenia obhajovať záujmy splnomocniteľa, pričom nie je možné dospieť k záveru, že dlžník podpísaním úverovej zmluvy chcel uzavrieť aj dohodu o splnomocnení. Skutočnosť, že veriteľ (spoločnosť C., s. r. o.) dopredu uviedol v predtlačí zmluvy o úvere ako právneho zástupcu disciplinárne obvineného advokáta a vzhľadom na to, že disciplinárne obvinený advokát bol už pri spisovaní predtlačie zmluvy o úvere v kontakte s veriteľom a mal obhajovať jeho záujmy v súvislosti s vymáhaním prípadných dlhov v budúcnosti, „sposchybňuje základný predpoklad pri udelení plnej moci – a to, že splnomocnenec bude jednoznačne obhajovať záujem dlžníka“.

Skutočnosť, že disciplinárne obvinený advokát bol v čase uzatvorenia zmluvy o úvere v priamom kontakte s veriteľom, pretože ho v tom čase ako klienta zastupoval, a musel byť s ním v kontakte aj neskôr v čase uzatvorenia záložnej zmluvy, pretože práve zástupcovia veriteľa mu za účelom uzatvorenia záložnej zmluvy predložili podklady k úverovej zmluve a pravdepodobne aj pokyn, ako ďalej postupovať, taktiež svedčia o tom, že po celý čas postupoval v aktívnej súčinnosti s veriteľom a jeho konanie bolo skôr podľa pokynov a v záujme veriteľa, než v záujme jeho klienta. Okrem toho z obsahu dohody o splnomocnení, zmluvy o úvere ani z korešpondencie s disciplinárne obvineným advokátom nevyplýva, že by klient bol poučený o možnosti od tejto dohody o splnomocnení odstúpiť, resp. zmeniť vopred určeného právneho zástupcu. Taktiež je nutné zmieniť aj skutočnosť, že zriadením záložného práva bola zabezpečená pohľadávka v celom jej rozsahu, teda aj neprímerane vysoké príslušenstvo.

Vzhľadom na okolnosti vzniku zastúpenia dlžníka disciplinárne obvineným advokátom – bez priameho osobného kontaktu, bez možnosti voľby iného právneho zástupcu, vznik zastúpenia súčasne so vznikom zmluvy o úvere na účely spísania záložnej zmluvy v čase, keď ešte žiaden dlh

neexistoval a okolnosti vzniku záložného práva za priamej súčinnosti disciplinárne obvineného advokáta s veriteľom, dospel disciplinárny senát k záveru, že právne úkony disciplinárne obvineného advokáta boli v rozpore so záujmami klienta.

Disciplinárny senát zistil aj ďalšie pochybenia disciplinárne obvineného advokáta, ktoré svedčia o tom, že jeho postup nebol súlade s dobrými mravmi a zásadami slušného správania sa. Disciplinárne obvinený advokát pri voľbe formy zabezpečenia pohľadávky – uzatvorením záložnej zmluvy na byt vo vlastníctve dlžníka (klienta) v prospech veriteľa nerešpektoval vyváženosť medzi predmetom úverovej zmluvy (5 000,- Sk s príslušenstvom) a predmetom záložnej zmluvy – bytu, v ktorom mal klient trvalý pobyt, čím zasiahol do práv dlžníka, ktorého bývanie v predmetnom byte by bolo prípadným výkonom záložného práva priamo ohrozené. Disciplinárny senát posúdil všetky dotknuté právne úkony v ich vzájomnej súvislosti a dospel k záveru, že „v podstate sa nimi mohlo dosiahnuť nielen zabezpečenie návratnosti poskytnutej sumy v navýšenej hodnote veriteľovi, ale aj prechod vlastníctva nehnuteľného majetku dlžníka v nepochybne oveľa väčšej hodnote, než bola výška plnenia z úverovej zmluvy, čo v konečnom dôsledku bol aj konanie v rozpore s dobrými mravmi a zároveň „in fraudem legis“, ako tiež judikovali v podobných prípadoch súdy SR“.

Disciplinárne obvinený advokát pochybil aj pri uzatváraní záložnej zmluvy, pretože po zaslaní výzvy na vyjadrenie klientovi, ktorej doručenie klientovi nevedel preukázať, vzhľadom na to, že klient nereagoval, mal za to, že s jeho navrhovaným postupom súhlasí a pristúpil k uzatvoreniu záložnej zmluvy. Podľa názoru disciplinárneho senátu „takto vôľu klienta so spísaním závažného právneho úkonu, akým záložná zmluva na celý jeho nehnuteľný majetok nesporne je,

vykladať nemožno“, a preto konkludentný súhlas s prihladením na ďalšie okolnosti prípadu – nepriame uzatvorenie dohody o splnomocnení bez poučenia klienta o následkoch jednotlivých zabezpečovacích úkonov, nebol na dané účely postačujúci.

Na záver disciplinárny senát zhrnul, že „porušenia stanovských predpisov sa dopustil tým, že uzatvoril dňa 17. júla 2003 dohodu o splnomocnení s dlžníkom spoločnosti C., s. r. o., pričom v danom čase poskytoval dlhodobu právne služby tejto obchodnej spoločnosti, ktorej záujmy boli v rozpore so záujmami druhej strany - dlžníka, ktorého zastupovanie v totožnej veci tiež prevzal. Už v danom čase mal zastupovanie dlžníka pre rozpor záujmov so záujmami veriteľa, ktorého vtedy dlhodobu zastupoval, odmietnuť. Neskôr, v roku 2006 pri uzatváraní záložnej zmluvy, keď síce už formálne spoločnosť C., s. r. o. nezastupoval, opäť konal skôr podľa jej pokynov a ňou predložených podkladov, než v súčinnosti a podľa pokynov s vlastným klientom, ktorého záujmy mal po riadnom právnom poučení prioritne obhajovať“.

S poukazom na závažnosť previnenia, opakovanie sa tohto konania a už predošlý právoplatne uložený trest – peňažnú pokutu, rozhodol senát o sankcii vyššieho stupňa, verejnou napomenutím, lebo senátu sa javila byť táto forma sankcie účinnejšia pre nápravu advokáta a tiež naplnenie účelu trestu ako individuálnej aj všeobecnej prevencia pred budúcim opakovaním obdobného konania. Verejné napomenutie bolo uverejnené v Bulletine SAK, č. 7-8/2009. Vzhľadom na to, že disciplinárny senát rozhodol, že disciplinárne obvinený advokát sa dopustil disciplinárneho opatrenia, v súlade s ust. § 57 ods. 5 zákona o advokácii mu zároveň uložil povinnosť zaplatiť komore paušálne trovy konania.

Rozhodnutie je redakčne krátené, upravované a doplnené o odkazy na citované ustanovenia.

Pýta(j)te sa predsedníctva

S účinnosťou k akému dátumu zapíše komora obchodnú spoločnosť založenú na účel poskytovania právnych služieb do zoznamu spoločností vedeného komorou?

Predsedníctvo Slovenskej advokátskej komory prijalo na zasadnutí 25. marca 2011 uznesenie, podľa ktorého komora zapíše obchodnú spoločnosť do zoznamu obchodných spoločností vedeného komorou k dátumu vzniku obchodnej spoločnosti, ak advokát nepožiadá o iný dátum zápisu; vždy však maximálne jeden mesiac späťne od doručenia žiadosti o zápis obchodnej spoločnosti komore.

Poznámky

- Ust. § 18 ods. 3 zákona o advokácii:** „Advokát postupuje pri výkone advokácie tak, aby neznižoval dôstojnosť advokátskeho stavu. V záujme toho je povinný dodržiavať pravidlá profesijnej etiky a iné pravidlá, ktoré určuje predpis komory.“
Ust. § 2 ods. 2 zákona o advokácii: „Advokát je pri poskytovaní právnych služieb nezávislý, je viazaný všeobecne záväznými právnymi predpismi a v ich medziach príkazmi klienta.“
- Ust. § 21 písm. a) zákona o advokácii:** „Advokát je povinný odmietnuť poskytnutie právnych služieb, ak v tej istej veci alebo vo veci s ňou súvisiacej poskytol právne služby inému, ktorého záujmy sú v rozpore so záujmami toho, kto o poskytnutie právnych služieb žiada.“
- Ust. § 20 ods. 1 zákona o advokácii:** „Každý má právo na poskytnutie právnych služieb a môže o ne požiadať ktoréhokolvek advokáta.“

*Právnu vetu a rozhodnutie spracovala
Mgr. Tatiana Frištková
advokátska koncipientka*

INZERCIA
sa v elektronickej verzii nezobrazuje

Bulletin advokacie prináša...

Vyberáme z čísla 1-2/2011 českého *Bulletinu advokacie*

V **úvodníku** dvojčísla sa JUDr. Lenka Vidovičová, členka predstavenstva ČAK, zamýšľa nad potenciálom čistého diára advokáta súvisiaceho so začiatkom nového roku a nevyhnutným osudom skončiť na konci roku ako zapísaná obchytaná kniha, vzhľadom na náročnosť povolania.

Aktuality prinášajú obzretie sa za galavečerom Právniku roku 2010 (21. januára 2011). Za SAK sa na podujatí zúčastnil predseda JUDr. Tomáš Borec. Osobitne je možné spomenúť uvedenie do právnickej siene slávy prof. JUDr. dr.h.c. Karla Malého, DrSc., profesora pražskej právnickej fakulty a bývalého rektora Karlovej univerzity.

Rubrika obsahuje informáciu o postupe prác na príprave zákona o registrovanej mediácii v netrestných veciach (v SR upravené zákonom č. 420/2004 Z. z. a správu o priebehu VI. Odborného sympózia na pôde Najvyššieho súdu ČR na tému *Bezodvodné obohatenie v judikatúre Najvyššieho súdu*.

Časť venovaná odbornej literatúre obsahuje recenzie nasledovných nových publikácií: *Přehled judikatury ve věcech majetkových vztahů mezi manžely* (Ján Šarman a Hana Šupáková), *Vojtěch Cepl – život právníka ve 20. století* (Tomáš Němeček), *Humor (nejen) pro právní praxi* (Václav Budinský) a *Studovali práva* (Petr Ritter a Zdeněk Šťastný).

Informácie o odborných článkoch publikovaných v iných odborných periodikách: *Koexistencia náhrady škody s poskytnutím primeraného zadosťučinenia za zásah do osobnostných práv fyzickej osoby* (JUDr. Jiří Hrádek, PhD., LL.M., časopis *Jurisprudence* č. 6/2010), *Předpoklady (jednostranného) započítania nielen podľa insolvenčné ho zákona* (JUDr. Bohumil Havel, PhD., časopis *Obchodněprávní revue* č. 10/2010) a *Zákazkové diela architektonické* (prof. JUDr. Ivo Telec, CSc., časopis *Právní rozhledy* č. 19/2010).

Zaujímavým v časti **z českej advokácie** aj z pohľadu slovenského obhajcu v trestnom konaní je stanovisko Výboru pre odbornú pomoc a ochranu záujmov advokátov zo dňa 13. októbra 2010, sp. zn. 440/VOPOZA/10-Kýč./18, podľa ktorého je celkom jasnou právnou záležitosťou, pri ktorej možno pochybenie a konanie *bona fide* vylúčiť s pravdepodobnosťou hraničiacou s istotou. Naopak, na základe dostupných informácií možno vysloviť dôvodné podozrenie, že ide o úmyselné zneužitie práva v neprospech advokáta, ak je opakovane začaté trestné stíhanie advokáta pre skutok spočívajúci v spôsobe jeho obhajoby, hoci oproti pôvodne zastavenému trestnému stíhaniu toho istého advokáta neboli zistené iné skutočnosti dostatočne odôvodňujúce záver, že bol spáchaný trestný čin a že ho spáchala určitá osoba,

keď následne obžalovaný advokát na hlavnom pojednávaní oslobodený spod obžaloby podľa § 226 písm. a) Trestného poriadku (ČR). Proti takémuto rozsudku podá štátny zástupca odvolanie, trestné stíhanie trvá neprimeranú dobu a z okolností prípadu vyplýva osobná zaujatosť konkrétneho štátneho zástupcu vystupujúceho vo viacerých veciach, v ktorých trestne stíhaný advokát vystupuje vo viacerých veciach na strane obhajoby. Z disciplinárnej praxe je publikované rozhodnutie z 8. októbra 2010, sp. zn. K 57/2010, podľa právnej vety ktorého je závažným porušením povinnosti advokáta, ak sumu, ktorú prevzal v súvislosti s úhradou spojenou s podaním neskôr neuskutočneného návrhu na predbežné opatrenie, klientovi nevráti, dokonca ani na výzvu, a naopak oznámi, že ju použil na úhradu svojej odmeny.

V stĺpčekoch sa Karel Čermák venuje „jazykovému okienku“ a významu latinského *gradior, gradi, gressus sum* a jeho odvodenín, Daniela Kovářová sa obzrela za obdobím vo funkcii ministerky spravodlivosti a zhodnotila svoj návrat na Justičnú akadémiu a prof. Petr Hajn odhaduje možné zmeny v živote počas roku 2011 pod vplyvom výdobytkov doby.

Príspevky **z odbornej teórie a praxe** otvorili odbornú diskusiu k návrhu nového českého občianskeho zákonníka, publikované články s jednou výnimkou sú venované práve tomuto návrhu. Za cieľ si kladú pozitívne ovplyvniť konečnú podobu významného civilnoprávného kódexu a zároveň prispieť k výkladu jednotlivých civilnoprávných inštitútov.

Mgr. Ján Balarin

Poznámky k (absencii) princípu dobrej viery v návrhu Občianskeho zákonníka

Autor v článku analyzuje koncepciu dobrej viery v návrhu nového českého občianskeho zákonníka, ktorý podľa jeho názoru zastáva k problematike dobrej viery vyhranený prístup, pretože dobrú vieru síce pozná ako presvedčenie konajúcej osoby o tom, že jej konanie je právne súladné (subjektívne poňatie), odmieta však s týmto pojmom spájať akúkoľvek povinnosť (objektívne poňatie). Zaoberá sa pojmom a východiskami dobrej viery, jej obsahom ako aj subjektívnou stránkou. V rámci komparatívneho prehľadu priznáva, že v českom práve doktrína dobrej viery nemá tradíciu, na rozdiel od tradičnej západnej jurisdikcie (common law). Zaoberá sa nadnárodnou syntézou problému v rámci OSN, či komunitárneho práva. V závere navrhuje autor riešenie smerujúce k legislatívnemu vyjadreniu povinnosti vykonávať práva a plniť povinnosti v dobrej viere a zásadu navyše, k definícii dobrej viery, ako kritéria výkladu právneho konania.

JUDr. Petr Tégl, PhD.

K úprave dobrej viery v návrhu nového občianskeho zákonníka

Článok je reakciou na predchádzajúci príspevok Mgr. Jána Balarina. Autor nazerá na problém z pohľadu histórie, odpovedá na otázku, či je možné hovoriť o absencii dobrej viery v návrhu nového českého občianskeho zákonníka, v rámci tohto porovnáva miesto dobrej viery v právnych úpravách vybraných európskych krajín. V časti venovanej neriešeným problémom subjektívnej dobrej viery autor uvažuje nad pot-

rebu legálnej definície subjektívnej dobrej viery a nad otázkou, či je dobrá viera prezumovaná. V závere, aj vzhľadom na historicko-právne súvislosti autor vyslovuje názor, že výslovné stanovenie povinnosti konať v právnom styku poctivo by kódexu pristalo a bolo by vhodným riešením.

prof. JUDr. Luboš Tichý

Premlčanie

V úvode príspevku poukazuje autor na význam premlčania v práve, jeho funkciu, hlavné tendencie v právnych úpravách, postupnú, či už zámernú alebo nezámernú harmonizáciu. Hodnotí vývoj úpravy inštitútu premlčania v návrhu nového českého občianskeho zákonníka. Kým pôvodný návrh bol v zásade prevzatím textu súčasnej úpravy, postupne došlo podľa autora k zlepšeniu, najmä úpravou základnej trojročnej lehoty ako určitého, v medzinárodnej právnej úprave prijatého štandardu. Autor upozorňuje na všeobecné prijaté štandardy v právnej úprave inštitútu premlčania. Na príkladoch konkrétnych ustanovení vyjadruje kritické názory a vlastné podnety k revízii návrhu nového českého občianskeho zákonníka v oblasti premlčania.

prof. Dr. JUDr. Karel Eliáš

Návrh úpravy premlčania

v osnove občianskeho zákonníka

Článok prof. Eliáša je reakciou na článok prof. Tichého *Premlčanie*. Autor upozorňuje, že návrh nového občianskeho zákonníka vychádza z doterajšej úpravy premlčania, reflektuje úpravu v obchodnom zákonníku a prijaté politické rozhodnutia. V článku sa venuje systematike premlčania ako aj hlavným východiskám osnovy úpravy premlčania v návrhu nového českého občianskeho zákonníka a elementárnym aspektom premlčania. Zdôrazňuje, že podobne ako pri iných inštitútoch, ani pri novej úprave premlčania neprevládla bezhlavá snaha všetko bez rozmyslu meniť, pripúšťa však aj vhodnosť vyhovenia niektorým návrhom prof. Tichého.

Mgr. et Mgr. Vít Zvánovec

Právna úprava svojprávnosti neplnoletých v návrhu občianskeho zákonníka

Analýza rozdielu medzi sabiniánskym a proculiánskym poňatím spôsobilosti na právne úkony. Vo vzťahu k spôsobilosti na právne úkony sa zaoberá definíciou pojmov *dieťa*, *dospelý*, *plnoletý*. Článok obsahuje analýzu právnej úpravy spôsobilosti na právne úkony (teda *svéprávnosti*) v návrhu nového českého občianskeho zákonníka a výhrady autora k obsahu aj legislatívnej technike návrhu. Autor pripája vlastný pozitívny návrh s uvedením jeho predstavy o znení ustanovení.

JUDr. Ondřej Finta, PhD.

Poňatie svojprávnosti

v návrhu nového občianskeho zákonníka

Príspevok z pohľadu veku analyzuje spôsobilosť na právne úkony ako spôsobilosť vlastným konaním vyvolať právne následky. Autor v historickom exkurze upozorňuje na rímske právo, ktoré poznalo pevné vekové hranice vývoja jedinca a teda aj jeho schopnosti právne konať a s objektívne stanovenými vekovými hranicami, hoci už nie úplne harmonizova-

nými sa môžeme stretnúť aj v stredovekej Európe. Súčasná právna úprava je ovplyvnená ideologickou snahou o čo najväčšie zjednodušenie právneho poriadku v čase jej prijatia. Autor sa zaoberá aj hodnotovým hľadiskom vo vzťahu k spôsobilosti na právne úkony, samotnou úpravou spôsobilosti na právne úkony v návrhu nového českého občianskeho zákonníka a aj jej kritikou.

prof. JUDr. Luboš Tichý

Zabezpečenie prevodom práva

Autor zaoberá jedným zo spôsobov zabezpečenia záväzkov. Upozorňuje, že v českom právnom poriadku ide o relatívne nový inštitút, už síce v minulosti zavedený, ale prakticky nepoužívaný. Aj vzhľadom na všeobecnú absenciu obsirnejšej publikačnej činnosti v tejto oblasti autor považuje za potrebné venovať sa tomuto inštitútu predovšetkým vo vzťahu k skúsenostiam Nemecka (ako krajiny pôvodu a širokého využitia) a Rakúska (ako krajiny, v ktorej je význam inštitútu menší). Autor pridáva porovnávacie stanovisko ako aj vzťah k niektorým iným zabezpečovacím prostriedkom. Na záver uvádza podnety k vylepšeniu konkrétnych navrhovaných ustanovení v novom českom občianskom zákonníku.

prof. Dr. JUDr. Karel Eliáš

Zabezpečovací prevod práva

v osnove občianskeho zákonníka

Autor upozorňuje na zjavný rozdiel úpravy navrhovanej v novom občianskom zákonníku od súčasnej úpravy a na skutočnosť, že aj v tomto prípade je pri výklade potrebné brať na zreteľ celý kontext nového zákonníka. Podrobným rozborom jednotlivých aspektov inštitútu zabezpečovacieho prevodu práva dospieva k záveru, že osnova nového občianskeho zákonníka sleduje úpravou zabezpečovacieho prevodu práva funkčné doplnenie systému právnych nástrojov ponúkajúcich veriteľovi istotu, že dlh bude splnený.

JUDr. Ján Kocina, PhD.

Intertemporálne účinky derogačného nálezu

Pl. ÚS 3/09 – prehliadky iných priestorov a pozemkov

Autor sa vracia k svojmu článku uverejnenému v *Bulletine advokacie* č. 12/2010, venovanému rozhodnutiu pléna Ústavného súdu ČR z 8. 6. 2010 pod sp. zn. Pl. ÚS 3/09 (publikovaný v Zbierke zákonov pod č. 219/2010 Sb.). Poukazuje na rozdiely v rozhodovaní jednotlivých senátov ústavného súdu vo vzťahu k intertemporálnym účinkom citovaného nálezu (sp. zn. IV. ÚS 2228/09 a sp. zn. II. ÚS 860/10). Autor zároveň uvádza, že plénum ústavného súdu sa v stanovisku zo 14. 12. 2010, sp. zn. Pl. ÚS-st. 31/10 venovalo rozdielnym záverom jednotlivých senátov a prijalo stanovisko, podľa ktorého sa účinky nálezu z 8. 6. 2010 (sp. zn. Pl. ÚS 3/09) odvíjajú *ex nunc*, teda nosné dôvody je možné použiť len *pro futuro* odo dňa vyhlásenia nálezu. Autor upozorňuje aj na existenciu odlišných názorov jednotlivých sudcov ústavného súdu k citovanému stanovisku z dôvodov, že došlo k zníženiu štandardu ochrany základných práv a slobôd a stanovisko je i formálne nedôsledné.

Spracoval JUDr. Peter Kalata

Kancelária SAK

Z DISCIPLINÁRNYCH ROZHODNUTÍ ČAK

Povinnosť advokáta plniť prevzaté záväzky a zachovávať dôstojnosť advokátskeho stavu

Pokiaľ advokát dlhuje svojmu zamestnancovi mzdu, dopúšťa sa disciplinárneho previnenia.

(Rozhodnutie disciplinárneho senátu disciplinárnej komisie Českej advokátskej komory z 18. septembra 2009, sp. zn. K 79/2009)¹

Dotknuté ustanovenia:

- § 17 zákona č. 85/1996 Sb., o advokácii v platnom znení
- čl. 4 ods. 1 a ods. 2 uznesenia predstavenstva Českej advokátskej komory č. 1/1997 Vestníka zo dňa 31. 10. 1996, ktorým sa stanovujú pravidlá profesionálnej etiky a pravidlá súťaže advokátov Českej republiky (etický kódex) v platnom znení (ďalej len „Pravidlá profesionálnej etiky ČAK“)
- obdobné ustanovenia slovenských právnych predpisov: § 18 ods. 3 zák. č. 586/2003² o advokácii, § 2 ods. 2 Advokátskeho poriadku SAK z 19. 6. 2010³

Disciplinárne obvinený advokát sa dopustil disciplinárneho previnenia tým, že napriek tomu, že sa v dohode o skončení pracovného pomeru, ktorú dňa 11. 2. 2008 uzatvoril ako zamestnávateľ s Mgr. A. A. ako zamestnancom, zaviazal zaplatiť dlžnú mzdu Mgr. A. A. za mesiace október, november a december 2007 najneskôr do 29. 2. 2008 a za mesiace január a február 2008 najneskôr do 31. 3. 2008, zaplatil Mgr. A. A. len dlžnú mzdu za mesiac október 2007, takže ku dňu vyhlásenia tohto rozhodnutia dlhoval Mgr. A. A. na nevyplatennej mzde ešte čiastku 61 698 Kč,

teda

pri výkone advokácie nepostupoval tak, aby neznižoval dôstojnosť advokátskeho stavu, keď za tým účelom nedodržiaval Pravidlá profesionálnej etiky ukladajúce mu povinnosť všeobecne poctivým, čestným a slušným správaním prispievať k dôstojnosti a vážnosti advokátskeho stavu a povinnosť plniť prevzaté záväzky,

čím porušil

ust. § 17 zákona o advokácii⁴ v spojení s čl. 4 ods. 1 a ods. 2 Pravidiel profesionálnej etiky.⁵

Podľa § 32 ods. 3 písm. c) zákona o advokácii mu bolo uložené disciplinárne opatrenie – pokuta vo výške 50 000 Kč so splatnosťou do 15 dní odo dňa právoplatnosti tohto rozhodnutia.

Disciplinárne obvinenému advokátovi bola súčasne uložená povinnosť zaplatiť na účet Českej advokátskej komory náhradu nákladov konania vo výške 3 000 Kč do 15 dní odo dňa právoplatnosti tohto rozhodnutia.

Z odôvodnenia:

Predseda kontrolnej rady ČAK podal dňa 8. 6. 2009 disciplinárnu žalobu na disciplinárne obvineného advokáta pre skutok uvedený vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

Disciplinárne obvinený advokát sa k podanej žalobe nevyjadril ani sa nezúčastnil na pojednávaní disciplinárneho senátu nariadeného na deň 18. 9. 2009, pričom svoju neúčast vopred neospravedlnil a ani dodatočne neoznámil dôvody, pre ktoré sa nemohol dostaviť. Disciplinárny senát preto prerokoval vec v neprítomnosti disciplinárne obvineného a na základe vykonaných listinných dôkazov dospel k nasledujúcim skutkovým a právnym zisteniam:

Disciplinárne obvinený advokát ako zamestnávateľ uzatvoril dňa 15. 5. 2006 pracovnú zmluvu so sťažovateľom Mgr. A. A. ako zamestnancom s tým, že bude vykonávať prácu advokátskeho koncipienta za základnú mesačnú mzdu v čiastke 15 000 Kč. Disciplinárne obvinený advokát ako zamestnávateľ uzatvoril so zamestnancom Mgr. A. A. tri dodatky k tejto pracovnej zmluve, ktorých predmetom bolo postupné zvyšovanie základnej mesačnej mzdy zamestnanca (dodatkom zo dňa 11. 10. 2006 na 18 000 Kč s účinnosťou od 1. 11. 2006, dodatkom zo dňa 30. 5. 2007 na 21 000 Kč s účinnosťou od 1. 6. 2007, dodatkom zo dňa 21. 12. 2007 na 23 000 Kč s účinnosťou od 1. 1. 2008). Dohodou zo dňa 11. 2. 2008 došlo k rozviazaniu pracovného pomeru Mgr. A. A. ku dňu 14. 2. 2008, pričom disciplinárne obvinený ad-

vokát sa zaviazal, že Mgr. A. A. vyplatí dlžnú mzdu za mesiac október, november a december 2007 najneskôr do 29. 2. 2008 a mzdu za mesiac január a február 2008 najneskôr do 31. 3. 2008. Tento svoj záväzok však disciplinárne obvinený advokát v dohodnutej lehote nesplnil. Disciplinárne obvinený advokát nevyplatil dlžnú mzdu ani dodatočne počas zmierovacieho konania, ani neskôr napriek listu vedúceho kontrolného oddelenia zo dňa 2. 3. 2009, preto bol Mgr. A. A. nútený uplatniť svoju pohľadávku voči disciplinárne obvinenému v súdnom konaní.

Disciplinárny senát mal na základe vykonaného dokazovania preukázané, že disciplinárne obvinený advokát sa dopustil skutku uvedeného v disciplinárnej žalobe a dospel k záveru, že týmto svojím konaním disciplinárne obvinený advokát porušil ust. § 17 zákona o advokácii v spojení s čl. 4 ods. 1, 2 Pravidiel profesionálnej etiky, pretože pri výkone advokácie nepostupoval tak, aby neznižoval dôstojnosť advokátskeho stavu a nedodržiaval Pravidlá profesionálnej etiky, ktoré mu okrem iného ukladali povinnosť všeobecne poctivým, čestným a slušným správaním prispievať k dôstojnosti a vážnosti advokátskeho stavu, povinnosť plniť prevzaté záväzky, ktoré vyplývajú zo zákona, a to Zákonníka práce a zákona o advokácii v spojení s Pravidlami profesionálnej etiky.

Pri rozhodovaní o disciplinárnom opatrení disciplinárny senát vychádzal z charakteru disciplinárneho previnenia, z pomerov disciplinárne obvineného, zo skutočnosti, že disciplinárne obvinený už bol v minulosti disciplinárne riešený ako aj zo skutočnosti, že disciplinárne obvinený nesplnil svoj záväzok ani dodatočne a uložil disciplinárne obvinenému pokutu vo výške 50 000 Kč.

Rozhodnutie je redakčne krátené, upravované a doplnené o odkazy na citované ustanovenia.

Poznámky

- 1 Preložené a spracované podľa Syka, J.: **Z kárné praxe.** In: Bulletin advokacie, č. 4/2010, s. 53 – 54.
- 2 **§ 18 ods. 3 slovenského zákona o advokácii:** „Advokát postupuje pri výkone advokácie tak, aby neznižoval dôstojnosť advokátskeho stavu. V záujme toho je povinný dodržiavať pravidlá profesijnej etiky a iné pravidlá, ktoré určuje predpis komory.“
- 3 **§ 2 ods. 2 Advokátskeho poriadku SAK:** „Advokát je povinný dodržiavať pravidlá korektnej súťaže a dbať na dôstojnosť advokátskeho stavu.“
- 4 **§ 17 českého zákona o advokácii:** „Advokát postupuje pri výkone advokácie tak, aby neznižoval dôstojnosť advokátskeho stavu; za tým účelom je hlavne povinný dodržiavať pravidlá profesionálnej etiky a pravidlá súťaže. Pravidlá profesionálnej etiky a pravidlá súťaže stanoví stavovský predpis.“
- 5 **Čl. 4 ods. 1, 2 Pravidiel profesionálnej etiky:** „(1) Advokát je všeobecne povinný poctivým, čestným a slušným chovaním prispievať k dôstojnosti a vážnosti advokátskeho stavu. (2) Advokát je povinný plniť prevzaté záväzky. Záväzok alebo ručenie za cudzí záväzok smie prevziať len vtedy, ak si je istý jeho splnením.“

*Právnu vetu a rozhodnutie preložila a spracovala
Mgr. Tatiana Frištková
advokátska koncipientka*

Advokátska koncipientka hľadá zamestnanie

Mgr. Barbora Čepíková

Andrusovova 1032/4
851 01 Bratislava
tel.: +420 608 031 486
+421 903 160 116
cepikova@gmail.com

V roku 2008 ukončila PF na Masarykovej univerzite v Brne, v súčasnosti je v rigoróznom konaní na katedre trestného práva PF Univerzity Karlovej v Prahe. Pôsobila ako právna asistentka (HAGYARI KUBOVIČ & PARTNERS, s. r. o., Bra-

tlava), štátny radca na Úrade vlády SR, advokátska koncipientka (AK Tříška & Ják, Praha), právnička (PRO KINÉ-SIS s. r. o., Bratislava, pôsobisko Praha) a v súčasnosti pôsobí ako metodička-právnička na Generálnom riaditeľstve ciel, Praha. Ovláda angličtinu (základná znalosť), nemčinu (pokročilá) a češtinu (slovom aj písmom), ďalej pracuje s PC (Word, Excel, Outlook, Power Point, Internet Explorer, ASPI) a má vodičské oprávnenie skupín AM, B, B1. Má záujem o prácu advokátskej koncipientky v regióne Bratislava.

Banskobystrický proces

JUDr. Peter Kerecman, PhD.

Prinášame tretiu časť referátu, ktorý odznel na siedmej Konferencii o histórii advokácie 26. novembra 2010. Tradičné podujatie usporiadal Výbor pre históriu advokácie Českej advokátskej komory a Spoločnosť pre históriu advokácie.

Banskobystrický politický proces

Na počiatku banskobystrického procesu bol list Matúša Dula z 24. 6. 1898 rozposlaný niekoľkým martinským priateľom, ktorý sa týkal návratu Ambra Pietra do Turčianskeho Sv. Martina. Ambro Pietor (1843 – 1906) bol slovenský novinár (najprv ale študoval právo), ktorý bol od roku 1874 zodpovedným redaktorom Národných novín. (jeho vnuk Ivan Pietor (1904 – 1977) sa stal advokátom). Pietora deň predtým (23. 6. 1898) pešťbudínsky tlačový súdom odsúdil na osem mesiacov väzenia a peňažný trest 600 zlatých pre priestupok poburovania proti národnostiam. Stalo sa tak preto, že Národné noviny uverejnili dva články – v prvom boli vyzývaní Slováci, aby si nedali pomadařčovať názvy obcí a druhý kritizoval majiteľov pešťianskych tehelní za zaobchádzanie so zamestnancami.

Dulov list znel takto: „*Páni spoluobčania! Dnes popoludní o pol druhej hodine má sa vrátiť z Pešti náš spoluobčan pán Ambro Pietor. Slušná vec je, aby sme sa pred dorazením rýchlika k jeho uvítaniu na stanicu dostavili, a tým spôsobom vyjaviť pánu Ambrovi Pietrovi svoju sústrasť.*“

A tak sa 24. júna 1898 Matúš Dula s dcérou Vierou doviezol kočom na martinskú železničnú stanicu, kde sa zhromaždilo okolo 100 ľudí. Keď Ambro Pietor vystúpil z vlaku, Dula mu stisol ruku, Viera Dulová, Etela Cablková a Elena Švehlová mu podali kvety a ostatní prítomní volali „nech žije!“. Potom Dula usadil Pietra do svojho koča. Vtedy koč obstáli žandári. Ľudia sa zhrkli a tiahli za kočom spievajúc pieseň „Hej Slováci!“. Dula odviezol Pietra domov (do mudroňovskohalašovského domu). Ľudia zastali pred domom, asi desať z nich vošlo do dvora domu a žandári za nimi. Pred domom bol i hlavný turčiansky slúžny Ujhélyi, ktorý vydával pokyny žandárom. Tí ľudí vyzvali, aby sa rozišli, pretože inak použijú zbrane.

Nasledovalo vyšetrovanie a do Banskej Bystrice k vyšetrojúcejmu sudcovi bolo predvolaných (na 23. 1. 1899) spolu 28 obžalovaných, medzi nimi Dula s dcérou, Halaša, Mudroň, Svetozár Hurban a Ján Čipka. Hoci žiadali, aby pricestoval vyšetrojúci sudca do Martina, kde žili všetci vyšetrovaní, bolo im odkázané, že ak neprídu, budú predvedení.

Podľa obžaloby z 22. 5. 1899 (č. 2749/tr. 1899) Ambro Pietor o svojom odsúdení a čase príchodu do Martina upovedomil Svetozára Hurbana, ten informoval Dulu, ktorý rozposlal po Martine obežník. Na železničnej stanici sa preto

zhromaždil dav. Pri príchode vlaku Matúš Dula, Viera Dulová, Etela Cablková a Elena Švehlová vyšli na perón, Matúš Dula s obnaženou hlavou priblížil sa k Pietrovi, objal ho a pobozkal, Viera Dulová, Etela Cablková a Elena Švehlová odovzdali mu kytice kvetov. Ako ďalej pokračuje obžaloba, „*medzitým tlupa za zábradlím perónu zhromaždená, demonštrovala výkrikmi „živio!“. Pietor potom sadol s Matúšom Dulom do koča a voľným pochodom tiahol do mesta; ostatní jednotlivci medzitým obklopiac koč a spievajúc pieseň „Hej Slováci“ tvorili ich sprievod a napriek tomu, že boli skrze žandárov k rozídeniu a zanechaniu spevu a demonštrácie vyzvaní, toto úradné oslovenie neberúc do ohľadu, Pietra po redakciu Národných novín doprevadili*“. Obžaloba bola podaná pre trestný čin poburovania (§ 174 Tr. zák.) v spolupáchateľstve a s odôvodnením, že obžalovaní verejne oslavovali Ambra Pietra ako páchatela priestupku poburovania proti národnosti odsúdeného pešťbudínskym tlačovým súdom pre tento jeho priestupok. Všetci obžalovaní boli stíhaní na slobode „*ponevadž nebolo príčiny k ich inkvizíčnému zadržaniu*“.

Proti obžalobe podali apelátu Mudroň aj Dula. Mudroň argumentoval tým, že skutková podstata trestného činu poburovania podľa § 174 uhorského trestného zákona vyžadovala ako podmienku trestnosti „*vychvaľovanie a poťažme verejné vyznačovanie páchatela nejakého zločinu alebo priestupku preto, že ho spáchal*“. Nie je trestné osobu, ktorá spáchala priestupok pochváliť, ak sa to nerobí práve pre spáchanie tohto priestupku. Dula poukázal na to, že „*nie je nezákonné ľutovať i páchatela priestupku. Cítiť sústrasť možno i s otcovrahom. Sústrasť nemožno stotožniť s vychvaľovaním. Tam, kde i sústrasť podlieha cenzúre, tam nech nikto nerozpráva o ľudských právach alebo práve o slobode občanov*“. Ďalej Dula zdôraznil, že Pietor nebol ešte 24. júna 1898 odsúdený právoplatne, pričom podmienkou trestnosti podľa § 174 tr. zák. je aj to, že oslavovaný musí byť právoplatne uznaný vinným zo spáchania priestupku (inak o ňom nemožno hovoriť ako o páchatelovi). Kráľovská súdna tabuľa oba apeláty „*odvrhla*“ a bolo nariadené záverečné trestné pojednávanie na deň 4. 1. 1900.

Do Banskej Bystrice cestovali všetci 28 obžalovaní z Martina spoločne vlakom v osobitnom vozni, pricestovali tam 3. 1. 1900 pred večerom a ubytovali sa v Hoteli u raka. V dobrej nálade zasadli o desiatej k spoločnej večeri.

Na príchod do súdnej budovy spomína Vajanský takto: „O deviatej ráno dňa 4. januára boli sme už všetci v priestrannej chyži nového justičného paláca. Okolo pol desiatej nás pozvali do sály. Nieto na nej nič pekného: je pomerne malá, má mizernú ventiláciu a obraz Jeho Veličenstva, ktorý je nie len hanbou umenia maliarskeho, nemal by tam visieť ani z dôvodov estetických.“

Súdu predsedal sudca Ludvík Boleman, prísediacimi boli Ján Nemeš a Ján Horváth, kráľovskí sudcovia banskobystričského súdu. Žalobu zastupoval Karol Keményi, štátny fiškus. Obhajcami boli Emil Stodola, **Rudolf Markovič**, **Gabriel Staroň** a **Ján Mudroň** (1866 – 1926) syn Pavla Mudroňa. **Emil Stodola** (1862 – 1945) bol advokátom od roku 1891. Pochádzal z rodiny zámožného mikulášskeho garbiara, jeho brat Aurel položil základy teórie tepelných turbín. Prax vykonával spočiatku v Liptovskom Mikuláši (1891 – 1911), neskôr v Budapešti (1911 – 1918), kde sa stal mestským advokátom a zastupoval i Ústrednú banku. Od roku 1913 bol Stodola evidovaný v policajnom zozname „štátu nebezpečných Slovákov“ a bol pod stálym dozorom maďarských policajných orgánov. Po vzniku 1. ČSR bol chargé d'affaires v Maďarsku, neskôr advokátom v Bratislave, kolegovia ho zvolili za predsedu Zväzu advokátov na Slovensku. Od roku 1917 v Budapešti vydával časopis *Právny obzor*, ktorý po vzniku ČSR vydávala Právnická Jednota Slovenska a ktorý existuje doteraz.

Úvod pojednávania popisuje Vajanský takto: „Predseda Ludvík Boleman, otvoriac záverečné pojednávanie vyhlásil predmet: *trestná záležitosť pozdvihnutá proti Matúšovi Dulovi a jeho 27 spoločníkom; upozorňuje poslucháčstvo, aby sa zdržiavalo dávať výraz súhlasu alebo nesúhlasu, potom káže hovieť obžalovaných. Po usadení svedkov upozorňuje ich, aby len pravdu, čistú pravdu vyznali a na následky krivej prísahy. Notár prečíta obžalobnú listinu. Tlmočník Gustáv Bauer v hlavných bodoch opakuje ju v slovenčine. Obžalovaní sú vyvedení, potom po jednom predvolávaní na výsluch.*“ Pojednávací sieň bola preplnená, na galérii sa i stálo.

Začína sa výsluchom **Matúša Dula**. Na otázku v maďarčine ako sa volá, odpovedá Matúš Dula: „*Ponevác som Slováč, prosím vypočúvať ma v mojej materinskej, slovenskej reči. Žiadam to, hoci znám maďarsky a proti maďarskej reči žiadne antipatie neprechovávam.*“ Vtedy sa z obecenstva ozval mužský hlas: „*Hanba pre advokátsky stav!*“, na čo však predseda senátu nejako nereagoval. Nasledujúce otázky boli Dulovi položené po maďarsky, pretlmočené a Dula odpovedal po slovensky. Na otázku, či je pravda, že Dula pri privítaní Pietra toho „*bozkal a že mu pritom slzy v očiach hrali.*“ Dula to nevyhlásil. Na to, či ľud na stanici volal na slávu Pietrovi si Dula nespomína „*lebo bol dojatý*“ a na to, či ľud spieval „Hej Slováci“ tiež nie, pretože sa v koči zhovárал s Pietrom. Na otázku obhajcu Markoviča, či v blízkosti jeho koča boli nejakí ľudia, odpovedal Dula tak, že pri jeho koči boli iba žandári a za jeho kočom šiel koč Svetozára Hurbana a ľudia možno za ním.

Ďalším vypočúvaným bol **Svetozár Hurban**. Na otázku, prečo šiel na stanicu, odpovedal, že s Pietrom sedí spolu 32 rokov v redakcii a „*mojou morálnou povinnosťou bolo ho privítať, keď ho taký ťažký osud zasiahol. V roku 1894, keď som*

Budova Kráľovskej súdnej stolice v Banskej Bystrici (zo zbierky autora)

sa vracal z jednoročného štátneho väzenia zo Segedína, práve Ambro Pietor ma privítal na stanici veľkou rečou“. Na otázku, či počul spev a či aj on spieval, odpovedal: „*Počul som, ale na koči som šiel s jednou dámou a tak som nemohol spievať!*“ Potom sa spýtal obhajca Markovič obžalovaného: „*Aký je pomer v Martine medzi hlavným slúžnym Ujhelyim a ľudom? Nepersekvuje ten všemožne pokojných občanov?*“ Odpoveď na túto otázku však už súd nepripustil.

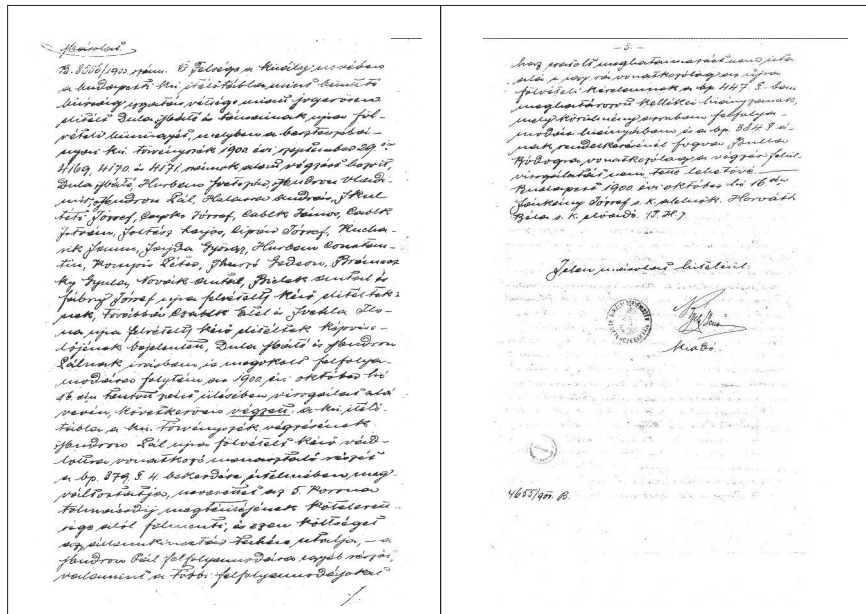
Pri výsluchu obžalovaného **Andreja Halašu** tento uviedol, že o odsúdení Pietra vedel z novín, Dulov list nečítal a na otázku, s akým úmyslom šiel na stanicu, povedal: „*Jedine s tým úmyslom, aby som vyslovil svoju sústrasť odsúdenému Pietrovi.*“ Keďže na peróne nebolo miesto, stál v budove stanice, a preto nevolal na slávu Pietrovi. Na otázku, či sprevádzal Pietra so zástupom, odpovedal: „*Áno, lebo ma tadiaľ viedla cesta domov.*“ (Pietor býval v rovnakom dome ako Halaša). Ako ďalej povedal, pieseň „Hej Slováci!“ nespieval, pretože bol až na konci sprievodu. Na otázku dr. Mudroňa, potvrdil, že keď Dula posadil Pietra do koča, zhromaždený zástup sa začal rozchádzať a len vtedy sa znovu zišiel, keď žandári obstáli koč.

Pavel Mudroň, v tom čase už 65-ročný, vo svojej výpovedi uviedol, že Pietor je jeho švager, „*v jednom dome bývame, žijem s ním v priateľstve, šiel som ho privítať*“, na stanicu sa ale oneskoril a keď ta prišiel, práve sa všetci rozchádzali. Potvrdil, že cestou spieval „Hej Slováci!“. Na otázku, ako sa chovali žandári povedal: „*Zrazu vidím koč z oboch strán strážia žandári. Mne to hneď napadlo – čo to chce byť? Či chcú zavrieť Pietra? Následkom toho sa začalo spievať Hej Slováci!*“

Etela Cablková tvrdila pri výsluchu, že na stanicu išla na prechádzku, **Elena Švehlová** preto, že odprevádzala svoju matku, avšak potvrdila, že spievala „Hej Slováci!“ a volala na slávu Pietrovi. Počas jej výpovede sa ozval z obecenstva mužský hlas, ktorý na jej adresu po maďarsky povedal: „*Hanebne klame!*“ Avšak predseda senátu ani na to žiadnym

Emil Stodola (SNK - ALU)

Titulná a záverečná strana rovnopisu rozsudku Kráľovskej súdnej stolice v Banskej Bystrici, č. k. 8506/1900 z 4. januára 1900. Na poslednej strane ručne písaného rozsudku bez predtlačenej hlavičky je pri podpise sudcu zretelný odtlačok pečiatky Kráľovskej súdnej stolice Banská Bystrica. (SNK – ALU; sign. C 53)

spôsobom nereagoval. Obžalovaný **Vladimír Mudroň** sa priznal, že spieval, čo vysvetlil tým, že „bol dobrej vôle, ale nie preto, aby demonštroval alebo búril“. Obžalovaný **Samuel Kuchárik** na otázku, či spievali aj v dvore Mudroňovom a pred jeho domom, povedal: „Nikto nespieval, keď žandári nastrčili bodáky, otvorili patron tašku a začali nabíjať zbrane, všetko zatíchlo, každý stípol, čo sa bude robiť,“ a dodal, že neďaleko domu stál pán hlavný slúžny Ujhelyi a priebeh udalostí sledoval. Obžalovaný **Juraj Čajda** na otázku, či spieval pieseň „Hej Slováci!“ priznal, že áno a po tom, čo bol vyzvaný súdom a predniesol jej slová, urobil tak zvýšeným hlasom začínajúc slovami „hej, Slováci, ešte naša slovenská reč žije,“ tľmočník text tľmočil do maďarčiny.

Po skončení výsluchu obžalovaných o 13. hodine bola vyhlásená prestávka. Obžalovaní išli na spoločný obed. Keďže obhajcovia boli počas prestávky oznámiť predsedovi senátu, že niekto z obecnstva urážal ich klientov, predseda senátu na začiatku druhej časti pojednávania upozornil publikum na nevhodnosť takýchto reakcií s tým, že sám tieto poznámky nepočul. Ako obhajcovia počas prestávky u publika zistili, osobou, ktorá sa vyjadrila na adresu 16-ročnej Eleny Švehlovej, že „nehanebne klame“ a na adresu Dulu, že je „hanbou advokátskeho stavu“, bol banskobystričský advokát a pokladník advokátskej komory Bella Tilless.

Pojednávanie pokračovalo o 15. hodine. Prvým z vypočúvaných svedkov bol martinský hlavný slúžny **Atila Ujhelyi**. Ten uviedol, že len čo sa dozvedel o tom, že na stanici sa chystá privítanie Pietra, poučený zo skorších podobných udalostí požiadal miestne žandárstvo, aby urobilo potrebné kroky k udržaniu poriadku. Keď perón pred príchodom vlaku uzatvorili, prišiel k svedkovi Matúš Dula a „rozhorčoval sa, že má kúpené cestovné lístky na vlak a žandári ho nechcú pus-

tiť“ a preto svedok prikázal žandárom, aby ho pustili. Dula do vlaku ale nenastúpil a zvíťal sa za krik zhrmaždených „živió!“ s Pietrom, vyšiel pred stanicu a nasadol do koča. Keď svedok videl, že koč ide iba veľmi pomaly, vyzval žandárskeho nadporučíka, aby zakročil, aby sa nedemonštrovalo. Pokračoval: „Keď som došiel k Mudroňovmu domu, žandársky veliteľ mi povedal, že bol v dvore a žandári sú tam k stene pritísnutí.“ Výsluch svedka sprevádzali výkriky z obecnstva: „Nepravda!“ Nasledovala otázka obhajcu Markoviča: „Je v Martine na mestských uliciach dovolené rýchlo kone poháňať?“ Svedok odpovedal, že „nie, ale ten koč mohol ísť rýchlejšie,“ na čo reagoval obhajca vyvolajúc smiech v sále slovami: „Veru nemohol, pretože potom by mu tí žandári nestačili, museli by o preteky s ním bežať!“

Zhodne s týmto svedkom vypovedal aj žandársky nadporučík **Eugen Lázár**. Uviedol i to, že obžalovaní sami po incidente so žandarmi vo dvore Mudroňovho domu podali na postup žandárov sťažnosť, ale vrchnosť ju posúdila ako nedôvodnú a konštatovala, že žandári, ak nasadili bodáky a nabíjali pušky, nekonali v rozpore s predpismi, pretože boli ohrození.

Ďalej boli vypočutí žandári. Jeden z nich – **Jozef Halász** – uviedol, že na Mudroňovom dvore na nich ľudia dvíhali palice a po ceste mu Pietrov syn do tváre spieval „Hej Slováci!“. Pokladník zo stanice **Franc Székely** a železniční zamestnanec **Július Oravec**, **Moric Ormai** uviedli, že počuli spev a všetko videli iba z diaľky. Keď sa 11-ročného **Františka Šimka**, ktorý roznašal Dulov list, sudca spýtal, či mal napísané, kde má chodiť, chlapec za smiechu obecnstva odpovedal: „Nie, ved' ja to už viem, vždy chodím povolávať, keď treba!“

Potom boli prednášané ďalšie návrhy na dokazovanie. Obhajcovia žiadali čítať spis týkajúci sa trestnej veci Pietra

vrátane článkov, za ktoré mal byť odsúdený. Súd ich návrhy zamietol. Na Dulovu otázku, kedy bola Pietrova vec právoplatne skončená mu súd odpovedal, že koncom októbra 1898. Nasledovali teda záverečné reči.

Kráľovský fiškus dr. Július Keményi začal slávnostne: „*Velkomožný pán predseda! Slávna kráľovská súdna stolica ako trestný súd! Iste nepoviem nič nového, keď tvrdím, že za zlým nasleduje zlé. (...) V živote štátu nemožno zľahčovať pohyb, ktorý od istého času, snaží sa slovenský a maďarský ľud, ktorý toľko storočí spolu trpel, následkom čoho sa stal jediným celkom, tie dva národy odlúčiť. Peštbudínska porota posúdila Pietra pre búrenie. (...) To búrenie bolo prvé zlo, z ktorého vzišlo to druhé slúžiace sa predmet dnešného pokračovania.*“ Nasledoval popis skutku 28 obžalovaných so zdôraznením, že ku konaniu sa takmer všetci priznali. To, že Pietor v danom čase nebol právoplatne odsúdený považoval kráľovský fiškus za nepodstatné, vyjadrenie súcitu s Pietrom za naplnenie skutkovej podstaty. Konanie obžalovaných prebehlo verejne, na ulici i na stanici. Na základe toho uzavrel: „*Môj úctivý návrh ta smeruje, nech ráči slávny súd Matúša Dulu a jeho 27 spoločníkov za vinných vyhlásiť a na základe § 174 ich potrestať, každého ako zasluhuje!*“

Obhajca dr. **Gabriel Staroň** poukázal na to, že obžalovaných na stanicu priviedlo ich priateľstvo k Pietrovi a „*vnútorný cit, ktorý cítia obžalovaní oproti veci, pre ktorú Ambra Pietra odsúdili!*“. Poukázal na zákonom garantovanú rovnosť národností a na to, že tento zákon nie je naplnený v praxi. Keby to tak nebolo, nebol by ani Pietor odsúdený, keby nebol odsúdený, nebolo by ani jeho vítania na stanici. Poukázal i na to, že Pietor nebol odsúdený za vlastný článok, ale bol odsúdený ako zodpovedný redaktor, teda nič konkrétne sám nevykonal, a preto ho za nič konkrétne ani nemohli obžalovaní verejne vychvalovať.

Obhajca dr. **Emil Stodola** zdôraznil, že treba odlíšiť to, čo sa stalo na železničnej stanici, a čo sa stalo potom na ulici. Na stanici išlo o prejav priateľského citu, na ulici o dôsledok provokácie žandárov. Aj on poukázal na nedodržiavanie národnostného zákona. Tu reč prerušil predseda s tým, že mu odoberie slovo, ak bude takto pokračovať.

Obhajca dr. **Rudolf Markovič** uviedol, že „*tento proces je z reťaze tých, ktorých cieľom je, čo sa nezohne, zlámať!*“. Zdôraznil, že skutková podstata trestného činu podľa § 174 Tr. zák. vyžaduje oslavovať prečin a nie osobu. Pre prípad, že obžalovaní nebudú spod obžaloby oslobodení, požiadal s poukazom na ich vzdelanosť o ich oslobodenie od nútených (rabských) prác a dovolenie, aby sa na svoje útraty vo väzení stravovali.

Obhajca dr. **Ján Mudroň** vychádzal z toho, že v trestnom zákone neexistuje ustanovenie, ktoré by dopadalo na konanie obžalovaných. Dokazovaním nebolo vyvrátené, že obžalovaní šli na stanicu iba súcit prejavíť a to nie je trestným ani podľa § 174 Tr. zák.

Obžalovaný **Matúš Dula** uviedol, že v konaní bolo preukázané, že na jeho obežník reagoval a na stanicu sa dostavil z tohto dôvodu iba jediný zo všetkých obžalovaných. To, čo sa dialo bolo iba prejavom priateľstva a nie trestným činom.

Vo vzťahu k výkladu § 174 Tr. zák. uviedol príklad, ako tomuto ustanoveniu rozumie on: „*Proti tomuto ustanoveniu sa iba ten prehreší, kto oslávi alebo vyznačí zločincina za to, že spáchal zločin. Napríklad aj toho, kto by snád' Banskú Bystricu vypálil, slobodno oslavovať, ak si to prípadne zaslúži, len za vypálenie neslobodno ho chváliť.*“ Samotná sústrasť s odsúdenými sa netresece nikde na svete, je prejavom humanity.

Aj obžalovaný **Pavol Mudroň** využil svoje právo a na záver poukázal na to, že ak by bol Pietor oslobodený v Pešti, potom by zrejme jeho oslava obžalovanými nebola trestná a dnes by nestáli v pojednávacej miestnosti. V rozhodujúcom čase nebol ale Pietor odsúdený právoplatne. Obžalovaným na to, aby boli odsúdení, je nevyhnutné dokázať nie len to, že oslavovali Pietra, ale „*plus aj to, že ho oslavovali preto, že spáchal trestuhodný priestupok. A to plus nie je nijak dokázané.*“

Po záverečných rečiach okolo deviatej večer bolo pojednávanie skončené a odročené na druhý deň na jedenástu hodinu za účelom vyhlásenia rozsudku.

Nevhodné správanie advokáta Bellu Tillesa, najmä vo vzťahu k Elene Švehlovej, neostalo však zabudnuté. Ochranu jej cti vzali do rúk Ján Cablk a Igor Dulla, ktorí ho išli navštíviť na byt. Vtedy sa Tilles pred svedkami vyjadril, že uraziť slečnu Švehlovú nechcel a nemienil, ale ak sa cíti urazená, Tilles všetko odvoláva a slečnu odprosuje. Tým bola satisfakcia dosiahnutá.

Medzitým o pol desiatej večer prichádzajú obžalovaní na banket zorganizovaný banskobystrickými priateľmi. S prejavom vystúpil Dula, Mudroň aj Hurban. Ten pripomenul, že dnes na súde bola veľa ráz spomenutá pieseň „Hej Slováci!“, bola i prednesená, a preto navrhol, aby si ju všetci v tej chvíli zaspievali spoločne a nahlas, čo sa aj stalo.

Na druhý deň 5. 1. 1900 o 11:15 h bol vyhlásený rozsudok pred plnou porotnou sieňou. Trojčlenný senát sedel na svojom vyvýšenom mieste. „*V mene Jeho veličenstva*“, bolo počuť hlas sudcu Bolemana. Všetci vstali a sudca predniesol dlhý výrok o všetkých 28 obžalovaných. Všetci až na troch boli uznaní vinnými podľa obžaloby a boli im uložené tresty väzenia (14 dní až 3 mesiace) alebo peňažné tresty (50 až 100 zlatých). Matúšovi Dulovi bol uložený trest trojmesačného väzenia, jeho dcére Viere pokuta 50 zlatých a v prípade nezaplatenia 10-dňové väzenie, Svetozárovi Hurbanovi jednomesačné väzenie, Pavlovi Mudroňovi 14-dňové väzenie a Andrejovi Halašovi troj mesačné väzenie. Odsúdeným bolo povolené oslobodenie od rabských prác a stravovanie sa na vlastné náklady.

Odsúdení sa vracali aj späť do Martina spoločne. Po obede u Raka nastúpili o 3. hodine na vlak, odprevádzali ich banskobystrickí priatelia. Do Martina došiel vlak okolo ôsmej večer. Stanica bola plná žandárov, hlavný slúžny sa pripravil aj na tento návrat Martinčanov domov...

Proti rozsudku podali všetci odsúdení apelátu, avšak odvolací súd jej nevyhovet. Márna bola i cesta obhajcov na čele s Emilom Stodolom do Budapešti k ministrovi pravosúdia Plózsovi, aby dosiahli zmiernenie trestu.

(dokončenie v budúcom čísle)

bulletin slovenskej advokácie

Mesačník Slovenskej advokátskej komory
Vychádza desať ráz do roka
(8 riadnych čísel a dve dvojčísla)
Náklad 5 200 ks

Redakčná rada:

JUDr. Jozef Brázdil (predseda)
JUDr. Peter Kerecman, PhD. (podpredseda)
JUDr. Ing. Imrich Flassik (čestný podpredseda)
Mgr. Marek Benedik
doc. JUDr. Milan Ďurica, PhD.
JUDr. Zuzana Ďurišová
JUDr. Roman Hošovský
JUDr. Ondrej Mularčík
prof. JUDr. Oľga Ovečková, DrSc.
JUDr. František Sedlačko, LL.M.
JUDr. Alexander Škrinár, CSc.
JUDr. Marek Števček, PhD.
JUDr. Andrea Tomlainová, PhD.
prof. JUDr. Peter Vojčík, CSc.

Výkonná redaktorka:

PhDr. Naďa Ondrišová, tel.: 02/5296 1236
ondrisova@sak.sk

Administrácia:

Darina Stračinová, tel.: 02/5296 1556
darina.stracinova@sak.sk

Sídlo redakcie:

SAK, Kolárska 4, 813 42 Bratislava
tel.: 02/5296 1556, 5296 1236
fax: 02/5296 1554, 5292 4056

Vizuálna koncepcia a grafická úprava:

Ladislav Blecha
Predtlačová príprava:
Helondia, s. r. o., Bratislava
Tlač:
Print Hall, s. r. o., Bratislava

Objednávky bulletinu a inzercie:

Kancelária SAK
Kolárska 4, 813 42 Bratislava
fax: 02/5292 4056, 5296 1554

reg. č. MK SR: 4161/10
ISSN 1335-1079

Uzávierka odbornej časti: 25. 3. 2011
Uzávierka redakčnej časti: 5. 4. 2011
Toto číslo vyšlo 21. 4. 2011

Foto na obálke: Košice (www.fotolia.com)

Pokyny pre autorov odborných článkov

1. Do redakcie treba poslať rukopis v elektronickej podobe.
2. Treba uviesť meno a priezvisko autora (autorov), vedecké a akademické hodnosti, povolanie, adresu pracoviska a trvalého bydliska, rodné číslo, kontakty (telefónne číslo, e-mailovú adresu).
3. Titulok príspevku má byť krátky, vecný, výstižný. Pri dlhších príspevkoch sa odporúča krátky úvod (perex) objasňujúci výber témy. Dlhý text je vhodné členiť medzitulkami.
4. V texte treba dôsledne dbať na presnú identifikáciu osôb a inštitúcií. U osôb nasleduje po akademických tituloch meno a priezvisko, v prípade potreby i vedecká hodnosť. Ak nie je známy slovenský prepis zahraničných hodností alebo ich uvedenie nie je podstatné vzhľadom na informačnú a protokolárnu potrebu, tak ich možno vynechať. Názvy zahraničných a medzinárodných inštitúcií sa uvádzajú v plnom pôvodnom názve (prípadne so skratkou v zátvorke). Ak existuje zaužívaný slovenský prepis, treba ho dôsledne používať, inak je potrebný čo najpresnejší preklad do slovenčiny.
5. Poznámky v texte treba označovať číslom bez zátvorčky a bez bodky. Pri citovaní bibliografických údajov treba dodržať nasledovnú schému:
Priezvisko1, M. – Priezvisko2, M.: **Názov diela. Prípadný podtitul.** Miesto vydania : Vydavateľ, ROK, s. XY.
6. Autor pripojí krátku **anotáciu** v rozsahu do 600 znakov vrátane medzier, v ktorej zhrnie problematiku článku, svoje stanoviská a vývody. Redakcia zabezpečí preklad anotácie do angličtiny a nemčiny.
7. Autor tiež napíše **stručnú informáciu** o svojom aktuálnom odbornom pôsobení a prípadne o iných skutočnostiach, ktoré považuje za dôležité v súvislosti s obsahom článku. Pripojí tiež **fotografiu**, ktorá bude spolu s informáciou uverejnená na prvej strane príspevku v graficky odčlenenej ploške.
8. Maximálny odporúčaný rozsah odborného článku je 34 000 znakov vrátane medzier, čo zodpovedá cca 6 stranám v bulletine. Maximálny odporúčaný rozsah recenzie, poznámky, správy z podujatia, úvahy na aktuálnu tému a pod. je 4 500 znakov vrátane medzier.
9. O zaradení príspevku do konkrétneho čísla a výške autorského honoráru rozhoduje redakčná rada Bulletinu slovenskej advokácie. Vyslovuje sa k obsahu a forme spracovania príspevku, prípadne konzultujte s autorom možné úpravy a doplnky. Môže požiadať autora o skrátenie príspevku alebo rozdeliť dlhý článok do viacerých čísel. Vyhradzuje si tiež právo uverejniť svoj kolektívny názor k publikovanému príspevku.
10. Redakcia bulletinu si vyhradzuje právo upraviť názov príspevku, medzitulky, vykonať v rukopise potrebné stylistické, jazykové a technické úpravy.
11. Tesne pred publikovaním dostane autor svoj príspevok na odsúhlasenie redakčných zásahov a na prípadné doplnenie a aktualizáciu. Autorizovaný príspevok sa uverejní bez ďalších redakčných zásahov.
12. Príspevky sa uverejňujú na základe písomného súhlasu autorov na osobitnom redakčnom formulári. Nevyžiadané rukopisy redakcia nevracia.

INZERCIA
sa v elektronickej verzii nezobrazuje